

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตร
การท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศไทย

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education:
The Case of Thailand

โดย โฉมยง ไต้ะทอง

พฤษภาคม 2554

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตร
การท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศไทย

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education:
The Case of Thailand

โดย โฉมยง ไต้ะทอง

พฤษภาคม 2544

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศไทยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งของกัลยาณมิตรหลายฝ่าย บุคคลสำคัญที่จุดประกายให้ผู้วิจัยทำงานสำคัญและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ ที่นี้คือ ดร. เทิดชาย ช่วยบำรุง ในฐานะผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทยที่ได้ให้ทั้งโอกาสและเป็นพี่เลี้ยงในการ ดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องและเต็มอกเต็มใจ

บุคคลสำคัญของผู้วิจัยอีกท่านหนึ่งคือ รศ.ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ เป็นประจักษ์ผู้วิจัยร่วม และให้ความรู้ ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย แม้บางครั้งจะมีภาระกิจอื่นก็ยกยกรณาสละเวลาแก่ผู้วิจัย เพราะเห็นว่างานนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งผู้วิจัยขอรำลึกคุณความดีและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้ขอขอบพระคุณคุณสมชาย เสียงหลาย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม คุณผ่านภพ ปลั่งประยูร ผู้อำนวยการกองอาเซียน 3 ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในวัฒนธรรมและการเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณามารับฟังการรายงานทุกระยะ ตลอดจนนักวิชาการและอาจารย์ผู้สอนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจากทั่วประเทศและผู้ประกอบการทุกท่านที่มาเข้าร่วมการประชุมกลุ่มและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณน้อง ๆ ที่ร่วมทำงานวิจัยอาเซียนครั้งนี้ทุกคน ที่ได้ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และเป็นกำลังใจให้กันและกัน รวมทั้งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

ดร. โฉมยง ไต้ะทอง

31 พฤษภาคม 2554

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

ความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการรวมกลุ่มเฉพาะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 กลายเป็นต้องเร่งพัฒนาทั้งสามเสาหลักคือเสาหลักด้านประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำสู่ความสำเร็จ เพราะจำเป็นต้องยกระดับความชำนาญให้สูงขึ้น การเปิดเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ประเทศไทยจะมีโอกาสในการเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงานมีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงาน รวมทั้งนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนเองเคลื่อนไหลอยู่ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินชุดโครงการริเริ่มโครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวและธนาคารข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยวกลุ่มประชาคมอาเซียนที่ผ่านมา (2552) ทำให้ได้ทราบจุดยืนภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ รวมถึงประเทศจีนและเกาหลีใต้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอาเซียนในฐานะเป็นเป้าหมายหลัก ร่วมกันโดยลดการแข่งขันกันเองในภูมิภาคและก้าวไปสู่ความเป็น “One of Destination” ร่วมกัน กอปรกับยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอาเซียนที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้ความตกลงการยอมรับร่วม (MRAs) แม้ความตกลงการยอมรับร่วมจะส่งผลให้การถ่ายเทแรงงานด้านต่าง ๆ ในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวง่ายขึ้น แต่ความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ จากบทเรียนของสหภาพยุโรป (EU) ที่มีการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจต่ำไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสูงกว่า ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความไม่เข้าใจกัน ในวัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็อาจประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้ กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนได้สัมผัสประชากรอาเซียนมากและสม่ำเสมอ น่าจะเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมข้ามชาติให้แก่บุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความเข้าใจ สร้างรอยยิ้มอาเซียนให้เกิดร่วมกันได้

สถานการณ์ด้านหลักสูตรการทอเย็บและธุรกิจภาคบริการของไทยได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคธุรกิจ มีสถาบันการศึกษาที่การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขาการทอเย็บและสาขาที่เกี่ยวข้องอยู่แห่งละ 1-5 สาขา/สาขาวิชา ใน 123 สถาบันการศึกษา ลักษณะของหลักสูตรมีความเป็นอิสระและหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาหลักสูตรของผู้บริหารแต่ละสถาบัน ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เพื่อให้หลักสูตรต่าง ๆ ภายในประเทศได้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องพัฒนา/ปรับปรุงให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานภายในปีการศึกษา 2555 สถาบันการศึกษาจึงเร่งรัดจัดทำกันอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามหลักสูตรต่าง ๆ ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้นหากหลักสูตรด้านการทอเย็บที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้มีโอกาสทบทวนและศึกษาแนวทางการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้วัฒนธรรมอาเซียน ย่อมนำผลดีมาสู่บัณฑิตด้านการทอเย็บของไทย และนำผลดีมาสู่ประเทศไทยได้

อย่างไรก็ตามปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตไทยที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น

1. ปัญหาด้านการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน และมีความแตกต่างทางภาษาที่หลากหลายทำให้ยากต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของคนไทยในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนหรือแม้แต่ประเทศจีนได้พากันศึกษาภาษาเพื่อนบ้านกันเป็นจำนวนมาก แต่การเคลื่อนไหวดังกล่าวกลับพบในประเทศไทยน้อยมาก การเรียนรู้ภาษาประจำชาติสมาชิกอาเซียน ย่อมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้า โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ต้องถูกใช้เป็นภาษากลาง งานวิจัยหลายชิ้นก็ได้ระบุว่าประเทศไทยยังอ่อนด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ อยู่มาก

2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น แม้จะเป็นผลดีต่อแรงงานไทย แต่อาจยังทำให้มีปัญหามากขึ้นเพราะความไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมานั้นการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Cross culture) ในหลักสูตรด้านการทอเย็บนั้น การจัดการเรียนการสอนมักจะมุ่งเน้นที่กลุ่มประเทศที่เป็นนักท่องเที่ยวหลักอันมักได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือยุโรปเป็นหลัก การศึกษาด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย

การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวจึงยังจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันเพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และควรเน้นที่หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นหลักสูตรหลักที่สร้างมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ประการ กล่าวคือ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นเชิงคุณภาพที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และเอกสารการประชุมอาเซียนที่ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา 2) การศึกษาจากหลักสูตรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้ง Websites ของสถาบันการศึกษา 3) การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร 4) การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศร่วมกับบัณฑิตด้านการท่องเที่ยวและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรเพื่อศึกษาสถานการณ์และปรัชญาวิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งอุปสงค์และอุปาทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน 5) การสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ 6) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียน เช่น ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการกองอาเซียน ผู้บริหารด้านการท่องเที่ยวของประเทศ รวมทั้งผู้บริหารสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเข้าร่วมการประชุมที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมอาเซียน และ สมาคมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และการจัดประชุมร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีกับกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมอาเซียนในกลุ่มภาคตะวันตก รวม 4 ครั้ง โครงการนี้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยการนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สนใจในแต่ละระยะ ได้แก่ การติดตามความก้าวหน้าครั้งที่ 1 และ การเสนองานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

เนื่องจากโครงการนี้ริเริ่มต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี 2550 ซึ่งในปีนั้นการประชาสัมพันธุ์ เรื่องประชาคมอาเซียนยังไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกทั้งวิสัยทัศน์อาเซียนก็กำหนดไว้เป็นปี 2563 ทำให้ทุกฝ่ายมองเห็นว่ายังมีระยะทางอีกยาวไกล ต่อมาเมื่อมีการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ.2550 ประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้าง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 แทนที่จะเป็นปี 2563 ดังที่กำหนดไว้แต่ต้น ทำให้องค์กรต่าง ๆ หันมาเร่งการดำเนินการเรื่องการเตรียมการเพื่อ รองรับการค้าเคลื่อนย้ายแรงงานในฐานะเป็นฐานการผลิตและเป็นตลาดร่วม ต่อมาเมื่อได้มีการจัด ประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในเดือนสิงหาคม 2553 และมีการเสนอให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลักให้ทัน ในปี 2558 นี้เช่นกัน ทำให้การวิจัยต้องหันมาตอบสนองของความเป็นอาเซียนในเสาหลักด้าน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพิ่มขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวยิ่งต้องตอกย้ำความสำคัญ ในประเด็นของวัฒนธรรมชัดเจนขึ้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบมากขึ้น เช่นกระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากนั้นจากผลการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารต่าง ๆ ยังทำให้ได้แนวคิด การอยู่ร่วมกับกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย การเตรียมการศึกษารัฐธรรมนูญของเพื่อนบ้านและการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

การก้าวเข้าสู่การ รวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จาก 'กฎบัตรอาเซียน' (ASEAN Charter) จะมีวิถีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามพันธะ ข้อตกลง ทั้งนี้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และลด ช่องว่างระหว่างสมาชิกของอาเซียนลง ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ปรากฏชัดเจนทางด้านเศรษฐกิจ คือการ เน้นมุ่งพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Single Market) และเป็นฐานการผลิตอันเดียวกัน (Single Production Base) ซึ่งจะต้องมีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือทั่วทั้ง ภูมิภาคของประชาคมอาเซียนมีเงินทุนไหลเวียนโดยเสรี และมีสถานะการพัฒนาทางเศรษฐกิจใน หมู่สมาชิกประชาคมที่เท่าเทียมกันรวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจที่ เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพด้าน การเงิน การประสานในด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มีกฎระเบียบที่ดีด้าน การเงิน ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขันทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งประชาคม ซึ่งสิ่งนี้ผู้ประกอบการต้องเร่งทำคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานเร่งสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า

สร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก เพื่อฉกฉวยโอกาสจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและที่สำคัญคือ การสร้างความเข้าใจร่วมในกลุ่มประชาคมอันจะนำมาซึ่งความปรองดองความสมัคสมานสามัคคี และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้นจึงควรเริ่มหาแนวทางศึกษาเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมร่วมกันซึ่งแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เกิดการปฏิบัติการได้ง่ายก็คือการศึกษาหาแนวทาง ผ่านทางหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งโอกาสอันดียิ่งของประเทศไทยในปัจจุบันก็คือการที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศปีคุณภาพการอุดมศึกษาไทยในปี 2552 และ ประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำมาสู่ การปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ซึ่งนับเป็นเรื่องง่ายสำหรับการปรับ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่จะผนวกความตระหนักรู้และการเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัดการภาครัฐของ ประเทศไทยคือสำนักงานข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) ที่ได้จัดประชุมเรื่อง “วิวัฒนาการระบบราชการไทยสู่ การเป็นประชาคมอาเซียน” ที่ให้ทุกส่วนราชการปรับตัว เพิ่มทักษะให้แก่บุคลากรในการเตรียม ความพร้อมสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน รวมทั้งการขยายศูนย์อาเซียนทั่วประเทศ เพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

จากคำถามการวิจัย 4 ข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร

การเปิดสอนสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีอยู่หลากหลาย ใน ปัจจุบันส่วนใหญ่จะเปิดสอนอยู่ 2 หลักสูตรคือหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและบริหารธุรกิจบัณฑิต ส่วนสาขาที่เปิดสอนมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามจุดเน้นของแต่ละสถาบันการศึกษา ปัญหาที่พบ คือสถาบันการศึกษาบางแห่งขาดการจัดการด้านคุณภาพ ทั้งด้านผู้สอนและคุณภาพบัณฑิต การ กระทำดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณและคุณภาพบัณฑิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน และมีปัญหาต่อการยอมรับของภาคธุรกิจและความเชื่อถือของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการ ท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี ในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก แม้จะมีเพียง 123 สถาบันการศึกษา แต่ สถาบันการศึกษาต่างเปิดสอน 1-2 หลักสูตร และมีแขนงวิชาตั้งแต่ 1 -5 แขนงวิชา และบาง มหาวิทยาลัย มีการเปิดศูนย์การศึกษาภายนอกตั้งแต่ 1-11 แห่ง

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ สกอ. ในฐานะที่

เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการ
โครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications
Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา
และได้มีการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมขึ้น
และได้มีการประกาศกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 กำหนดให้การพัฒนา
หลักสูตรต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกันและต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในมาตรฐานสากล
เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและ
ต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับว่ามีมาตรฐานเทียบเคียง ได้
กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เรียกเอกสารหลักสูตรนี้ว่ามาตรฐานคุณวุฒิ
อุดมศึกษา 2 (มคอ. 2) และให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายใต้การกำกับของสำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำเอกสาร มคอ.2 ตามขั้นตอนต่าง ๆ ส่งให้แก่ สกอ. เพื่อการ
รับทราบและเพื่อการรับรองหลักสูตรของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต่อไป

สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงดำเนินการจัดทำหลักสูตร ซึ่งมีทั้งการพัฒนา
หลักสูตรใหม่ และปรับปรุงหลักสูตรเดิม แต่พบว่าสถาบันการศึกษายังไม่ได้มุ่งเน้นรายวิชาด้าน
วัฒนธรรมอาเซียน หรือสอดแทรกความเป็นอาเซียนในรายวิชาใดแต่จะมุ่งเน้นกลุ่มวิชาพื้นฐาน
วิชาชีพ และความเป็นตัวตนคือปรัชญา วิสัยทัศน์ของสถาบันการศึกษา

2. จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างไร

ด้านจุดแข็งของหลักสูตรพบว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทยมี
จุดแข็งอยู่หลายประการ เช่น การมีแขนงวิชาที่หลากหลาย และการมี TQF-HEd. ทำให้อาจารย์
ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตรมีการตื่นตัวด้านการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์
อาเซียนและทำให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ต้องมีมาตรฐานเทียบเคียงกัน มีการเผยแพร่
หลักสูตรที่ผ่านการรับทราบของ สกอ. ทำให้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน

ด้านจุดอ่อนพบว่าหลักสูตรยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรม
อาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มี
อิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการ
ท่องเที่ยว นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีในหลายสถาบันมุ่งผลิตบุคลากร
ไปเป็นผู้บริหารระดับต้น-ระดับกลางแต่ผู้ประกอบการยังต้องการแรงงานในระดับกลาง และในระดับ
ปฏิบัติที่มีทักษะ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับการเผยแพร่และสร้างความ

เข้าใจวัฒนธรรมของไทยเองในระดับน้อย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ อาเซียนพบว่าการจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรม/บริบทอาเซียนยังไม่มีในหลักสูตรใด ๆ ใน สถาบันการศึกษา ทำให้ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ และพบว่ายังไม่มี การบรรจุพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ของอาเซียนลงไป ในหลักสูตร

3. จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ใน หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง

จากแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และให้เพิ่ม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ: ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน มาตรการภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนและให้หน่วยราชการที่ เกี่ยวข้องนำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาบรรจุไว้ในแผนงานของ หน่วยราชการนั้น ๆ โดยติดตามและประเมินผลความคืบหน้าในการดำเนินการและเสนอ คณะรัฐมนตรีและแจ้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติทราบเป็นระยะ ๆ ที่สำคัญคือ การที่ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณานำมาตรการที่เกี่ยวข้องตาม แผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ย่อมแสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมของอาเซียนได้ ชัดเจน และการที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อัน เกี่ยวข้องกับอาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่วัยระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความ ร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่ง กันและกัน

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบัณฑิตได้ให้ แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยการ สร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นแก่อาจารย์ผู้สอนให้เข้าใจประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของไทย และพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร (มคอ. 2) ให้เป็นสากลและ ทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และตอบสนองความต้องการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีผลการเรียนรู้ อย่างน้อย 5 ด้าน ตามความมุ่งหวังของอาเซียน โดย

ใช้ มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF : HEEd) และต้องพัฒนาบัณฑิตให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จัดให้มีการสอนวิชาภาษาเพื่อนบ้าน และยอมรับและเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีทักษะการวิจัย ในด้านรายวิชา ก็ต้องได้รับการปรับปรุงเช่นกัน กล่าวคือปรับคำอธิบายรายวิชา และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน โดยการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม บรรจุวิชาบริบทอาเซียนหรืออาเซียนศึกษาลงในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป

สำหรับแนวคิดในการนำการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในการพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวยุคใหม่ที่ยังไม่มีหนังสือ หนังสืออ้างอิง หรือเอกสารใด ๆ ที่ตีพิมพ์เรื่องวัฒนธรรมอาเซียนอย่างจริงจัง ทำให้การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนเป็นไปได้ยากแม้ในหมู่อาจารย์ผู้สอนเอง และปัญหาสำคัญคือการที่แต่ละประเทศมีภาษาของตนเองที่ไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง การสื่อสารจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ประชากรในกลุ่มอาเซียนบางประเทศก็ยังไม่มีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในระดับการสื่อสารอย่างคล่องตัวได้ เช่น ประเทศพม่า ลาว เวียดนามและโดยเฉพาะประเทศไทยที่ถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นปัญหาสำคัญของบัณฑิตไทย

แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติคือ การปรับปรุงการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียน โดยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ เพื่อการปฏิบัติงานทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับบริการให้ทำงานร่วมกันได้ดีในท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำความรู้จักพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ตลอดจนเน้นประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน และมีความรู้ภาษาเพื่อนบ้านในระดับที่สื่อสารได้ และต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ รวมทั้งเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต รู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศและ SWOT ของอาเซียน มีความเข้าใจภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourist Destination) และที่สำคัญคือการมีบุคลิกภาพภายใน ภายนอกที่ดี และมีจิตบริการ มีความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรืองานหนัก

4. จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดีได้อย่างไร

การสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อมีความไว้วางใจ และรู้จักกันและกันแล้วเป็นอย่างดี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา จะสามารถนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกัน การจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแสดงทางวัฒนธรรม และจัดแสดงสินค้าของแต่ละ

ประเทศเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับการเสนอ การแลกเปลี่ยนนักวิจัยทำการศึกษาวิจัยใน วัฒนธรรมที่แตกต่างจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก รวมทั้งการต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนา ความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียนต่อไป การดำเนินการของโครงการวิจัยนี้ทำให้คณะวิจัยของ โครงการได้พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะ กลายเป็นเครือข่ายความร่วมมือในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการ สร้างความเข้าใจอาเซียนอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อการนำสู่การปฏิบัติขององค์การต่าง ๆ ใน สังเกต ทั้งนี้ให้กำหนดมาตรการและการติดตามผลงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของ สถาบันการศึกษาในการตอบรับนโยบาย

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ ควรได้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดกับ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านอาเซียน และวัฒนธรรมอาเซียน เร่งสร้างกลไกเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความ เข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน

1.3 กระทรวงศึกษาธิการ ควรสร้างกลไกทางการศึกษา เพื่อผลักดันให้ เกิดการสร้างองค์ความรู้อาเซียน พัฒนาคนให้มีทักษะมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งการพัฒนา ทรัพยากรบุคคล

1.4 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรได้กำหนดหลักการเพื่อ การเป็นหลักสูตรมาตรฐานอาเซียน ทั้งด้านมาตรฐานวิชาการ มาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐาน อาเซียน

1.5 ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมี บุคคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และ เตรียมการเพื่อต้อนรับการเป็นอาเซียน ไม่มีการต่อต้านอันเนื่องมาจากความขาดความเข้าใจกัน

1.6 สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายในการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอน โดย เน้นผู้มีความสามารถทางภาษาเป็นสำคัญ

1.7 สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ในเบื้องต้นอาจเริ่มในวิชาที่สำคัญก่อน

1.8 สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายในการพัฒนาภาษาอังกฤษให้
อาจารย์ผู้สอน โดยจัดให้มีการอบรมพิเศษอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรการในการติดตามอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

สถาบันการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและรายวิชา

สถาบันการศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรและรายละเอียดรายวิชาโดยให้ผู้เรียน
มีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียนอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละ
ชาติ จัดทำรายวิชาภาษาเพื่อนบ้าน ทำความรู้จักพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้
ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) เน้นประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน
จัดให้มีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ สร้างความเข้าใจสภาพ
ภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งให้ผู้เรียนรู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศและ
SWOT ของอาเซียน ตลอดจนสร้างเข้าใจภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว
(ASEAN Tourist Destination) โดยบูรณาการสิ่งเหล่านี้ลงในรายวิชาหรือเปิดรายวิชาขึ้นใหม่

2.2 ด้านการสร้างองค์ความรู้อาเซียน

2.2.1 สถาบันการศึกษาควรเร่งจัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้
อาเซียนโดยอาจจัดทำโครงการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนอาจทำ
การแลกเปลี่ยนนักวิจัย หรือให้ทุนการวิจัย โดยมีข้อกำหนดผลลัพธ์การวิจัยที่ชัดเจน

2.2.2 สถาบันการศึกษาอาจจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับ
สถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งอาจจัดได้ทั้งระยะสั้นเพื่อเริ่มสร้างความคุ้นเคย หรือ
ระยะ 1 ปี โดยคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรระดับมาตรฐาน

2.2.3 สถาบันการศึกษาอาจจัดโครงการแสดงทางวัฒนธรรมโดยเชิญให้
ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนเข้าร่วมในการแสดงและจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม และเชิญให้
ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2.4 สถาบันการศึกษาควรเน้นการสร้าง ความเข้าใจและความตระหนัก
ในมรดกวัฒนธรรมร่วม ซึ่งจะทำให้เกิดความรัก และรำลึกความเป็นอดีตร่วมกัน ตัวอย่างเช่น
ประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะมีมรดกร่วมในอนุภูมิภาค ในด้านศิลปการแสดง
(รามเกียรติ์) ศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง (ผ้าทอ) ด้านประเพณี (สงกรานต์ ลอยกระทง)ด้านพิธีกรรม
(การสืบชะตาแม่น้ำโขง ไทย-ลาว) เป็นต้น

2.2.5 สถาบันการศึกษาควรจัดกระบวนการให้อาจารย์ผู้สอนมีแรงจูงใจ (Motivation) มีการให้รางวัล (Incentives) แก่ผู้มีผลงานดีเด่นในทุกด้าน รวมทั้งด้านอาเซียน เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์ผู้สอนผลิตผลงาน

2.3 ด้านอาจารย์ผู้สอน

2.3.1 อาจารย์ผู้สอนต้องไม่เพียงจะพัฒนาตนเองด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน แต่ต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งด้านการสอน และเนื้อหาวิชา

2.3.2 อาจารย์ผู้สอนต้องตระหนักว่าการแข่งขันเพื่อให้บัณฑิตได้งานทำ และได้งานดี เป็นการแข่งขันที่เข้มข้น ไม่เพียงคู่แข่งจากสถาบันการศึกษาภายในประเทศเท่านั้น แต่คู่แข่งจากนอกประเทศจะมาแรงขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า แต่มีน้ำอดน้ำทน ความสูงส่ง และไม่เรียกร้องค่าตอบแทนสูงเกินไป

2.3.3 อาจารย์ผู้สอนต้องไม่ตระหนักเกินกว่าเหตุ แต่ควรเตรียมการให้นักศึกษาได้เข้าใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตอันใกล้ และควรเตรียมตัวเพื่อการอยู่ร่วมในกลุ่มชนที่มีความหลากหลายและมีวัฒนธรรมที่หลากหลายอย่างไร ป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

- 1) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้อาเซียน
- 2) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในเชิงลึก
- 3) ทำการวิจัยวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ โดยเฉพาะระหว่างประเทศที่มีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น ไทย-ลาว กัมพูชา-ไทย พม่า-ไทย
- 4) ทำการวิจัยด้านประวัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์สัมพันธ์มาเป็นระยะเวลายาวนาน
- 5) ทำงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและแนวคิด
- 6) ทำงานวิจัยเรื่องแนวการขจัดปัญหาการขัดแย้งในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย
- 7) ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการ
- 8) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาเพื่อนบ้านเชิงปฏิบัติการ

สรุปภาพรวม

การรวมตัวกันในภูมิภาคทำให้เพิ่มอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศ การรวมตัวกันย่อมมีพลังต่อรองในระดับสูง ปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ย่อมช่วยกันขจัดปัญหาต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการรวมตัวกันของอาเซียนที่จะทำให้กลายเป็นการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ มีประชากรมากถึงเกือบ 600 ล้านคน ย่อมเป็นพลังต่อรองที่สำคัญ การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ภายในปี 2558 ย่อมเป็นการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา

การรวมตัวกันเป็นอาเซียน หากมองเชิงบวกก็เห็นผลลัพธ์และแนวทางดำเนินการที่สืดไส การเตรียมความพร้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมนั้น ต้องใช้เวลาและต้องการความเข้าใจอย่างแท้จริง ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังที่ผู้รู้หลายท่านได้จารึกไว้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา การสื่อสารด้วยภาษาที่ไม่คุ้นเคยและไม่รู้จริงก็สามารถนำสู่ข้อขัดแย้งได้เช่นกัน การที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ได้มองการณ์ไกลนำเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นเล็ก ๆ แต่เมื่อทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วกลับพบว่ามีความจำเป็นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขสืบเนื่องไปอีกไม่น้อย จึงสมควรเป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบในการศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ผู้รับผิดชอบหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวควรได้นำงานนี้ไปศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม โดยเน้นการมีมาตรฐานทั้งที่เป็นอาเซียนและเป็นสากล แต่จำเป็นที่จะต้องอิงท้องถิ่น เพราะสถาบันการศึกษาจะต้องอยู่กับท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเมื่อผนวกวัฒนธรรมอาเซียนลงไปในหลักสูตรแล้ว ผู้สอนต้องไม่ลืมว่าจะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้วัฒนธรรมอาเซียนแต่ต้องเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยอย่างถ่องแท้และปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในฐานะคนไทยที่สมบูรณ์ เพราะความเป็นคนไทยที่มีรู้ และปฏิบัติวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งมวลและน่าจะเป็นจุดขายที่สำคัญของการท่องเที่ยวอาเซียน

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: TRI/ASEAN/0003

ชื่อโครงการ : โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรท่องเที่ยว ใน
กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศไทย

ชื่อนักวิจัย : ดร. โฉมยง โต๊ะทอง

สมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย

E-mail Address: chom_to@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 มิถุนายน 2553 ถึง 31 พฤษภาคม 2554

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตร 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลาย ทั้งการจัดประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการวิเคราะห์สังเคราะห์หลักสูตรที่มีอยู่ในประเทศ และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้ากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวหลายระดับ และมีการเปิดสอนระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือ 123 สถาบันและยังไม่มีสถาบันการศึกษาใดได้มุ่งเน้นรายวิชาด้านวัฒนธรรมอาเซียนหรือสอดแทรกความเป็นอาเซียนลงในรายวิชา 2) หลักสูตรของประเทศไทยมีจุดแข็งอยู่มาก และมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ 3) แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร ทำได้โดยใช้ช่วงเวลาของการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรนี้ปรับรายละเอียดและคำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยอิงเงื่อนไขของสกอ. และ 4) การสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาทำได้โดยการจัดโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา ทำวิจัยร่วม หรือผลิตเอกสารตำราร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย

คำหลัก: ประชาคมอาเซียน รายละเอียดหลักสูตร หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การบูรณาการ

ABSTRACT

Project Code: TRI/ASEAN/0003

Project Title: Learning Each other through ASEAN Tourism Education: the
Case of Thailand

Investigator: Toatong, C

The Association of Thai Tourism Academic

E-mail: chom_to@yahoo.com

Project Duration: 1 June 2010 – 31 May 2011

The objectives of this research were to 1) study the overall situation of tourism curricula in Thailand 2) study strengths and weaknesses of the curricula 3) find guidelines for the integration of cross culture in the curricula and 4) find guidelines for the cooperation among the institutions in ASEAN community. Various kinds of qualitative research were applied included group discussions among tourism practitioners, tourism instructors and tourism stake holders. In addition, interviews were done with instructors, tourism practitioners, and tourism graduates who work in the related field. Analysis and synthesis of the existing tourism curricula was done. The tri-angular models were used to prove the research findings. The results showed that 1) meanwhile Thailand offers various levels in tourism studies. Most of the curricula are at the undergraduate level in which 123 institutions are now opening. ASEAN culture has not yet offered or applies in any courses; 2) many strengths are shown and some weaknesses are also found; 3) guidelines for the integration of cross culture are to use the present situation in adjusting/developing the curricula as well as the course specification and course description under the CHE condition 4) the cooperation among the institutions in ASEAN community can be done through the exchange of culture, faculty members and students as well as co researching or co text writing.

Keywords: ASEAN Community Course Specification Tourism Curricula
Cross-Cultural Study Integration

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ (ACKNOWLEDGEMENT).....	(ก)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	(ข)
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ฅ)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(จ)
สารบัญ.....	(๗)
สารบัญภาพ.....	(ณ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ.....	(ด)
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	6
คำถามการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ.....	9
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การทบทวนวรรณกรรม	12
ประวัติความเป็นมาของอาเซียน.....	12
การจัดตั้งประชาคมความมั่นคงและการเมืองอาเซียน.....	15
การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	15
การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน.....	15
กฎบัตรอาเซียน.....	16
AEC BLUEPRINT.....	17
สถานการณ์เจรจาการค้าเสรีของไทยด้านการท่องเที่ยว.....	19
ผลกระทบจากกรณีเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน.....	22
การจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย.....	23

บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.....	25
หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.....	26
สาระสำคัญจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ.....	27
มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง.....	31
แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา...	32
ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม	33
การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ.....	34
วิถีอาเซียน.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
สรุป.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
คำถามการวิจัยข้อที่ 1.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
คำถามการวิจัยข้อที่ 2.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
คำถามการวิจัยข้อที่ 3.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
คำถามการวิจัยข้อที่ 4.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46

สรุป	46
บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล.....	48
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	86
ภาคผนวก ก: บทความสำหรับการเผยแพร่	87
ภาคผนวก ข: ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ดำเนินการและผลที่ได้รับ..	106
ภาคผนวก ค: รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม.....	108
ภาคผนวก ง: ภาพกิจกรรม	111
ภาคผนวก จ: มาตรฐานการอุดมศึกษา และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง	114
ภาคผนวก ฉ: ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. ๒๕๕๓.....	130
ภาคผนวก ช: มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและ การโรงแรม พ.ศ.๒๕๕๓.....	133
ภาคผนวก ซ. ประวัติผู้วิจัย	152

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 AEC Blueprint	16
ภาพที่ 2 รูปแบบการบริการ	18

คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ

AEC	-	ASEAN Economic Community
AFAS	-	ASEAN Framework Agreement on Service
APSC	-	ASEAN Political-Security Community
ASCC	-	ASEAN Socio-cultural Community
ASEAN	-	Association of Southeast Asian Nations
ASEANTA	-	ASEAN Tourism Association
AFTA	-	ASEAN Free Trade Area
ATSP	-	ASEAN Tourism Strategic Plan 2011-2015
MRA	-	Mutual Recognition Arrangement:

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการทำวิจัยในเรื่องนี้เพื่อให้เห็นความเป็นมาหรือภูมิหลัง และความจำเป็น คุณค่า และประโยชน์ ที่จะได้จากผลการวิจัยในเรื่องนี้ รวมทั้งนำเสนอวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย วิธีวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนประโยชน์ของงานวิจัยนี้และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 หลักการและเหตุผล

การค้าเสรีอาเซียน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า AFTA เริ่มต้นขึ้นในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 โดยที่ประเทศเป็นสมาชิกเริ่มลดภาษีระหว่างกันเหลือร้อยละ 0 ขณะที่ประเทศสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม จะลดเหลือร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2558 ทำให้ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนของประเทศสมาชิกต้องเร่งปรับตัว ความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินการให้สำเร็จจุลวงภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ก็เพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน รวมทั้งแรงงานฝีมืออย่างเสรี การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ สามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของกันและกันเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิต ส่งออกและบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆ มากขึ้น

สำหรับการเปิดเสรีสินค้าที่เป็นกลุ่มเริ่มแรก (Priority Sectors) ซึ่งได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน เทคโนโลยีสารสนเทศและคุณภาพ ซึ่งใช้มาตรการต่าง ๆ เป็นกลไก เช่นการลดอัตราภาษีให้เร็วกว่าในกรอบอาฟตา 3 ปี และต้องขจัดภาษีภายในปี 2007 และอนุญาตให้นักลงทุนที่ถือสัญชาติของสมาชิกอาเซียนเข้ามาตั้งกิจการในอีกประเทศหนึ่งของสมาชิกอาเซียนได้โดยถือหุ้นข้างมากในสัดส่วนร้อยละ 51 ในปี 2008 และร้อยละ 70 ในปี 2010 ทั้งนี้สำหรับสาขาบริการอื่น ๆ ที่เหลือให้เปิดเสรีทั้งหมดภายในปี 2015 ซึ่งนอกจากการลดภาษีแล้วอาเซียนยังได้ดำเนินการยกเลิก

มาตรการและอุปสรรคกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีและได้เร่งปรับประสานมาตรฐานสินค้าและจัดทำ ความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRA) รวมทั้งความตกลง ยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual Recognition Arrangement for Tourism Professionals) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และพยายามพึ่งพาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่าง เสรี

นอกจากการเปิดตลาดสินค้าที่ส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อประเทศไทยแล้ว การเปิดเสรีภาคบริการของอาเซียนก็มีผลคืบหน้าในหลายสาขา โดยเฉพาะสาขาเร่งรัด 4 สาขา คือ การท่องเที่ยว สุขภาพ การขนส่งทางอากาศ และ เทคโนโลยีสารสนเทศนั้นอาเซียนต้องลดและ ยกเลิกเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด รวมถึงการขยายเขตแดนสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ ธุรกิจบริการของไทย ที่มีศักยภาพซึ่งน่าจะมีโอกาสขยายตัวจากการเปิดตลาดภาคบริการของอาเซียน ได้แก่ ธุรกิจด้าน การท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร โรงพยาบาล ธุรกิจบริการสุขภาพต่างๆ นวัตกรรมไทย รวมถึงธุรกิจ สป่า แต่ขณะเดียวกันธุรกิจบริการของไทยเองก็ต้องแข่งขันมากขึ้น เนื่องจากการทยอยเปิดตลาด ภาคบริการของอาเซียนที่เปิดให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้สูงสุดร้อยละ 70 ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะสิงคโปร์และมาเลเซียที่มีทั้งเงินทุนและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

จากการรายงานการให้สัมภาษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ของ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก (19 มิถุนายน 2552) นายอภิสิทธิ์กล่าวว่า “การเป็นตลาดเดียวและเป็นฐาน การผลิต คือ เมื่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นตลาดเดียวก็จะมีขนาดใหญ่ สินค้า การบริการ ทุนและแรงงานวิชาชีพที่มีฝีมือ จะสามารถเคลื่อนไหวไปมาได้อย่างอิสระทั่วภูมิภาค ดังนั้นสินค้าและบริการต่างๆจะมีฐานการผลิตที่เชื่อมโยงกันและสามารถเข้าถึงตลาดและผู้บริโภค ได้ทั้งภูมิภาค ซึ่งภูมิภาคที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงหมายถึงจะสร้างความมั่นใจให้ได้ว่า สิทธิบัตรสำหรับสินค้าและบริการจะได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่ จำเป็น อาทิ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การคมนาคมและพลังงาน เพื่อสนับสนุน การดำเนินธุรกิจและให้การติดต่อกับประเทศแม่ รวมทั้งพันธมิตรทางธุรกิจในภูมิภาคเป็นไปอย่าง ใกล้ชิด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังเป็นอีกหนึ่งกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จเพราะจำเป็นต้องล่อ เลียงพรรคและยกระดับความชำนาญให้สูงขึ้น” การให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรียังกล่าว เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าเมื่อเปิดเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ประเทศไทยจะมีโอกาส ในการเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงานมีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงานรวมทั้งนักท่องเที่ยวใน กลุ่มประเทศอาเซียนเองเลื่อนไหลอยู่ภายใน ประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก

จากการดำเนินชุดโครงการริเริ่มโครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วน ร่วมในด้านการท่องเที่ยวและธนาคารข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยวกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียนหรืออาเซียนระยะที่ 2 ที่ผ่านมา (2552) ทำให้ได้ทราบจุดยืนภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ รวมถึงประเทศจีนและเกาหลีใต้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอาเซียนในฐานะเป็นเป้าหมายหลักร่วมกันโดยลดการแข่งขันกันเองในภูมิภาคและก้าวไปสู่ความเป็น “One of Destination” ร่วมกัน กอปรกับยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอาเซียนที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้ความตกลงการยอมรับร่วม (MRAs) แม้ความตกลงการยอมรับร่วมจะส่งผลให้การถ่ายเทแรงงานด้านต่าง ๆ ในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวง่ายขึ้น แต่อาจเกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้จากบทเรียนของสหภาพยุโรป (EU) ที่ผ่านมา ความร่วมมือดังกล่าวทำให้เกิดการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสูงกว่าก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความไม่เข้าใจกันในวันธรรมช้านชาติ ซึ่งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็อาจประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้

สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นนั้น กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงาน มีโอกาสในการต้อนรับดูแลในฐานะเจ้าบ้านทั้งด้านที่พัก การนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ตลอดจนธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็คือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย

สถานการณ์ด้านหลักสูตรการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย

แม้ว่าสถานการณ์ด้านหลักสูตรการท่องเที่ยวและธุรกิจภาคบริการของไทยจะพัฒนาอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน มีสถาบันการศึกษาที่การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องอยู่แห่งละ 1-5 สาขา/สาขาวิชา ใน 107 สถาบันการศึกษา เช่น สาขาการท่องเที่ยว สาขาการโรงแรม สาขาอุตสาหกรรมบริการ สาขาภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาธุรกิจการบิน สาขาการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมนั้นลักษณะของหลักสูตรมีความเป็นอิสระและหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาหลักสูตรของผู้บริหารแต่ละสถาบัน ต่อมาเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2552 หลักสูตรต่าง ๆ ดังกล่าวก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียนมากนัก อย่างไรก็ตามเมื่อกลุ่มประเทศสมาชิกรวมตัวกันเป็นอาเซียน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวน่าจะมีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับชาวอาเซียนมากและก่อนสาขาอื่น ดังนั้นจึงสมควรได้มีโอกาสทบทวนหลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และศึกษา

แนวทางการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองความเป็นอาเซียน แต่การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องแก้ไขปัญหาค้นพื้นฐานที่ประเทศไทยกำลังเผชิญให้ได้ก่อน ได้แก่

1. ปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการจะได้ประกาศกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ให้สถาบันการศึกษาในประเทศไทยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้เทียบเคียงกันได้ในระดับชาติและระดับสากล (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ซึ่งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ กำลังอยู่ระหว่างการปรับปรุงหลักสูตร แต่จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเองพบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่ได้ผนวกความรู้ความเข้าใจในการเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียนลงไป ในหลักสูตร ทำให้ขาดความพร้อมเพื่อจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน นอกจากนี้การที่ประเทศไทยขาดข้อมูลข่าวสารและความชัดเจนเชิงนโยบายของภาครัฐที่เป็นรูปธรรม (ประชาชาติธุรกิจ, 2553) สถาบันการศึกษาไทยส่วนใหญ่จึงยังคงเน้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบและเนื้อหาใกล้เคียงแบบเดิม ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาเซียนแต่อย่างใด ซึ่งถือได้ว่ายังล่าช้ากว่าประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์มาก เนื่องจาก 2 ประเทศนี้มีการตั้งรับและมีความพร้อมในการปรับตัวในเรื่องนี้อย่างรวดเร็ว เช่น ในภาคธุรกิจการเงินการธนาคารของธนาคารจากมาเลเซียและสิงคโปร์ที่ได้เข้ามามีบทบาทดำเนินการในประเทศไทยแล้ว ในด้านการศึกษาทั้ง 2 ประเทศนี้ก็มีความได้เปรียบประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน กล่าวคือการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับชาติที่เสร็จสมบูรณ์และได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการก่อนหน้าประเทศไทยประมาณ 2 ปี และยังมีความพร้อมด้านภาษาอังกฤษในระดับดีมากอีกด้วย

2. ปัญหาด้านความสามารถในการใช้ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การเปิดตลาดเสรีการค้า ภายใต้กรอบตามพันธสัญญาความร่วมมือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จะมีประชากรรวมกันมากกว่า 560 ล้านคน ทำให้อาเซียนกลายเป็นทำเลทองที่กำลังได้รับความสนใจจากนานาชาติ ตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ถือเป็นโจทย์ที่ท้าทายสำหรับคนไทย เพื่อให้คนไทยมีโอกาส ใช้ประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างเต็มที่ในอนาคต แต่ปัญหาสำคัญของคนไทยคือปัญหาด้านการสื่อสาร ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนหรือแม้แต่ประเทศจีนได้พากันศึกษาภาษาเพื่อนบ้านกันเป็นจำนวนมาก แต่การเคลื่อนไหวดังกล่าวกลับพบในประเทศไทยน้อยมาก นาย

พรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล รองเลขาธิการหอการค้าไทย ได้ให้ข้อคิดไว้ในประชาชาติธุรกิจ (มกราคม, 2553) ว่า “คนไทยควรเรียนรู้ภาษาประจำชาติสมาชิกอาเซียนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าคนละ 3-4 ภาษา และมองว่าภาษาหลัก ๆ ที่จะต้องใช้ในอาเซียนคือ ภาษาไทย เวียดนาม มาเลเซีย อังกฤษ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้า ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการควรจัดโครงการอบรมความรู้ด้านภาษาประจำชาติอาเซียนแก่คนไทยทั่วประเทศ”

3. ปัญหาด้านการศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างของประเทศสมาชิกอาเซียน

จากการที่อาเซียนได้เร่งรัดการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า 9 สาขา และภาคบริการ 5 สาขา (การบริการสุขภาพ การท่องเที่ยว การบิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโลจิสติกส์) ตามกรอบแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ภายในปี พ.ศ. 2558 ที่มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวกันและมีฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ซึ่งดูเหมือนจะเป็นผลดีต่อแรงงานไทย อย่างไรก็ตามการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือด้านการบริการอย่างเสรีในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 อาจยังทำให้มีปัญหามากขึ้นจากการไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมานั้นการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Cross culture) ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว นั้น การจัดการเรียนการสอนมักจะมุ่งเน้นที่กลุ่มประเทศที่เป็นนักท่องเที่ยวหลักอันมักได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือยุโรปเป็นต้นหลัก การศึกษาด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศสมาชิกจึงเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน ดังเช่นนายพรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล รองเลขาธิการหอการค้าไทย ได้ให้ข้อคิดไว้ในประชาชาติธุรกิจ (มกราคม, 2553) ว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ควรจัดกิจกรรมอบรมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนให้แก่คนไทยทั่วประเทศควบคู่กันไปด้วย”

จากการศึกษาในเบื้องต้น สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวยังจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว จึงควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จึงควรเน้นที่หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นหลักสูตรหลักที่สร้างมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และสร้างรอยยิ้มอาเซียนร่วมกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 1.2.2 เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย
- 1.2.3 เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย
- 1.2.4 เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร
- 1.3.2 จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย เป็นอย่างไร
- 1.3.3 แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างไร
- 1.3.4 แนวทางสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดีเป็นอย่างไร

1.4 วิธีวิจัย

- 1.4.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้
 - 1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร
 - 2) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อศึกษาสถานการณ์และปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน

3) สัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเพื่อสอบถามเรื่อง การเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข

1.4.2 เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของ ประเทศไทยผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษจากเอกสาร หลักสูตรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำ เอกสารหลักสูตร

2) วิเคราะห์และสังเคราะห์หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศไทย เพื่อดูจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน

3) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อ (1) ให้ความรู้ด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศไทยและของอาเซียน และ ความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและนำเสนอบทวิเคราะห์ (ข้อ 2) เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและข้อเสนอแนะจากผู้ฟัง

1.4.3 เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการ ท่องเที่ยวของประเทศไทย ผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศโดยเน้นที่ การศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นกลุ่มการศึกษาที่ใหญ่ที่สุด เพื่อ (1) นำเสนอผลการวิจัยด้านการ จัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศไทยและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษา วัฒนธรรมข้ามชาติ (2) หาวิธีบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว ร่วมกัน

2) สรุปผลการประชุมร่วม จัดส่งให้ทุกมหาวิทยาลัยตรวจสอบและให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุง

3) สรุปผลครั้งสุดท้ายส่งให้แก่ทุกสถาบันการศึกษาเพื่อการปรับใช้

1.4.4 เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคม อาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี ผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังนี้

1) จัดหาบุคคลที่มีบทบาทด้านการเป็นผู้บริหารและเป็นผู้สอนในสาขาการ ท่องเที่ยวในประเทศอื่นทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศและเป็นนักวิจัยร่วมทำหน้าที่ดำเนินการ ประชุมผู้เกี่ยวข้องภายในประเทศ

2) ให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประเทศตนในการนำเสนอร่วมในเวทีเสนอผลงานระดับนานาชาติ

3) เชิญให้ผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มประเทศอาเซียนได้เข้าร่วมประชุมในเวทีเสนอผลงานที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจัดขึ้น

หมายเหตุ: ในการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อนี้ผู้วิจัยจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์การประชุมและข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีสืบเนื่องมาโดยตลอด นับแต่วันเซ็นสัญญา

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions)

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หมายถึงการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ รวมตัวกันเป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ใช้ชีวิตในสภาพที่มีสันติภาพ เสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรือง ผูกมัดกันเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาที่มีพลวัตและในประชาคมที่มีความเอื้ออาทรระหว่างกัน

รายละเอียดหลักสูตร (Program Specification) หมายถึงคำอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้น ๆ โดยจะถ่ายทอดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาระดับชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาของสาขา/สาขาวิชาไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตร ซึ่งแต่ละสถาบันฯสามารถบรรจุเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม ตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของสถาบันฯโดยคณาจารย์ผู้สอนจะต้องร่วมมือกันวางแผนการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร ประกอบด้วย ๔ หมวด เช่น ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตร การประกันคุณภาพหลักสูตร และการประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของหลักสูตร เป็นต้น

หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว หมายถึงรายละเอียดของเนื้อหาและการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรี ในสถาบันการศึกษาในประเทศไทย ในที่นี้จะหมายรวมทั้งหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต และบริหารธุรกิจบัณฑิต ซึ่งอาจเรียกชื่อสาขา/สาขาวิชาแตกต่างกัน เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม การจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม การบริหารการท่องเที่ยว การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดการธุรกิจการบิน หรือชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา: สกอ. หมายถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ สนับสนุนทรัพยากร ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการระดับอุดมศึกษา

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาวัฒนธรรมที่ควรรู้ของแต่ละประเทศเพื่อความเข้าใจอันดีที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

การบูรณาการ หมายถึงการศึกษาเพื่อกระจายเนื้อหาลงในรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อการวางนโยบายในการปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย และจะจัดทำเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาตรี

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (outputs)

- 1.7.1 ได้ทราบสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 1.7.2 ได้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 1.7.3 ได้แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว
- 1.7.4 ได้แนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้าง ความเข้าใจอันดี

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (outcomes)

- 1.8.1 ได้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้สอดคล้องกับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน
- 1.8.2 บัณฑิตที่ออกไปประกอบอาชีพได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน ได้เตรียมตัวและเรียนรู้เพื่อรับสถานการณ์ใหม่ได้

1.8.3 เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี

1.8.4 เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ

1.8.5 ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและขยายองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเกิดเครือข่ายความร่วมมือกันในด้านการศึกษาวิจัยระหว่างนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ตลอดจน นักพัฒนา ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อสร้างผลงานวิจัยที่จะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างยั่งยืน

1.9 แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.9.1 มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวได้แนวทางในการปรับปรุงรายวิชาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์

1.9.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงานได้แนวทางในการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความต้องการของสถานประกอบการและความเป็นอาเซียน

1.10 สรุป

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน ที่มีเป้าหมายการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน รวมทั้งแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ได้เป็นประเด็นให้มีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ที่แม้ว่า ณ ปัจจุบันได้มีการจัดการเรียนการสอน สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องอยู่กว่า 6 สาขาวิชาใน 104 สถาบันการศึกษาแล้วก็ตาม แต่ลักษณะการจัดการหลักสูตรมีความเป็นอิสระและหลากหลายขึ้นอยู่กับการพิจารณาหลักสูตรของผู้บริหารแต่ละสถาบัน ต่อมาเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการอบรมมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2552 หลักสูตรต่าง ๆ ดังกล่าวก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียนมากนัก ดังนั้นเมื่อกลุ่มประเทศสมาชิกรวมตัวกันเป็นอาเซียน บัณฑิตที่

สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวน่าจะมีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับชาวอาเซียนมากและก่อนสาขาอื่น จึงสมควรได้มีโอกาสทบทวนและศึกษาแนวทางการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองความเป็นอาเซียน แต่การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องแก้ไขปัญหาค้นพื้นฐานที่ประเทศไทยกำลังเผชิญให้ได้ก่อน เช่น ปัญหาความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาในประเทศ ปัญหาด้านการสื่อสารภายในประเทศ สมาชิกอาเซียน และปัญหาด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งสมควร ทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการสร้างรอยยิ้มอาเซียนร่วมกัน

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศไทย” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี โดยการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นพื้นฐานในการวิจัย ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของอาเซียน
2. การก่อตั้งประชาคมอาเซียน
3. การจัดตั้งสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน
4. กฎบัตรอาเซียน
5. AEC Blueprint
6. สถานการณ์เจรจาเปิดการค้าเสรีของไทยด้านการท่องเที่ยวกับประเทศต่างๆ
7. ผลกระทบจากกรณีเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน
8. การจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย
9. บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
10. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
11. มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
12. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
13. ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม
14. การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ
15. วิถีอาเซียน
16. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
17. สรุป

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของอาเซียน

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) ได้รับการจัดตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีประเทศสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมา

บรูไน ดารุสซาลามได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในวันที่ 8 มกราคม 2527 เวียดนามได้เข้าร่วมเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538 ลาวและพม่าเข้าร่วมเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 และกัมพูชาเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542 ภูมิภาคอาเซียนมีประชากรประมาณ 567 ล้านคน มีพื้นที่โดยรวม 4.5 ล้านตารางกิโลเมตร ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติประมาณ 1,100 พันล้านดอลลาร์ และรายได้โดยรวมจากการค้าประมาณ 1.4 ล้านล้านดอลลาร์ (กรมอาเซียน, 2550)

อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยตราสารที่เรียกว่า ปฏิญญาอาเซียนหรือที่รู้จักในชื่อ ปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) โดยหากพิจารณาจากเนื้อหาของตราสารและสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วง ค.ศ.1967 พิจารณาได้ว่าอาเซียนจำต้องอาศัยรูปแบบความร่วมมือเชิงมิตรภาพในภูมิภาคและเลี่ยงการกำหนดสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้นำในภูมิภาคได้อาศัยอาเซียนเป็นเวทีดำเนินความร่วมมือบนพื้นฐานของความยินยอมและความสมัครใจของสมาชิกเป็นหลัก การดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือหรือการอาศัยฉันทามติ โดยเลี่ยงการอ้างสิทธิหน้าที่และการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างสมาชิก (Non intervention) ซึ่งแนวปฏิบัตินี้ที่เรียกว่า “The ASEAN Way” ได้ช่วยให้ความร่วมมือดำเนินมาได้โดยปราศจากความขัดแย้งรุนแรงแม้ว่าสมาชิกแต่ละประเทศจะมีระบบกฎหมายและนโยบายทางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังนั้น เมื่ออาเซียนมีได้มุ่งที่จะนำกฎหมายระหว่างประเทศมาเป็นฐานในการดำเนินการ จึงมิได้มีการจัดทำสนธิสัญญาหรือกฎบัตรอาเซียนมาตั้งแต่นั้น (Wikipedia, 2553) ปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) ได้ระบุว่า เป้าหมายและจุดประสงค์ของอาเซียน คือ 1) เร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคมและการพัฒนาวัฒนธรรมในภูมิภาค และ 2) ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค โดยการเคารพหลักความยุติธรรมและ หลักนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ตลอดจนยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (กรมอาเซียน, 2550)

2.1.2 การก่อตั้งประชาคมอาเซียน ในโอกาสครบรอบ 30 ปีของการก่อตั้งอาเซียน ในปี 2540 ผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรอง “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” (ASEAN Vision 2020) โดยเห็นพ้องกันในวิสัยทัศน์ร่วมของอาเซียนที่จะพัฒนาอาเซียนให้เป็นประชาคมอาเซียน เป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การใช้ชีวิตในสภาพที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรือง ผูกมัดกันเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ที่มีพลวัตและในประชาคมที่มีความเอื้ออาทรระหว่างกัน (guru.google.co.th, 2552)

ในปี 2546 ผู้นำอาเซียนได้ตอบสนองต่อการบรรลุวิสัยทัศน์อาเซียนเพิ่มเติม โดยได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord

II หรือ Bali Concord II) และเห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก อันได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)และได้รับรองเอกสาร "วิสัยทัศน์อาเซียน 2020" เพื่อมุ่งพัฒนาอาเซียนไปสู่ "ประชาคมอาเซียน" (ASEAN Community) ให้เป็นผลสำเร็จภายในปี 2563(Wikipedia.org, 2553)

ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์ (2552) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ที่ <http://www.thaingo.org> ว่า การแปลงสภาพอาเซียนจากองค์กรที่มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันแบบหลวมๆ เพื่อสร้างและพัฒนาไปสู่สภาพการเป็น "นิติบุคคล" ซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็น "กฎบัตรอาเซียน" ซึ่งทำหน้าที่เป็น "ธรรมนูญ" การบริหารปกครองของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศซึ่งผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังปรากฏตามสโลแกนที่ว่า "สิบชาติหนึ่งอาเซียน" แยกตามเสาหลักที่สำคัญทั้ง 3 เสา อาจสรุปให้เห็นเป็นสังเขปดังนี้

- **เสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน** ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริม สันติภาพ ความมั่นคง การปกครองแบบประชาธิปไตย การปกครองแบบธรรมาภิบาล การส่งเสริมให้บรรลุความเจริญร่วมกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประชาคมเป็นภูมิภาคที่เปิดกว้าง มีพลวัต และยืดหยุ่นได้ในการตั้งรับภาวะผันผวนของเศรษฐกิจ มีหลักประกันที่จะทำให้เกิดสันติสุขในอาเซียน

- **เสาหลักทางด้านเศรษฐกิจ** คือการมุ่งพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Single Market) และเป็นฐานการผลิตอันเดียวกัน (Single Production Base) ซึ่งจะต้องมีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือทั่วทั้งภูมิภาคของประชาคมอาเซียนมีเงินทุนไหลเวียนโดยเสรี และมีสถานะการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหมู่สมาชิกประชาคมที่เท่าเทียมกันรวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพด้านการเงิน การประสานในด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มีกฎระเบียบที่ดีด้านการเงิน ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขันทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งประชาคม

- **เสาหลักทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน** จะพุ่งเป้าไปที่การทำให้เห็นความสำคัญของประชากรในอาเซียน และเป็นสัมพันธภาพระหว่างประชากรของชาติหนึ่งไปสู่ประชากรของอีกชาติหนึ่ง รัฐสภาของ 10 ประเทศ จะประสานร่วมมือกันในกิจกรรมต่างๆ สมาชิกของประชาสังคมของสมาชิกจะไปมาหาสู่กันแลกเปลี่ยนใกล้ชิดระหว่างบุคลากรด้านการศึกษา สถาบันต่างๆ และภาคธุรกิจภาคเอกชนในประเทศสมาชิก รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลชั้นมัธยม มืออาชีพ ศิลปิน นักเขียนและสื่อมวลชนของทั้ง 10 ประเทศ

2.1.3 การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีวัตถุประสงค์ที่จะทำประเทศใน ภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคง รอบด้าน ประชาคมความมั่นคงอาเซียนจะ (1) ใช้ข้อตกลงและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการ เพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการเผชิญหน้ากันภัยคุกคาม รูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ อื่นๆ และการขจัดอาชญากรรมที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (2) ริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความ มั่นคงและกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐาน การ ป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการสร้างเสริมสันติภาพภายหลังการยุติข้อพิพาท (3) ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล ทั้งนี้ ความร่วมมือข้างต้นจะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของ ประเทศสมาชิกในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารกับ ประเทศนอก ภูมิภาค และไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร

2.1.4 การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี 2558 ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 ที่เมืองเซบู ฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2550 ผู้นำประเทศอาเซียนตกลงที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 ความจำเป็นในการตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ก็เพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขันให้แก่อาเซียนเอง และเพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางภายในภูมิภาค คานอำนาจของประเทศอื่นที่มีบทบาทโดดเด่น เช่น จีนและอินเดีย จึงได้ตกลงเปิดเสรีด้านการค้า และการบริการให้เร็วขึ้นกว่าเดิมในสินค้าและบริการ 11 สาขา เพื่อเป็นการนำร่องและส่งเสริมการผลิตสินค้า โดยใช้วัตถุดิบและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในอาเซียนซึ่งเป็นไปตามแผนการดำเนินการเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และได้มอบหมายให้ประเทศต่าง ๆ รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinator) ดังนี้ พม่า สาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และ สาขาประมง (Fisheries) มาเลเซีย สาขาผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber products) และ สาขาสิ่งทอ (Textiles and Apparels) อินโดนีเซีย สาขายานยนต์ (Automotives) และ สาขาผลิตภัณฑ์ไม้ (Wood and parts) ฟิลิปปินส์ (Electronics) สิงคโปร์ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ (e-ASEAN) และสาขาสุขภาพ (Healthcare) ไทย สาขาท่องเที่ยว (Tourism) และ สาขาการบิน (Air Travel) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ, 2550)

2.1.5 การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เป็นการกำหนดเป้าหมายร่วมกันบนความเหมือนและความแตกต่างในสังคมอาเซียน อันมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ภูมิภาค

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ร่วมกันในสังคมที่เอื้ออาทร ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางสังคม โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ อาทิ

- 1) การพัฒนาสังคมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มต่างๆ ในสังคม
- 2) การพัฒนาการฝึกอบรม การศึกษาระดับพื้นฐานและสูงกว่าการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างงาน และการคุ้มครองทางสังคม
- 3) การส่งเสริมความร่วมมือในด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- 4) การจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
- 5) การส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียน นักคิดและศิลปินในภูมิภาค

2.1.6 กฎบัตรอาเซียน ข้อตกลงร่วมเพื่อสร้างกฎบัตรอาเซียนคือรวมกลุ่มที่มี "กฎ" เป็นฐานที่สำคัญ (Rule-Based) เพื่อให้ ประเทศสมาชิกปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง มีสถานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การรวมกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อมูลเรื่องกฎบัตรอาเซียนจาก Wikipedia.org (9 มิถุนายน 2553) สามารถสรุปสาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียนได้ว่า จากการที่มีได้มีการจัดทำสนธิสัญญาหรือกฎบัตรอาเซียนมาตั้งแต่ต้นการดำเนินการจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือหรือการอาศัยฉันทามติ ต่อมาในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 ณ กรุงเซบู ในปี 2550 ผู้นำกลุ่มประเทศสมาชิกได้ร่วมกันประกาศรับรองรายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียนและได้มอบหมายให้ "คณะทำงานระดับสูง" หรือ High Level Task Force ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีความเชี่ยวชาญจากแต่ละประเทศสมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำร่างกฎบัตรอาเซียนและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง และเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดขึ้นที่สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ในกรุงจาการ์ตาประเทศอินโดนีเซีย จึงได้ประกาศใช้ กฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การดำเนินงานของอาเซียน เป็นไปภายใต้กฎหมายเดียวกันและปูทางไปสู่การสร้างตลาดเดียวในภูมิภาคภายในปีพ.ศ.2558 สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน คือการให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกการอยู่ร่วมกันภายใต้ตลาดเดียวในภูมิภาคเป็นไปอย่างราบรื่นจึงมีรายละเอียดดังนี้

- ภาพรวมของประชาคมอาเซียน การรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ การเพิ่มความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

- ด้านเศรษฐกิจ สร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวและความสามารถในการแข่งขันสูง การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า/บริการ การลงทุนและแรงงาน การเคลื่อนย้ายทุนเสรียิ่งขึ้น
- ด้านความมั่นคงของมนุษย์ บรรเทาความยากจน และลดช่องว่างการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านความร่วมมือด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีพ
- ด้านสังคม ส่งเสริมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างสังคมที่ปลอดภัยมั่นคงจากยาเสพติด เพิ่มพูนความกินดีอยู่ดีของประชาชนอาเซียน ผ่านโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์สวัสดิการและความยุติธรรม
- ด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่คุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนโดยเคารพความหลากหลายและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
- ด้านการเมืองความมั่นคง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างประชาธิปไตย เพิ่มพูนธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ตอบสนองต่อสิ่งท้าทายความมั่นคง เช่น การก่อการร้าย

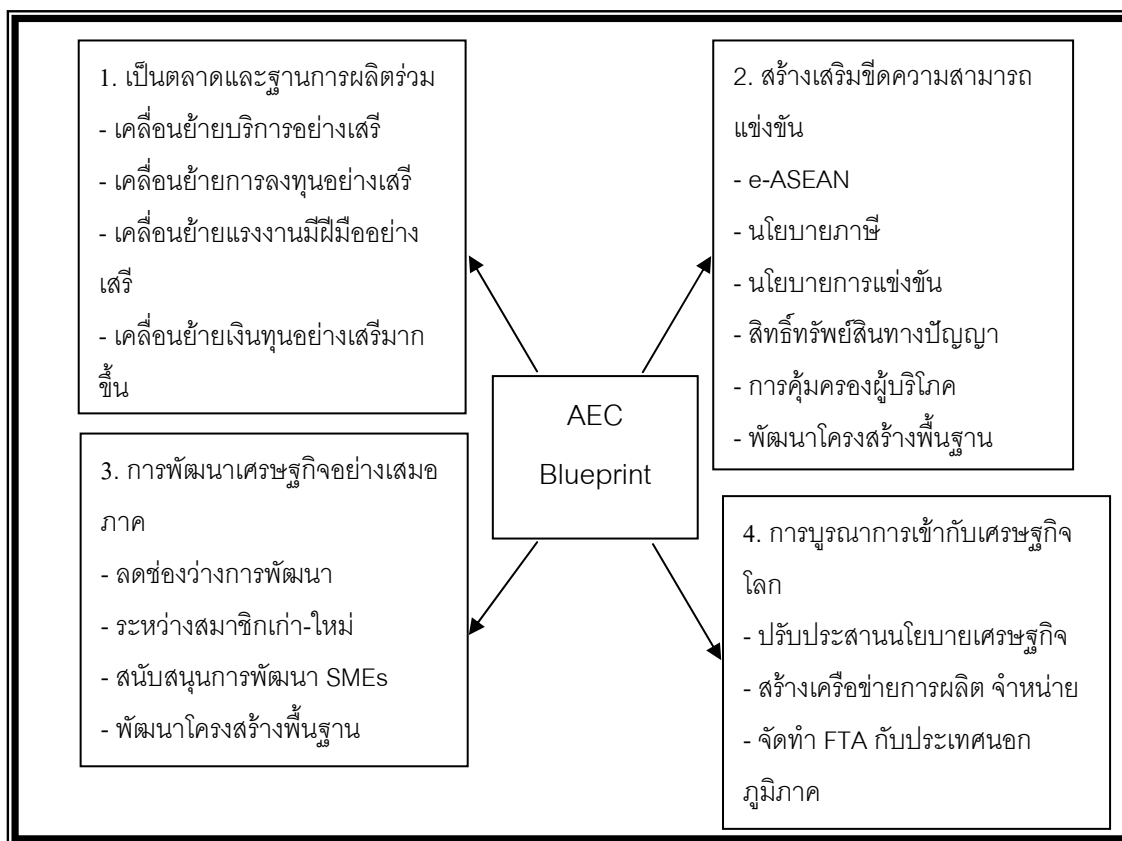
หลักการของกฎบัตรนี้ อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี สิ่งที่น่าหนักคือ การรวมศูนย์กับความสัมพันธ์กับภายนอก จึงทำให้กฎบัตรนี้เป็นเสาหลักของการสร้างประชาคมอาเซียนและต่อยอดถึงข้อผูกมัดทางกฎหมายของข้อตกลงอาเซียนต่างๆ

ทวิศศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์ (2552) ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ที่ <http://www.thaingo.org> ว่า การประกาศใช้ "กฎบัตรอาเซียน" (ASEAN Charter) จะมีวิถีการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่และสำคัญ คือเป็นการปรับองค์กรในการทำงานแบบ การรวมกลุ่มที่มี "กฎ" เป็นฐานที่สำคัญ (Rule-Based) สมาชิกทั้ง 10 ประเทศจะต้องปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง มีการกำหนด "กลไกระงับข้อพิพาท" พร้อมกับสร้าง "อาเซียน" ให้มีสถานะเป็น "นิติบุคคล" มีการปรับให้เป็นองค์กรที่มี "ประชาชน" เป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดประสิทธิภาพของการรวมกลุ่มมากขึ้น ทำให้เกิด "กระบวนการตัดสินใจ" จาก การประชุมระดับผู้นำ ซึ่งจะปรากฏเป็น คณะมนตรี หรือ (Councils) ของอาเซียนขึ้นทำหน้าที่เป็น 3 เสาหลัก ได้แก่ เสาหลักทางการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมมีการเพิ่มอำนาจ "สำนักเลขาธิการ" (Secretariat) และผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ (Secretary General)

2.1.7 AEC Blueprint

ในการดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) นอกจากการดำเนินการให้มีกฎบัตรอาเซียนเพื่อให้การปฏิบัติการต่าง ๆ อยู่ภายใต้เป้าหมายเดียวกันยังได้มีการจัดทำ AEC Blueprint ซึ่งเป็นแผนงานดำเนินงานภาพรวมในด้านเศรษฐกิจของอาเซียน เป็นแผนงานภาพรวมที่จะระบุกิจกรรมด้านเศรษฐกิจครอบคลุมทั้งสินค้า/บริการ การลงทุน แรงงาน และเงินลงทุนที่จะเปิดเสรีมากขึ้นในอนาคต เหตุผลที่อาเซียนต้องจัดทำ AEC Blueprint ก็เพื่อจะกำหนดทิศทาง แผนงานในด้านเศรษฐกิจที่ต้องดำเนินงานให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายและเพื่อสร้าง "พันธสัญญา" ระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน เพราะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคขนาดใหญ่ ได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับตัวของอาเซียน ซึ่งมักจะมีผลแตกต่างในด้านต่างๆ อันนำไปสู่ปัญหาความแตกแยก ไม่ลงรอยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย AEC ในปี 2558 ถ้าเปรียบกับการสร้างบ้าน AEC Blueprint ก็เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของบ้าน ที่กำหนดว่าบ้านที่สร้างเสร็จแล้วนั้น จะมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร องค์ประกอบสำคัญภายใต้ AEC Blueprint มีดังแสดงในภาพที่ 2.1

AEC Blueprint ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ดังอธิบายในภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 AEC Blueprint

ที่มา : สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

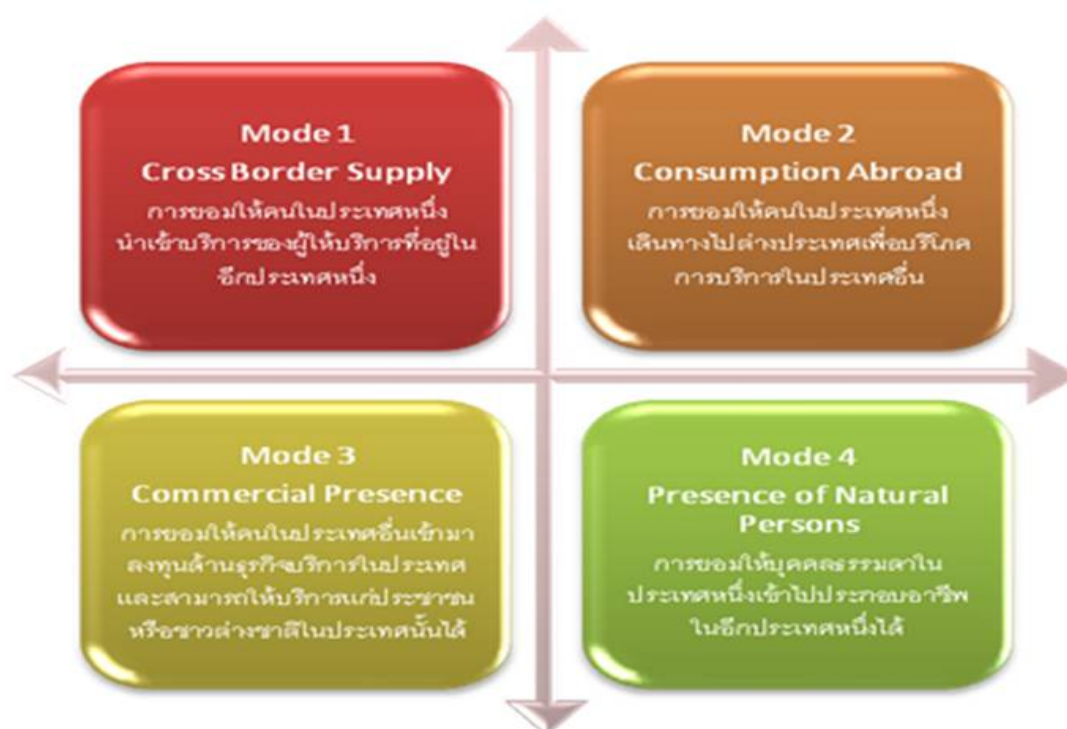
1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม
2. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กรอบนโยบาย การแข่งขันของอาเซียน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค โดยการพัฒนา SMEs และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
4. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก_เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

2.1.8 สถานการณ์เจรจาการเปิดการค้าเสรีของไทยด้านการท่องเที่ยวกับประเทศต่างๆ

เพื่อความเข้าใจในสถานะของประเทศไทยด้านการท่องเที่ยวเมื่อเปิดการค้าเสรีอันจะนำไปสู่การปรับหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว จึงควรมีความเข้าใจเรื่องรูปแบบการบริการดังนี้ ปัจจุบันภาคการท่องเที่ยวของไทยมีความตกลงการค้าเสรี (FTA) ที่บังคับใช้แล้วทั้งในระดับทวิภาคีและในกรอบอาเซียนด้วยกันรวม 5 ฉบับจากคู่เจรจา 6 กลุ่มประเทศคือ อาเซียน จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ โดยรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ (Mode of Supply) คือการเปิดเสรีการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Service) หรือ AFAS เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาการค้าบริการระหว่างประเทศเติบโตมากขึ้นและขยายตัวสูงมากกว่าการค้าสินค้า โดยเฉพาะในตลาดของประเทศพัฒนาแล้วทำให้การค้าภาคบริการเริ่มมีบทบาทมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นประเด็นสำคัญในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ AFAS ได้ทำความตกลงในปี 2539 เพื่อเปิดตลาดการค้าบริการระหว่างกันภายในกลุ่มอาเซียนให้มากขึ้นกว่าใน WTO รวมทั้งขยายความร่วมมือด้านบริการระหว่างประเทศสมาชิก

อาเซียน ซึ่งเป็นความตกลงว่าด้วยการค้าภาคบริการหรือ General Agreement on Trade in Services (GATS) เป็นกฎและหลักการเกี่ยวกับการค้าบริการที่ให้ประเทศสมาชิก WTO ถือปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างสมาชิก โดยกำหนดรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศไว้ 4 รูปแบบ (Mode of Supply) คือการบริการข้ามแดน (Cross-border Supply) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 1 การบริโภคในต่างประเทศ (Consumption Abroad) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 2 การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 3 และ การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา (Presence of Natural Person) หรือเรียกว่าการค้าบริการ Mode 4 (ศุภชัยกสิกร, 2553) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(Mode of Supply)

ภาพที่ 2 รูปแบบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

ที่มา: www.econ.mju, 2553

ประเทศต่างๆ มักจะไม่ขัดข้องที่จะเปิดเสรีภาคบริการในรูปแบบที่ 1 และ รูปแบบที่ 2 คือ การบริการข้ามแดน และการอนุญาตให้ประชาชนสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในต่างประเทศ แต่ในรูปแบบที่ 3 และ 4 ที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยว นั้น บางประเทศก็เปิดโอกาสให้

ไทยสามารถเข้าไปลงทุนดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวได้ โดยถือสัดส่วนหุ้นได้เพิ่มขึ้น หรือ บางแห่งก็ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสัดส่วนผู้ถือหุ้นในส่วนของต่างชาติ ขณะเดียวกันประเทศไทยเองก็มี การเปิดโอกาสทางการลงทุนด้านการท่องเที่ยวแก่คู่แข่งจากต่างชาติแตกต่างกันไปเช่นกัน (www.econ.mju, 2553)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้กรอบกฎหมายไทย ข้อผูกพันการเปิดตลาดของสาขาบริการ การท่องเที่ยวในปัจจุบันของแต่ละรูปแบบ เป็นไปดังนี้ (www.econ.mju, 2553)

รูปแบบที่หนึ่ง(MODE 1): Cross Border Supply เป็นการกำหนดให้ผู้ให้บริการ ในต่างประเทศสามารถบริการแก่ลูกค้าในประเทศไทยได้โดยตรง เช่น การให้บริการจัดการโรงแรม ข้ามพรมแดน ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตข้ามประเทศ แต่ในส่วนของธุรกิจนำเที่ยวนั้น ไทยยังไม่อนุญาตให้ ต่างชาติค้าบริการข้ามพรมแดน ภายใต้พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวปี พ.ศ. 2542 (บัญชีสาม) และ พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดคุณสมบัติผู้ขอรับ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องมีถิ่นที่อยู่ในไทยเท่านั้น

รูปแบบที่สอง(MODE 2): Consumption Abroad ที่เป็นการยอมให้คนในประเทศ หนึ่งเดินทางไปต่างประเทศเพื่อบริโภคบริการในประเทศนั้น หรือเป็นการบริโภคหรือใช้บริการใน ต่างประเทศ เช่น การเดินทางมาท่องเที่ยว การเดินทางเพื่อไปรักษาพยาบาลหรือศึกษาใน ต่างประเทศ ทางกรมไทยอนุญาตให้คนไทยเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศได้

รูปแบบที่สาม(MODE 3) : Commercial Presence หมายถึงการยอมให้มีการ เข้าไปจัดตั้งกิจการในรูปแบบสาขาหรือนิติบุคคลในกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อให้บริการแก่ประชาชน ของประเทศนั้นๆ และรวมไปถึงชาวต่างชาติที่พักอาศัยหรือเข้าไปท่องเที่ยว อาทิ การตั้งโรงแรม ร้านอาหาร/ภัตตาคาร บริษัทบริการนำเที่ยวในต่างประเทศ หรือให้กิจการดังกล่าวของต่างประเทศ เข้ามาเปิดดำเนินการในไทย ซึ่งภายใต้กฎหมายไทยในปัจจุบัน แม้ว่าการลงทุนของต่างชาติยังต้อง อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวปี พ.ศ. 2542 คือถือหุ้นของต่างชาติจะต้องไม่ เกินร้อยละ 49 หรือจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทที่ เกี่ยวข้อง แต่หากได้รับอนุญาตจากกรมพัฒนาธุรกิจในการประกอบกิจการ หรือเป็นกิจการที่ได้รับ การส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ก็สามารถเข้ามาดำเนินกิจการได้

รูปแบบที่สี่(MODE 4) การเคลื่อนย้ายบุคคล คือ บุคคลชาวต่างชาติเดินทางเข้าไป ในกลุ่มประเทศสมาชิกเพื่อประกอบอาชีพ อาทิ บุคลากรทางการโรงแรม สปา แพทย์แผน ไทย และมัคคุเทศก์ เป็นต้น แต่หากประเทศคู่แข่งมีความเห็นร่วมกันว่ายังไม่พร้อมที่จะเปิดเสรีใน สาขาใด ก็จะไม่เปิดเสรีต่อไปได้ ซึ่งวิชาชีพมัคคุเทศก์ยังเป็นวิชาชีพสงวนของคนไทย ภายใต้ พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าวปี พ.ศ. 2542

2.1.9 ผลกระทบจากกรณีเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน

ดังเป็นที่ตระหนักรู้ว่าการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนนั้นจะมีผลกระทบเชิงบวกต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก หากประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ และผลกระทบเชิงลบก็ยังคงมีเช่นกัน สถาบันนครหลวงไทย (SCRI) (2553) ได้ทำการประเมินผลกระทบจากกรณีเปิดเขตการค้าเสรีต่อกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆไว้ดังนี้

1) **กลุ่มท่องเที่ยว** การเปลี่ยนแปลงหลักที่จะเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยคือ การอนุญาตให้สมาชิกมีสิทธิถือหุ้นในนิติบุคคลที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ไม่ต่ำกว่า 51% ปี 2553 และ 70% ในปี 2558 ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ การเพิ่มรายได้เข้าประเทศมากขึ้น จะทำให้เม็ดเงินลงทุนจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาเพื่อลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทยเนื่องจากศักยภาพ ของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นที่สุดในกลุ่มอาเซียน SCRI ประเมินว่าในระยะยาวหรือช่วง 5 ปีหลังการเปิดเสรีการท่องเที่ยวสัดส่วนรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวและร้านอาหารจะเพิ่มขึ้นจาก 5% เป็น 7 – 8% ของ GDP อย่างไรก็ตามประเทศไทยควรป้องกันด้วยการออกและบังคับใช้กฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีบทบาทของโทษที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพื่อป้องกันและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของประเทศ

2) **กลุ่มโรงพยาบาล** SCRI ประเมินว่าการเปิดเสรีด้านสุขภาพเป็นเสมือนดาบสองคมที่สร้างทั้งโอกาสให้กับผู้ประกอบการในประเทศ รวมถึงอาจทำร้ายผู้ประกอบการในประเทศได้ หากโครงสร้างธุรกิจดังกล่าวไม่มีความแข็งแกร่งเพียงพอ โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือการสร้างโรงพยาบาลร่วมกับผู้ประกอบการในภูมิภาค โดยอาศัยจุดแข็งจากการจัดการที่ได้รับมาตรฐานสากลเข้ารับจ้างบริหารโรงพยาบาล เนื่องจากประเทศไทยมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหนือผู้ประกอบการอื่น ดึงดูดผู้ป่วยในภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้น จากการพัฒนาโรงพยาบาลต่อเนื่องและการทำการตลาดเชิงรุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงพยาบาลที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับเพื่อนบ้าน ผ่านจุดแข็งด้านค่ารักษาและบริการที่มีราคาถูกกว่าภูมิภาคอื่น และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาทิ การท่องเที่ยวที่สร้างแรงจูงใจในการเข้าพัก แต่การเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะทุนสิงคโปร์ที่นอกจากจะมีความรู้ด้านการแพทย์ ยังมีความพร้อมด้านเงินทุนในการเข้าลงทุนในโรงพยาบาลในประเทศที่ไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ การเคลื่อนย้ายของบุคลากรทางการแพทย์ เพราะค่าจ้างในประเทศไทยที่ถูกกว่า ทำให้เกิดการไหลออกของแพทย์ที่มีประสบการณ์ไปสู่ประเทศที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าได้

3) **กลุ่มยานยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์** SCRI ประเมินว่า การเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนจะทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ของไทยโดยรวมได้เปรียบประเทศคู่แข่งในอาเซียน เนื่องจากการที่ประเทศไทยมีการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่องทำให้มีการพัฒนาเทคโนโลยี/คุณภาพ และต้นทุนการผลิต

4) **กลุ่มสินค้าเกษตร** ซึ่งจะแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มสินค้าเกษตรที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์ SCRI ประเมินว่าจะทำให้อุตสาหกรรมเกษตรของไทยได้ประโยชน์เนื่องจากเป็นผู้ผลิตรายใหญ่และเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เช่น ข้าว และ น้ำตาล ขณะที่ กลุ่มสินค้าเกษตรที่คาดว่าจะเสียเปรียบ โดยไทยยังมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง อาทิ น้ำมันปาล์ม และยางพารา อาจได้รับผลกระทบจากราคาสินค้าที่ต่ำกว่าของประเทศคู่แข่งอย่างอินโดนีเซียและมาเลเซียเข้าแย่งส่วนแบ่งตลาดได้

สรุปได้ว่าการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นมีประโยชน์ต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือเป็นการก้าวเข้าสู่ตลาดที่มีฐานการผลิตสูง มีโอกาสในการเลือกสถานที่ตั้งของการผลิตตามศักยภาพ โดยดูจากความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม และโลจิสติกส์ ในขณะเดียวกันยังสามารถเลือกหาแรงงานที่มีราคาเหมาะสมจากประเทศอื่น มีกำลังต่อรองกับภูมิภาคภายนอกได้มากขึ้น การเป็นตลาดเดียวมีขนาดใหญ่ สินค้า การบริการ ทุน และแรงงานวิชาชีพที่มีฝีมือ จะสามารถเคลื่อนไหวไปมาได้อย่างอิสระทั่วภูมิภาค สินค้าและบริการต่างๆจะมีฐานการผลิตที่เชื่อมโยงกันและสามารถเข้าถึงตลาดและผู้บริโภคได้ทั้งภูมิภาค กลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็มีแนวโน้มการพัฒนาอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องคำนึงก็คือการแข่งขันจากทั้งภายในและจากภูมิภาคอื่น และกำลังการผลิตหรือความอ่อนด้อยทางเงินทุนและเทคโนโลยีที่อาจไม่ทัดเทียมกับภูมิภาคภายนอกที่จำเป็นต้องเร่งพัฒนาต่อไป

2.1.10 การจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย

สำหรับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ได้มีการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวหลากหลายระดับ มีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุงหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวมาหลายยุคหลายสมัย จากการศึกษาของมนัส ชัยสวัสดิ์ (1997) พบว่าการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ.2498 โดยเรียกชื่อหลักสูตรว่า “การจัดการเดินทาง” แต่ต้องปิดไปเพราะไม่เป็นที่นิยมในขณะนั้น ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยว ผู้คนนิยมเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ความต้องการกำลังคนทำงานมีมากขึ้น การเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวมีมากมายทั้งในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพและหัวเมือง รวมทั้งสถาบันราชภัฏ การศึกษาอีกครั้งหนึ่งของ มนัส ชัยสวัสดิ์ (2000) พบว่าในปี พ.ศ. 2542 มีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านการ

ท่องเที่ยว รวม 52 สาขาใน 51 แห่ง มีการเปิดสอนทั้งปริญญาด้านศิลปศาสตร์และบริหารธุรกิจ และเปิดสอนใน มหาวิทยาลัยของรัฐ 11 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 15 แห่ง และสถาบันการศึกษา/วิทยาลัย 25 แห่ง เรียกชื่อวิชาเอกแตกต่างกันไปเช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและโรงแรม การจัดการโรงแรม และการจัดการการเดินทาง มนัส ชัยสวัสดิ์ พบว่าจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีรวมทุกสาขาทั้งสิ้นมีจำนวน 15,728 คน นอกจากนั้นยังพบอีกว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ขาดผู้สอนที่มีคุณภาพ ขาดหลักสูตรที่เหมาะสม จึงมีข้อเสนอแนะให้ออกแบบหลักสูตรที่มีคุณภาพ สร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อพัฒนาบุคลากร และต่อมาในปี พ.ศ. 2548 มนัส ชัยสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาอีกครั้งเพื่อดูจำนวนสถาบันการศึกษาและปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน โดยทำการศึกษาถึงปี พ.ศ. 2546 พบว่า พ.ศ. 2546 ครั้งนี้พบว่ามามีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 78 แห่ง (และเตรียมจะเปิดสอนอีก 10 แห่ง) เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 16 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 17 แห่ง และสถาบันการศึกษา/วิทยาลัย 45 แห่ง (รวมมหาวิทยาลัยราชภัฏ) และมีหลักสูตรที่เปิดเพิ่มขึ้นมาใหม่อีก 1 หลักสูตร คืออุตสาหกรรมบริการ

ในการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวรวม 123 สถาบัน แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 11 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับ 7 แห่ง มหาวิทยาลัยเปิด 2 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 37 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 31 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 8 แห่ง วิทยาลัยเอกชน 10 แห่ง และ สถาบันการพลศึกษา 17 แห่ง

การพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยการจัดหลักสูตรในระดับปริญญาตรีนั้นมีมาเป็นเวลากว่า 50 ปี นับถึงปี 2554 ซึ่งไม่เพียงเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาตรีเท่านั้น ประเทศไทยยังจัดการอบรมระยะสั้นตามความต้องการของอุตสาหกรรมโดยภาครัฐและภาคเอกชน เช่น เริ่มแรกจัดอบรมมัคคุเทศก์โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาก็จัดในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัดโดยจัดให้มีหลักสูตรหลากหลายและหลักสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันอุดมศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา กระทรวงสาธารณสุข สมาคม MICE สมาคม ATTA อีกเป็นจำนวนมาก ส่วนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวิชาชีพชั้นสูงนั้นสถาบันอาชีวศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนเป็นผู้จัดการศึกษาซึ่งมีอยู่ประมาณ 58 แห่งในปี พ.ศ. 2548 (โคมยง โต๊ะทอง, 2548) นับจากปี 2548 เป็นต้นมาจำนวนสถาบันการศึกษาอาจไม่ได้เพิ่มมากขึ้น แต่จะมีการเปิดสอนสาขา/สาขาวิชาใหม่ ๆ ตามความต้องการของตลาด หลักสูตรระดับปริญญาตรีในปัจจุบันมีชื่อสาขา/สาขาวิชาเรียกแตกต่างกันไปตามจุดเน้น เช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและการโรงแรม การจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาและการ

จัดการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการบริการ การท่องเที่ยวและการบริการ การจัดการธุรกิจการบิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งที่เป็นหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวโดยตรงและเป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอีกหลายหลักสูตร จัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและของเอกชนเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่องนับจากปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา หลักสูตรต่าง ๆ ที่เปิดสอนในประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับพัฒนาจำนวนบุคลากรเพื่อตอบสนองการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมทำให้เกิดการเร่งผลิตบุคลากรสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และพบว่าการผลิตในแต่ละระดับไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษานั้นภาคทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ เนื่องจากการเรียนการสอนยังไม่ได้มาตรฐานสากล (โคมยง ไต่ทอง, 2548) จากการศึกษาของ มนัส ชัยสวัสดิ์ (2005) พบว่าปริมาณของผู้สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวนั้นเพียงพอแล้ว แต่ปัญหาที่พบคือบัณฑิตไม่มีคุณภาพตามที่สถานประกอบการต้องการ หลักสูตรต่าง ๆ จึงควรได้มีการปรับปรุงให้ทันกับความก้าวหน้าของธุรกิจและเทคโนโลยี และควรให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรหรือมีส่วนร่วมในการสอนและถ่ายทอดประสบการณ์

2.1.11 บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ส่งผลกระทบให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ มีการเน้นหนักให้ปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย มีการยกระดับของสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเป็นมหาวิทยาลัย การเปิดดำเนินการของวิทยาลัยชุมชน และให้อิสระในการดำเนินการแก่สถาบันเอกชนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความหลากหลาย มีการขยายตัวเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างทั่วถึง ท่ามกลางสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา กล่าวคือจะทำอย่างไรให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่าคุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับจากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีคุณภาพและมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงได้ (มนัส ชัยสวัสดิ์, 2553)

สาระสำคัญจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาจึงได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อเป็น

เครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนของมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษา

สถานการณ์ดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จึงได้จัดให้มีคณะกรรมการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยขึ้น โดยการเลือกสาขาวิชานำร่องมาดำเนินการ 8 สาขาวิชา และได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 กำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในมาตรฐานสากล โครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (The Qualification Framework of Higher Education) เป็นการประกันคุณภาพบัณฑิต และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับว่ามีมาตรฐานเทียบเคียงได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ

2.1.12 หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ดังเป็นที่ทราบว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง (สุธี วรประดิษฐ์ 2554) ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบาย และให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตรมากมาย เช่น

โอลิวา (Oliva. 1992 อ้างในสุธี วรประดิษฐ์ 2554) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนโดยแผนงานต่างๆ จะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อย (Sequence of courses) ทั้งนี้ แผนงานหรือโครงการทางการศึกษาดังกล่าวอาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ภายใต้การบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษา

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องชี้แนวทางหรือเป็นบทบัญญัติของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา หลักสูตรเป็นเอกสารหรือหลักฐานที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของ

สถาบันการศึกษา ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ (สุมิตร คุณานุกร (2536; ปฎูล นันทวงศ์ และไพโรจน์ ดั่งวิเศษ, 2543)

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการทำให้หลักสูตร ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เรียกว่าหลักสูตรปรับปรุง และลักษณะที่ 2 เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน เรียกว่าหลักสูตรใหม่

การวางแผนจัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดกลยุทธ์การสอน การวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัด ทำรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการสอนตามหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ (Oliva. 1992)

สรุปได้ว่าหลักสูตรหมายถึงแผนการเรียนการสอนที่มีการจัดเตรียมอย่างมีความหมาย มีการเตรียมการจากสภาพแวดล้อมจริงโดยการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย หลักสูตรแต่ละหลักสูตรจึงต้องมีกระบวนการในการพัฒนามิใช่การหยิบยกเอาของสถาบันการศึกษาที่ใดที่หนึ่งที่ได้จัดทำแล้วอย่างดีไปใช้ การจัดทำหลักสูตรต้องกระทำตามบริบทของสถานศึกษาโดยผู้ที่มีความรู้และมีความเข้าใจ ผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างเหมาะสมและเหมาะสมแก่สภาพของท้องถิ่น

2.1.13 สารสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

ลักษณะของสาขา/สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่ปรับปรุงใหม่นี้ได้แยกออกเป็นสองหลักสูตรเช่นเดิมคือหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มีลักษณะสำคัญ คือ การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นหลักสูตรวิชาชีพที่ทันสมัย เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สาขาวิชานี้จึงมีศาสตร์ที่ครอบคลุมการวางแผนและการพัฒนา การบริหาร การบริการ การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ การตลาด การวิจัย ภาษาต่างประเทศ กฎหมาย และการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การศึกษาสาขาวิชานี้ ผู้เรียนสามารถขยายองค์ความรู้ให้สูงขึ้นจนถึงระดับปริญญาเอกได้ บัณฑิตในสาขาวิชานี้สามารถประกอบอาชีพในการ

ให้บริการการปฏิบัติงานและการบริหารในหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจบริการอื่น ๆ และกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ว่าบัณฑิตสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมพึงมีคุณลักษณะที่ตรงกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตบริการและความรับผิดชอบต่อสังคมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
๒. มีความรอบรู้ทางวิชาการ และทักษะทางวิชาชีพในศาสตร์ทางการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีความสามารถในการปฏิบัติงาน การให้บริการ และบริหารจัดการ เทียบเท่ากับมาตรฐานสมรรถนะทางวิชาชีพในภูมิภาคอื่นของโลก
๓. มีทักษะการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ เหตุผลและวิจารณ์ญาณอย่างเหมาะสมเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ
๔. มีบุคลิกภาพดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในทุกระดับได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้และทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
๕. มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศได้ อย่างน้อย 1 ภาษา รวมทั้งสามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม
๖. มีความรู้และความสามารถในการใช้เทคนิคพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผน การจัดการ และการพัฒนา

มาตรฐานผลการเรียนรู้

บัณฑิตในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย ๕ ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีทักษะทางปัญญา มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคม และมีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (รายละเอียดดังภาคผนวก 1)

โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมในภาพรวม

โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมในภาพรวมมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือกเสรี และหมวดวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตแต่ละหมวด และหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๘

ในส่วนของหมวดวิชาเฉพาะ เนื่องจากสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีลักษณะบูรณาการความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ เน้นทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ จึงต้องกำหนดเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้

๑) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมายถึง วิชาที่เป็นความรู้พื้นฐานในวิชาชีพที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อม และเพิ่มศักยภาพในการศึกษาวิชาเฉพาะ

๒) วิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และองค์ความรู้เฉพาะด้านของสาขาวิชาที่กำหนดให้ต้องเรียน และเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ แบ่งออกเป็น

- วิชาเฉพาะบังคับ หมายถึง วิชาที่ผู้เรียนในหลักสูตรนี้จำเป็นต้องเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้กำหนด

- วิชาเฉพาะเลือก หมายถึง วิชาที่เพิ่มเติมจากวิชาเฉพาะบังคับ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามลักษณะงานอาชีพที่ตนสนใจ หรือเพิ่มทักษะการปฏิบัติงานในระดับสากล

๓) วิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามที่ตนเองถนัด หรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาใด ๆ ก็ได้ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา

๔) วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบนับชั่วโมงต่อเนื่องกัน

โครงสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต รวมอย่างน้อย ๑๒๖ หน่วยกิต แยกออกเป็น

- หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
- หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า ๘๔ หน่วยกิต
- วิชาพื้นฐานวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต
- วิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า ๖๐ หน่วยกิต
- วิชาเฉพาะบังคับ	
(กลุ่มวิชา)*	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
- วิชาเฉพาะเลือก	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
(กลุ่มวิชาความสนใจเฉพาะ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต
(กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศเพื่องานอาชีพ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต

- หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต
- หมวดวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต
- ฝึกปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา หรือฝึกงานแบบนับชั่วโมง ๔๐๐ ชั่วโมง

ต่อเนื่องกัน

*หมายเหตุ กลุ่มวิชา หมายถึงสาขาวิชาเอกที่เปิดสอน เช่นการโรงแรม หรือการท่องเที่ยว ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาสามารถปรับจำนวนหน่วยกิตในโครงสร้างหลักสูตรได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชา

เนื้อหาสาระสำคัญในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมได้จากการบูรณาการศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และจากกรอบโครงสร้างสมรรถนะสาขาอาชีพด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมแบบสากลในระดับอาเซียน และระดับภูมิภาคอื่นของโลก มากำหนดเป็นกลุ่มความรู้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นเนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชา และจัดเป็นกลุ่มวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งเมื่อมหาวิทยาลัยพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพเป็นสำคัญ กลุ่มอื่น ๆ นั้นจะขึ้นอยู่กับจุดเน้นของแต่ละแห่ง สาระสำคัญของกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต มีดังนี้

กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาอาจเพิ่มหัวข้อ เนื้อหาสาระ รายวิชา และจำนวนหน่วยกิต ตามวัตถุประสงค์และเอกลักษณ์ของหลักสูตร

- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการโรงแรม (Introduction to Tourism and Hotel)
- ลักษณะและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist Characteristics and Behavior)
- จิตวิทยาการบริการ (Service Psychology)
- การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)
- เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการท่องเที่ยวและการโรงแรม (Information Technology for Tourism and Hotel)
- จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายสำหรับการท่องเที่ยวและการโรงแรม (Professional Ethics and Laws for Tourism and Hotel)
- การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communication)

จะเห็นได้ว่าการจะพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวขึ้นใหม่ ในโอกาสต่อไปนี้ จำเป็นที่จะต้องมีมาตรฐานเดียวกันในระดับประเทศ ทั้งนี้เพื่อการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ยังเห็นว่าเนื้อหาสาระสำคัญในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมได้บรรจุรายวิชาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communication) ลงไว้ในส่วนหนึ่งแล้ว การศึกษาวิจัยจะทำให้เป็นที่ตกลงได้ว่าเพียงพอหรือไม่กับการศึกษาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน (รายละเอียดกลุ่มวิชาอื่น ๆ ดูในภาคผนวก 1)

2.1.14 มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พัฒนาขึ้นเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร อาทិ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา หรือหัวข้อและรายละเอียดการจัดทำเอกสารหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบ/ให้ความเห็นชอบ เป็นต้น

ในสวนสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรนั้นสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้(สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2549)

- ให้คณะกรรมการการอุดมศึกษานำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไปพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสถา/สาขาวิชาต่าง ๆ ของแต่ละระดับคุณวุฒิ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร รายละเอียดของหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขาเดียวกันมีมาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติและระดับสากล

- ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี

- ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่จะรับนักศึกษาใหม่เป็นครั้งแรก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไปตามประกาศนี้ สำหรับหลักสูตรที่ปิดสอนอยู่แล้วต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับประกาศนี้ภายในปีการศึกษา 2555

- จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น ซึ่งมีคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาที่เปิดสอนไม่น้อย

กว่า 5 คนและในจำนวนนั้นต้องเป็นผู้มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ อย่างน้อย 2 คน เป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตร ทั้งนี้ อาจารย์ประจำในแต่ละหลักสูตรจะเป็นอาจารย์ประจำเกินกว่า 1 หลักสูตรในขณะเดียวกันไม่ได้

2.1.15 แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

เนื่องจากแนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในหลายประเด็น จึงขอสรุปส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้ (สำนักงานมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2549)

กรณีที่เป็นหลักสูตรใหม่ ซึ่งหมายถึงหลักสูตรที่ยังไม่เคยเปิดสอนในระดับและสาขานั้นมาก่อน ให้พิจารณาความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาประเทศ และความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานและสังคม หลักสูตรต้องผ่านการพิจารณากลับกรองตามลำดับ ตั้งแต่คณะกรรมการระดับคณะ คณะกรรมการวิชาการ มหาวิทยาลัย จนได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัย แล้วต้องเสนอให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบภายใน 30 วัน

สำหรับหลักสูตรฉบับปรับปรุง หมายถึงการปรับปรุงในสาระสำคัญของหลักสูตร เช่น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา เนื้อหาสาระสำคัญในหมวดวิชาเฉพาะและระบบการศึกษา การพิจารณากลับกรอง เกณฑ์การอนุมัติหลักสูตรก็มีเงื่อนไขเดียวกัน

ในกรณีที่เอกสารหลักสูตรทั้งสองแบบมีความถูกต้องครบถ้วน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะดำเนินการเสนอให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตรภายใน 120 วัน

ในกรณีที่ปรับปรุงหลักสูตรเล็กน้อย หมายถึงการปรับปรุงในระดับรายวิชาเช่นเปลี่ยนชื่อหรือรหัสวิชา ปรับคำอธิบายรายวิชาโดยไม่กระทบโครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหาสาระในหมวดวิชาเฉพาะ ก็ต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ จนถึงสภามหาวิทยาลัยเช่นกัน และเอกสารที่เสนอนั้นต้องมีหัวข้อและรายละเอียดในส่วนที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด แล้วให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำเอกสารปรับปรุงแก้ไขแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบหรือรับรองเป็นรายภาคการศึกษา

สรุปได้ว่าหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นมีหลายรูปแบบ อาจร่างขึ้นใหม่ ในกรณีที่ยังไม่มี เมื่อมีแล้วอาจนำมาปรับปรุงอย่างน้อย 5 ปีต่อ 1 ครั้ง และเมื่อปรับปรุงแล้วยังเห็นว่าควรปรับปรุงเพิ่มเติมก็ยังสามารถปรับเล็กน้อยได้อีก นอกจากนั้นระดับการรับทราบหรือ

รับรองหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุง จะเป็นไปได้เงื่อนไขที่ว่า มหาวิทยาลัยได้จัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร นโยบาย และ/หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดเท่านั้น หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะไม่ส่งหลักสูตรไปให้สำนักงาน ก.พ. พิจารณารับรองคุณวุฒิได้

2.1.16 ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุม และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ (สุพัตรา สุภาพ, 2528) วัฒนธรรมเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตหรือแผนการดำเนินชีวิตประจำวันที่ได้เรียนรู้ และปฏิบัติสืบเนื่องมาเพื่อเป็นรูปแบบการอยู่ร่วมในสังคมของมนุษย์ (Damen, L.1987) แต่ Hofstede (1984) กล่าวว่าวัฒนธรรมหมายถึงสิ่งที่สะสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์แต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่ง Kluckhohn, C., & Kelly, W.H. (1945) ได้แสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมหมายถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาก่อให้เกิดแบบแผนการดำเนินชีวิต ทั้งที่แสดงออกมาภายนอก และเป็นความนึกคิด ทั้งที่มีเหตุผล เนื้อเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง และอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเงื่อนไขและกาลเวลาปี ในขณะที่ UNESCO (2000) ได้พรรณนาถึงวัฒนธรรมไว้ว่า "...วัฒนธรรมควรได้รับการยอมรับว่าเป็นชุดที่เด่นชัดของจิตวิญญาณ เรื่องราว สติปัญญาและรูปโฉมทางอารมณ์ของสังคมหรือกลุ่มสังคม ซึ่งได้หลอมรวมเพิ่มเติมจากศิลปะ วรรณคดี การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ระบบคุณค่า ประเพณีและความเชื่อ

ดังนั้นโดยสรุป วัฒนธรรม ควรจะหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต รวมทั้งศิลปะ วรรณคดี เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และระบบศีลธรรมรวมถึงกระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้น ๆ โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจากการปฏิบัติต่อกันมาจนกลายเป็นการยอมรับและปฏิบัติต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่แก้ปัญหาค้นพบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าก็อาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้

วัฒนธรรมเดิม อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ อาจได้รับอิทธิพลจากการติดต่อกับภูมิภาคอื่น เช่น การเป็นอาณานิคม การค้าขาย การย้ายถิ่นฐาน การสื่อสารมวลชนและศาสนา อีกทั้งระบบความเชื่อ

ในด้านความสำคัญของวัฒนธรรมนั้น Manali Oak (2011) กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มคนที่มีบุคลิกลักษณะอันเกิดมาจากการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น วัฒนธรรมจึงเป็นดุจสายโซ่ที่ร้อยรัดให้กลุ่มคนอยู่ร่วมกัน มีแนวปฏิบัติให้สืบสานต่อเนื่องมาทั้งการกินอยู่ การแต่งกาย งานพิธีต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน และทำให้มนุษย์เชื่อมโยงสู่คุณค่าแห่งการอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง เว็บไซต์ I love India.com (2011) ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ การที่กลุ่มชนอยู่ร่วมกัน มีความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิตในรูปแบบเดียวกันย่อมเกิดมาจากวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดสืบเนื่องมา ซึ่งย่อมแตกต่างกันจากสมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมอื่น
2. วัฒนธรรมเชื่อมโยงให้คนในกลุ่มชนเดียวกันอยู่ร่วมกันอย่างสันติและปรองดอง ด้วยการแต่งกาย ภาษา ความเชื่อ อาหารการกิน และอื่น ๆ
3. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อหลักการและปรัชญาการดำรงชีวิต วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตในสังคมเดียวกัน
4. วัฒนธรรมสร้างความแตกต่างให้กลุ่มมนุษย์เมื่ออยู่ในต่างประเทศ โลกปัจจุบันมนุษย์โยกย้ายถิ่นฐานการทำงานมาหากิน แต่ก็ยังติดต่อกับสื่อสารกับสังคมดั้งเดิมและสามารถยึดโยงอยู่กับความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมของตนได้

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญยิ่งต่อกลุ่มชนที่ยึดถือวัฒนธรรมนั้น เพราะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตน ทำให้คนในวัฒนธรรมเดียวกันมีความรัก ความผูกพัน ความเป็นพวกพ้องที่มีแนวปฏิบัติ มีสิ่งยึดเหนี่ยว มีความเชื่อที่เหมือนกัน เป็นคุณค่าของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งแสดงออกให้คนต่างวัฒนธรรมสามารถรู้ได้

2.1.17 การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ

เนื่องเพราะวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นในสังคมหนึ่ง ๆ และเป็นวิถีการดำเนินชีวิต เป็นแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม วัฒนธรรมจึงมีรูปแบบของตนเอง และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลา การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน และในการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นควร

ได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการทำทำความเข้าใจในกลุ่มชนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมที่จะมาอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนในโอกาสอันใกล้นี้

1) องค์ประกอบของวัฒนธรรม

องค์ประกอบทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของคนแต่ละกลุ่ม ให้มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา เชื้อชาติ และภาษา ประเทศต่างๆในโลกมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมเนื่องจากแต่ละประเทศ มีลักษณะทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยาการและเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งกันอันนำไปสู่ชนวนการทำสงครามได้ การแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมคือการหันหน้ามาปรึกษาหารือกัน และยอมรับในความแตกต่างของแต่ละประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

2) สาเหตุความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม

สาเหตุความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม อาจมาจากความแตกต่างที่หลากหลาย นอกจาก ความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และศาสนา ที่ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละสังคมที่แตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย การกินอยู่ พิธีกรรมแล้วยังมีความแตกต่างด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ ที่ทำให้มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป เช่น คนที่อาศัยอยู่ในที่ราบลุ่มจะมีลักษณะการกินอยู่ ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่างกันไปจากคนที่อาศัยอยู่ในเขตที่ราบสูง นอกจากนั้นก็อาจมาจาก รูปแบบทางเศรษฐกิจ เช่นประเทศสิงคโปร์อาจมี สภาพทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ลักษณะงาน และการทำงานอาจเป็นคนที่มีความคิดแบบตะวันตก นิยมใช้เทคโนโลยีซึ่งอาจจะแตกต่างกันกับการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรมหรือพึ่งพาธรรมชาติ ในส่วนของความเชื่อและค่านิยมทางศาสนา ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในแต่ละประเทศ เช่นชาวไทย ลาว พม่า กัมพูชา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ในขณะที่ชาวมาเลเซีย อินโดนีเซียส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ หรือค่านิยมของคนในสังคมทั้งทางบวกและทางลบที่แตกต่างกัน รวมทั้งความเชื่อ และพิธีกรรมที่แตกต่างกัน

ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างจึงเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รวมทั้งการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมคือการหันหน้ามาปรึกษาหารือกัน และยอมรับในความแตกต่างของแต่ละประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

2.1.18 วิถีอาเซียน (The ASEAN Way)

การจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติปรองดองนั้น การสร้างความเข้าใจในวิถีและ ครอบครองการปฏิบัติที่สืบเนื่องมายาวนานเป็นสิ่งจำเป็น นอกเหนือจากการบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่ อาจนำมาซึ่งความบาดหมาง ชัดชัดของใจของคนบางกลุ่มที่ยังให้ความสำคัญกับอดีต และมีการ บันทึกไว้อย่างแตกต่างขึ้นอยู่กับว่าผู้บันทึกนั้นจะยืนอยู่ที่ข้างใด ซึ่งสมควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้ศึกษา ต่อไป แต่ในงานวิจัยนี้เราจะมุ่งสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่ประเทศอาเซียนเมื่อมีการเปิดเสรี ทางการค้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะมุ่งทบทวน ค้นคว้าวิถีอาเซียนเพื่อเป็นแนวทางการสร้างความเข้าใจ เมื่อต้องประกอบธุรกิจร่วมกัน

Ian Batey (2002) ได้เขียนลักษณะนิสัยของคนเอเชียไว้ในหนังสือ ASIAN Branding ว่า คนเอเชียนั้นมุ่งเน้นที่ตัวผลิตภัณฑ์ (Product-focused) มากกว่าการบริการ และแม้ในปัจจุบันจะพยายามปรับเปลี่ยนตัวเองสู่ความเป็นโลกาภิวัตน์มากขึ้น มองหาตลาด ภายนอกมากขึ้น แต่ก็ยังถูกมองว่าเป็นผู้ไร้จินตนาการ (unimaginative in its thinking) ผูกติดกับ เรื่องการค้า ให้ความสำคัญกับธุรกิจระดับสากลน้อย และยังให้ความสำคัญกับระบบอำนาจ ซึ่ง สอดคล้องกับ Hofstede (2007) ที่มองว่าคนเอเชียนยังใช้ระบบอำนาจในการปกครองพนักงาน ซึ่ง หมายถึงการไม่ให้ความเท่าเทียมในองค์กร เช่นประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดเนเซีย และ ประเทศไทย เป็นต้น

Hurn (2007) ได้เขียนบทความเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมในการเจรจา ต่อรองในธุรกิจระหว่างประเทศ และได้นำเสนอว่า การเจรจการค้าระหว่างประเทศนั้นมีปัจจัย มากมายที่ต้องคำนึงถึง ความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม ตัวบทกฎหมาย แนวปฏิบัติที่แตกต่าง โดยเฉพาะความเข้าใจในภาษา ที่เมื่อต้องการสื่อสารอย่างหนึ่งแต่กลับไปหมายความอีกอย่างหนึ่ง Cohen (2005) กล่าวว่าสันติภาพและการเจรจาต่อรองมักเป็นเรื่องตรงกันข้ามเสมอ ขณะที่ทั้งสอง ฝ่ายต่างประสงค์ให้การเจรจาต่อรองได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมและได้ผลลัพธ์เท่ากัน แต่การ เผลอหน้าของคนสองฝ่ายมักจะไม่นำมาซึ่งความปรองดองและความเท่าเทียม Hurn (2007) ได้ให้ ข้อเสนอแนะไว้หลายด้าน ผู้วิจัยขอนำเสนอเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ด้านการใช้ภาษาอังกฤษ (Language) แม้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ภาษาอังกฤษจะถูกใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารไปทั่วโลก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้ ภาษาอังกฤษได้จะใช้ภาษาอังกฤษจนเป็นที่เข้าใจอย่างถ่องแท้ นักธุรกิจที่มีประสบการณ์ทั้งหลาย จึงแนะนำให้ใช้ภาษาอังกฤษ ที่เรียกว่าอังกฤษนานาชาติ (International English) หรือบางคน เรียกว่า อังกฤษที่มีความเสี่ยงต่ำ (low-risk English) คือหลีกเลี่ยงการใช้ ประโยคซับซ้อน (Complex sentences) คำนวน (Idioms) และคำสแลง (Slangs) ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Guy and

Mattock (1991) ที่กล่าวว่า การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจกับประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันนั้นไม่ควรใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการแต่ให้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติการ

2) ด้านการใช้ล่ามหรือผู้แปล (Interpreters and translators) ในการเจรจาต่อรอง การใช้ล่ามหรือผู้แปลก็เป็นความจำเป็น และควรคัดสรรใช้ผู้เป็นมืออาชีพและควรมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราเจอนั้นจริง ๆ และหากเป็นเรื่องเฉพาะ เช่น การทำสัญญา หรือด้านเทคโนโลยี ยิ่งควรใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นอกจากนั้นการได้สรุปให้ล่ามหรือผู้แปลได้เข้าใจเนื้อหาล่วงหน้า และเมื่อนำเสนอประเด็นสำคัญควรได้เน้นย้ำ อธิบายซ้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ ในบางวัฒนธรรมการพูดเองโดยใช้ภาษากลาง อาจถือว่าไม่ให้ความเคารพ และอาจมีผลต่อการเจรจาได้

3) การศึกษาวัฒนธรรม (Cultural review) สิ่งที่จะช่วยได้เป็นอย่างดีเมื่อต้องทำการเจรจาต่อรองกับคนต่างวัฒนธรรมก็คือการได้ทำการศึกษาล่วงหน้า (Cohen, 1999) ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้จากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เรื่องที่ควรศึกษาควรเป็นเรื่องเหล่านี้: ความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ วิธีการสื่อสาร แบบตรงไปตรงมาหรืออ้อมค้อม มารยาทสังคม การใช้ภาษากาย ทักษะติดต่อระบบผู้ใหญ่ ผู้น้อย การรักษาเวลา เป็นต้น

สรุปได้ว่าการเจรจาติดต่อสื่อสารต่างวัฒนธรรมนั้น ควรได้ศึกษาวิธีการดำรงชีวิต มารยาทสังคม ควรเตรียมการล่วงหน้าเพื่อความเข้าใจและปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ต้องสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ ต้องอดทนและต้องได้รับประโยชน์จากการเจรจานั้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา ปราบพาลและประกายแก้ว โอบานนท์อมตะ (2543) ได้ทำวิจัยเพื่อสำรวจความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทย เพื่อศึกษาระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟัง การเขียน และการอ่าน ของบัณฑิตไทยที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ภายในประเทศ และเปรียบเทียบความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยกับนักศึกษาต่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบัณฑิตไทยจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในประเทศที่ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 9,154 คน นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของบัณฑิตจากต่างประเทศจำนวน 184,971 คน และข้อมูลของบัณฑิตไทยที่ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศจำนวน 183,822 คน จาก TOEFL Test and Score Data Summary Bulletins การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคะแนน CU-TEP (Chulalongkorn University Test of English Proficiency)

ซึ่งเทียบคะแนน TOEFL (Test of English as a Foreign Language) และค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL ที่ปรากฏในรายงาน TOEFL Test and Score Data Summary Bulletins ปรากฏว่ามาตรฐานภาษาอังกฤษของบัณฑิตที่จบในประเทศไทยต่ำกว่าเกณฑ์สากลที่จะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ใช้คะแนน TOEFL ตั้งแต่ 550 ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยคะแนน CU-TEP ซึ่งเทียบกับคะแนน TOEFL ของบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์เท่ากับ 450 คะแนน กลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่ากับ 444 คะแนน และกลุ่มที่ต้องการศึกษาหลักสูตรนานาชาติของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่ากับ 489 คะแนน บัณฑิตจากประเทศสิงคโปร์และประเทศฟิลิปปินส์มีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 550 คะแนน บัณฑิตจากประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนามและกัมพูชามีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 500 คะแนน และบัณฑิตจากประเทศไทยที่ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศและบัณฑิตจากสาธารณรัฐประชาชนลาวมีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL ต่ำกว่า 500 คะแนน ผลการวิจัยแสดงว่าบัณฑิตไทยโดยเฉลี่ยทั้งที่ต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศและต่างประเทศจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีความสามารถทันกับบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้าน และทันกับการเป็นประชาคมโลกที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลกับบัณฑิตจากประเทศอื่นได้

Di Rienzo, Das and Burbridge (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความหลากหลายมีผลกระทบต่อการแข่งขันหรือไม่ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างประเทศ (Does Diversity impact Competitiveness? A Cross Country Analysis) โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบใน 10 ประเทศในกลุ่มตะวันตก โดยใช้ multiple regression ดูความสัมพันธ์ของความหลากหลายต่อการแข่งขันในประเทศต่าง ๆ ทั้งดัชนีการแข่งขัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลุ่มชนชาติ รวมทั้งภาษาและศาสนา ผลการวิจัยพบว่าในประเทศที่มีกลุ่มชนชาติหลากหลายจะมีผลกระทบต่อการแข่งขันอย่างสำคัญ เพราะมีปัญหาการรวมตัวให้มีความเป็นหนึ่งเดียว และพบว่าความแตกต่างทางภาษากลับมีผลกระทบน้อยกว่า และพบว่าความแตกต่างทางศาสนาไม่มีผลกระทบต่อการแข่งขันของประเทศเลย

Cohenl (2005) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรม การฝึกอบรม และการเจรจาต่อรอง: การศึกษาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาด้านธุรกิจระหว่างประเทศนี้ทำขึ้นที่เมือง Montreal ประเทศ Canada ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนวคิดของ Hofstede (1980) ที่กล่าวว่า หากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรม ความแตกต่างทางพฤติกรรมจะมีผลต่อการเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดความร่วมมือปรองดองได้ยาก ผลการวิจัยพบว่า “ความรู้และประสบการณ์” ต่างกันทำให้ได้ผลลัพธ์การเจรจาต่างกัน การวิจัยนี้จึงได้ศึกษาประสิทธิภาพของ

“การฝึกอบรมเพื่อการเจรจาต่อรอง” ผลการวิจัยพบว่า “ความไว้วางใจ” เชื้อโยงสู่ความร่วมมืออันดี การแข่งขันลดลง และได้ผลลัพธ์อย่างเท่าเทียม และพบอีกว่า การต่อรองที่ทำในลักษณะของกลุ่มจะ ได้ผลดีกว่าการทำโดยบุคคล การได้รับการฝึกอบรมจะช่วยให้ความเข้าใจตลาดเคลื่อนทาง วัฒนธรรมลดลง

สรุป

จากงานวิจัยและเอกสารข้างต้นจะเห็นได้ว่า คนที่อยู่ในประชาคมอาเซียนนั้น นอกจากต้องเตรียมพัฒนาภาษาอังกฤษอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีคะแนนสอบ มาตรฐานของโลกต่ำกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนหลายครั้ง ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้กล่าว ไว้ใน kriangsak.com (2550) ว่า “แม้ว่าคนไทยจะเรียนภาษาต่างประเทศมากเพียงใด แต่ทักษะ การพูด อ่าน และเขียนยังพัฒนาน้อยมาก หากดูเฉพาะภาษาอังกฤษ ผลการประเมินของสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ต่ำกว่าร้อยละ 50 และการสอบโทเฟล (TOEFL) ระหว่างกรกฎาคม 2547-มิถุนายน 2548 ของศูนย์ทดสอบทางการศึกษา (Education Testing Service) สหรัฐอเมริกา พบว่า ไทยมีคะแนน เฉลี่ยการทดสอบภาษาอังกฤษอยู่ลำดับที่ 8 ในกลุ่มอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย พม่า อินโดนีเซีย เวียดนาม และลาวและจากการทดสอบภาษาอังกฤษเพื่อการสมัครงาน หรือโทอิก (TOEIC) พบว่า ช่วงปี 2547-2548 คะแนนสอบโทอิกของไทยรองจากฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ กัมพูชา สรุปได้ว่า ทักษะภาษาต่างประเทศของไทยเป็นรองพม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ทั้งที่หากเทียบ ระดับของการพัฒนาประเทศ ไทยนำหน้าประเทศเหล่านี้

นอกจากนั้นสิ่งสำคัญยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจคือความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพราะการอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างชาติ ต่างภาษาหลากหลายเผ่าพันธุ์ และต่างศาสนาย่อมมี ปัญหาการรวมตัวและปัญหาด้านการสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันเพื่อประกอบธุรกิจ และมีผลประโยชน์ย่อมจะนำมาซึ่งความขัดแย้ง ความไม่ปรองดอง ดังนั้นการศึกษาเพื่อพัฒนา ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่จะต้องใช้เป็นภาษากลางของอาเซียน และการศึกษาด้าน วัฒนธรรมเพื่อหาแนวทางสร้างความเข้าใจร่วมไว้ก่อนล่วงหน้า เช่นการปรับหลักสูตรการศึกษาใน ส่วนที่เกี่ยวข้อง การจัดหลักสูตรการอบรม น่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดี

2.3 สรุปภาพรวมของบท

การก้าวเข้าสู่การ รวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จาก 'กฎบัตรอาเซียน' (ASEAN Charter) จะมีวิธีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามพันธะ

ข้อตกลง ทั้งนี้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และลดช่องว่างระหว่างสมาชิกของอาเซียนลง ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ปรากฏชัดเจนทางด้านเศรษฐกิจ คือการเน้นมุ่งพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Single Market) และเป็นฐานการผลิตอันเดียวกัน (Single Production Base) ซึ่งจะต้องมีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือทั่วทั้งภูมิภาคของประชาคมอาเซียนมีเงินทุนไหลเวียนโดยเสรี และมีสถานะการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหมู่สมาชิกประชาคมที่เท่าเทียมกันรวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพด้านการเงิน การประสานในด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มีกฎระเบียบที่ดีด้านการเงิน ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขันทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งประชาคม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เร่งสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า สร้างแบรนด์ให้เป็นที่ยอมรับถึงความจำเป็นและที่สำคัญคือการสร้างความเข้าใจร่วมกันในกลุ่มประชาคมอันจะนำมาซึ่งความปรองดองความสมัครสมานสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้นจึงควรเริ่มหาแนวทางศึกษาเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกันซึ่งแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เกิดการปฏิบัติได้ง่ายก็คือการศึกษาหาแนวทางผ่านทางหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งโอกาสอันดียิ่งของประเทศไทยในปัจจุบันก็คือการที่ สกอ.ได้ประกาศปีคุณภาพการอุดมศึกษาไทยในปี 2552 และประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ซึ่งนับเป็นเรื่องง่ายสำหรับการปรับหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่จะผนวกความตระหนักรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัดการภาครัฐของประเทศไทยคือสำนักงานข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) ที่ได้จัดประชุมเรื่อง “วิวัฒนาการระบบราชการไทยสู่การเป็นประชาคมอาเซียน” ซึ่งในการประชุมดังกล่าวนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีได้เน้นย้ำให้ทุกส่วนราชการปรับตัว เพิ่มทักษะให้แก่บุคลากรในการเตรียมความพร้อมสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน (มติชนรายวัน, 23 ธันวาคม 2553) นอกจากนี้กระทรวงต่างประเทศยังได้เสนอให้กระทรวงวัฒนธรรมผลักดันการจัดตั้งโรงเรียนศูนย์อาเซียนที่มีอยู่ 54 แห่งทั่วประเทศ และมีแผนขยายเพิ่มอีก 3 แห่ง น่าจะทำให้ได้สนับสนุนข้อมูลด้านวัฒนธรรมและหาจุดร่วมทางวัฒนธรรม เช่นการรำกระบี่กระบอง วัฒนธรรมการปลูกข้าว เป็นต้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2-5 ธันวาคม 2553)) จึงนับเป็นโอกาสอันเหมาะสมที่ระดับอุดมศึกษาของไทยจะพัฒนาจุดร่วมทางวัฒนธรรมอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว เพราะเป็นการสนับสนุนนโยบายรัฐและกลุ่มผู้ศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวจะเป็นผู้ประกอบการที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับประชาชนของประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในครั้งนี้มีคำถามการวิจัย 4 ข้อคือ 1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร 2) จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างไร 3) จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง และ 4) จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีได้อย่างไร ในบทที่ 3 นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยโดยจำแนกให้เห็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตามข้อคำถามแต่ละข้อดังต่อไปนี้

3.1 คำถามการวิจัยข้อที่ 1. สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

- (1) เอกสารหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวสถาบันการศึกษาต่าง ๆ (2548-2552) จำนวน 123 แห่ง
- (2) Websites สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
- (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว จำนวน 20 คน
- (4) อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร จำนวน 400 คน
- (5) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ประกอบกรด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยและในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่ทราบจำนวน
- (6) เอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (2552) 1 เล่ม เอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง (2548) 1 เล่ม

(7) เอกสาร และ websites ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน (ไม่ทราบจำนวน)

2) กลุ่มตัวอย่าง

- (1) เอกสารหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยต่าง ๆ 10 แห่ง
- (2) Websites สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ 10 แห่ง
- (3) ภาระงานการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน
- (4) อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร จำนวน 38 คน
- (5) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนจำนวน 8 คน
- (6) เอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (2552) 1 เล่ม เอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง (2549) 1 เล่ม
- (7) เอกสาร และ websites ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน จำนวน 100 หน่วย

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บข้อมูลตามสะดวกและเมื่อได้ข้อมูลซ้ำและเป็นที่น่าสนใจแล้วจึงหยุด ดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษาเอกสารหลักสูตรและ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสาร และ websites ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน
- 2) การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตรและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียน
- 3) การประชุมกลุ่มและอภิปรายร่วมระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิและการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว และบัณฑิตที่ประกอบการอยู่ในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ร่วมกับกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สังเคราะห์เนื้อหาเอกสารหลักสูตรและ websites
- 2) วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และนำมาจัดกลุ่ม แยกประเด็น
- 3) สังเคราะห์เนื้อหาจากการอภิปรายและการประชุมกลุ่มและนำมาแยกประเด็น
- 4) สรุปประเด็น และข้อเสนอแนะ

3.2 คำถามการวิจัยข้อที่ 2 จุดอ่อน และจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาดังต่อไปนี้

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

- (1) เอกสารหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (2548-2552) จำนวน 100 แห่ง
- (2) Websites สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่ทราบจำนวน
- (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว จำนวน 20 คน
- (4) อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร จำนวน 400 คน
- (5) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่ทราบจำนวน
- (6) เอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (2552) 1 เล่ม เอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง (2549) 1 เล่ม
- (7) เอกสารสรุปการศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทยและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของหลักสูตรและการจัดการของผู้เกี่ยวข้องจำนวน 38 ชุด

2) กลุ่มตัวอย่าง

- (1) เอกสารหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยต่าง ๆ 10 แห่ง
- (2) Websites สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ 10 แห่ง

(3) ปรระธานการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและ ผู้เชี่ยวชาญการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน

(4) อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร จำนวน 38 คน

(5) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัย อื่น ๆ ที่ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนจำนวน 8 คน

(6) เอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (2552) 1 เล่ม เอกสาร มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง (2549) 1 เล่ม

(7) เอกสารสรุปการสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทยและการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของหลักสูตรและการจัดการของผู้เกี่ยวข้องจำนวน 38 ชุด

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตร สถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสาร หลักสูตร

2) วิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์การจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษาในการจัดการหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศไทย เพื่อสรุปจุดอ่อน จุด แข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน

3) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อ (1) อภิปรายการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศไทยและของอาเซียน และความสำคัญของการ ศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและนำเสนอการวิเคราะห์ (ข้อ 2) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ ข้อเสนอแนะจากผู้ฟัง

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สังเคราะห์เนื้อหาเอกสารหลักสูตรและ websites

2) ปรับการศึกษาจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตร ตามข้อเสนอแนะ

3) สรุปประเด็น และข้อเสนอแนะ

3.3 คำถามการวิจัยข้อที่ 3. จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ ไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

- (1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ใน ส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม
- (2) เอกสารหลักสูตรที่แสดงรายวิชาต่าง ๆ และ websites ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 100 เล่ม
- (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิและการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว
- (4) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่ทราบจำนวน
- (5) อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้จัดทำเอกสารหลักสูตรทั่วประเทศ จำนวน 400 คน
- (6) เอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (2552) 1 เล่ม และเอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง (2549) 1 เล่ม

2) กลุ่มตัวอย่าง

- (1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ใน ส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม
- (2) เอกสารหลักสูตรที่แสดงรายวิชาต่าง ๆ ละ websites ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 10 แห่ง
- (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิและการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน
- (4) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนจำนวน 8 คน
- (5) อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้จัดทำเอกสารหลักสูตรทั่วประเทศ จำนวน 38 คน
- (6) เอกสารกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (2552) 1 เล่ม และเอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง (2549) 1 เล่ม

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การศึกษาเพื่อสังเคราะห์เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม
- 2) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์รายละเอียดรายวิชาในเอกสารหลักสูตร/websites และเอกสารหลักสูตร (มคอ.2) และ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
- 3) การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบัณฑิต
- 4) การบรรยายและการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ และการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวร่วมกับอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้จัดทำเอกสารหลักสูตรทั่วประเทศ

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) เอกสาร/เทปบันทึกการสัมภาษณ์
- 2) การอภิปรายกลุ่ม และสรุปประเด็น ให้ข้อเสนอแนะ

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความเรียงแก่เป็นประเด็นย่อย และนำเสนอเป็นนโยบายเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

3.4 คำถามการวิจัยข้อที่ 4. จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดีได้อย่างไร

3.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร: .

(1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

(2) นักวิจัยร่วมที่เป็นตัวแทนของแต่ละประเทศสมาชิก จำนวน 10 คน และอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ จำนวน 400 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

(1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ใน ส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

(2) นักวิจัยร่วมที่เป็นตัวแทนของแต่ละประเทศสมาชิก จำนวน 10 คน อาจารย์ ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ จำนวน 100 คน

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล:

เอกสารสรุปผลการศึกษา และ แผ่นภาพเพื่อการนำเสนอ

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล:

การอภิปราย และการเป็นผู้แทนในการนำเสนอต่อที่ประชุม

3.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล:

วิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นนโยบายเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

3.5 สรุป

การดำเนินการวิจัยเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้อ่านวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย และศึกษาจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทย รวมทั้งหาแนวทาง การบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ตลอดจนหาทางสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อ การสร้างความเข้าใจอันดี ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยจำแนกให้เห็น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาวิธีในการหาคำตอบโดยจำแนกตามข้อคำถามแต่ละข้อ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยไม่มีเกณฑ์ในการกำหนดที่แน่นอน แต่ใช้วิธีดูจากคุณภาพของข้อมูล และการให้ข้อมูลที่ซ้ำของกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

บทที่ 4

ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยทั้งหมด โดยจะเขียนตอบตามคำถาม การวิจัยอย่างละเอียดในข้อมูลเชิงลึก และชัดเจน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไปทีละข้อ และสังเคราะห์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย คำถามการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ การสนับสนุนการตอบคำถามการวิจัย และนำวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมาอภิปรายผลประกอบการตอบผลการวิจัย พร้อมด้วยข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร

ผลการศึกษาสำหรับตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งจาก websites เอกสารหลักสูตร กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เอกสารมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และ การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตรและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งการอภิปรายร่วมระหว่างประธานการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิและการจัดทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว และบัณฑิตที่ประกอบการอยู่ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและลุ่มแม่น้ำโขง ตลอดจนการจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร ได้ผลการวิจัยดังจะแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ปัจจุบันหลักสูตรการท่องเที่ยวไทยมีการเปิดสอนอยู่หลากหลายทั้งที่เป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้นระดับประกาศนียบัตร ที่เปิดสอนทั้งโดยสถาบันการศึกษาของรัฐและของเอกชน นอกจากนั้นยังมีการเปิดอบรมเฉพาะกิจโดยกรม กอง กระทรวงต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก สำหรับในระดับอุดมศึกษาก็มีการเปิดสอนหลายระดับเช่นกัน ทั้งระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก สำหรับระดับที่เปิดสอนอยู่เป็นจำนวนมากในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนในปัจจุบันคือระดับปริญญาตรี โดยมีจุดมุ่งหมายให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบการในตำแหน่งผู้บริหารระดับต้นได้ ปริญญาตรีทางการโรงแรมและการท่องเที่ยว เป็น

หนึ่งในสาขาที่เป็นที่นิยมเพราะบัณฑิตสามารถหางานได้ง่าย การผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในทางด้านการจัดการในธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว จึงช่วยให้ประเทศเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกับประเทศอื่นๆ ก่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศ และยังเป็นการรักษามรดกทางการท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืน ดังมีรายละเอียดที่พบดังต่อไปนี้

1) **หลักสูตรและสาขาวิชาวิชาที่เปิดสอน** หลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ทั่วไปในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเปิดสอนอยู่ 2 หลักสูตรคือหลักสูตร**ศิลปศาสตรบัณฑิตและบริหารธุรกิจบัณฑิต** ส่วนสาขาที่เปิดสอนมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามจุดเน้นของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยบางแห่งเรียกเป็นสาขา และบางแห่งเรียกเป็นสาขาวิชา และเนื่องจากตามเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. คือ การเปิดสอนแต่ละหลักสูตรจะต้องมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 คน และอาจารย์ประจำหลักสูตรอีกอย่างน้อย 5 คนโดยรวมผู้รับผิดชอบหลักสูตรด้วยได้ ทำให้มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดหาผู้สำเร็จการศึกษาตรงสายหรือเกี่ยวข้องได้ตามจำนวน สกอ. กำหนด สกอ. จึงอนุโลมให้เปิดเป็นแขนงวิชาได้แต่ต้องเป็นหลักสูตรใด หลักสูตรหนึ่งเท่านั้น ส่วนที่เปิดสอนแขนงวิชาอื่นใดก็ต้องใช้ชื่อหลักสูตรและสาขา/สาขาวิชาเดียวกัน หากยังไม่สามารถจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. ได้ หลักสูตรที่เปิดสอนจึงแตกเป็นสาขา/สาขาวิชา หรือแขนงวิชา ดังต่อไปนี้

- การท่องเที่ยว
- การโรงแรม
- อุตสาหกรรมบริการ
- ภัตตาคารและร้านอาหาร
- ธุรกิจการบิน
- การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยว
- การจัดการโรงแรมและรีสอร์ท
- การจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร
- การจัดการท่องเที่ยว
- การจัดการสปา
- การจัดการการไมซ์และอีเวนต์
- การจัดการการบริการ
- ธุรกิจบริการ

2) **ปัญหาที่พบ** การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมามักเป็นการจัดเพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐและความต้องการของภาคธุรกิจและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงมีลักษณะเป็นการตลาดนำ (Market led) และมุ่งเน้นจำนวนนักท่องเที่ยวมาโดยตลอด จึงทำให้สถาบันการศึกษาต่างเร่งเปิดสอนและเร่งการผลิตบัณฑิตด้านการท่องเที่ยวอย่างไม่หยุดยั้ง และพบว่ามหาวิทยาลัยบางแห่งขาดการจัดการด้านคุณภาพ ทั้งด้านผู้สอนและคุณภาพบัณฑิต การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณและคุณภาพบัณฑิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และมีปัญหาต่อการยอมรับของภาคธุรกิจและความเชื่อถือของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

3) **จำนวนสถาบันการศึกษา** จำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี มี 123 สถาบันการศึกษา แต่ละสถาบันเปิดสอน 1-2 หลักสูตร และมีแขนงวิชาตั้งแต่ 1 -5 แขนงวิชา และบางมหาวิทยาลัย มีการเปิดศูนย์การศึกษาภายนอก ตั้งแต่ 1-11 แห่ง จำนวนสถาบันการศึกษาที่สำรวจในเดือนพฤษภาคม 2553 มีดังต่อไปนี้

- มหาวิทยาลัยของรัฐ 11 แห่ง
- มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 7 แห่ง
- มหาวิทยาลัยเปิด 2 แห่ง
- มหาวิทยาลัยราชภัฏ 37 แห่ง
- มหาวิทยาลัยเอกชน 31 แห่ง
- วิทยาลัยเอกชน 10 แห่ง
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 8 แห่ง
- สถาบันการพลศึกษา 17 แห่ง เปิดสอนสาขานันทนาการเชิงพานิชย์

และการท่องเที่ยว ใน 17 วิทยาเขต

4) **จุดเน้นที่แตกต่างในการเปิดสอนในคณะต่างๆดังนี้**

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความเป็นท้องถิ่นและความยั่งยืน ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) และเปิดสอนในคณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะมนุษยและสังคมศาสตร์
- การบริหารธุรกิจ การตลาด การบัญชี การบริการและการบริหารจัดการได้รับปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) และเปิดสอนในคณะวิทยาการจัดการ คณะอุตสาหกรรมบริการ คณะบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์ และคณะการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

- **ภาษาอังกฤษ** เปิดสอนเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษ เรียกว่า **หลักสูตรนานาชาติ** และเปิดสอนในวิทยาลัยนานาชาติ 10 แห่ง ของแต่ละมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

5) การดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

การประกาศใช้พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สกอ. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา และได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมขึ้น และได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 กำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกันและต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในมาตรฐานสากล เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผล การเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับว่ามีมาตรฐานเทียบเคียง ได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เรียกเอกสารหลักสูตรนี้ว่ามาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา 2 (มคอ. 2) และให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำเอกสาร มคอ.2 ตามขั้นตอนต่าง ๆ ส่งให้แก่ สกอ. เพื่อการรับทราบและเพื่อการรับรองหลักสูตรของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต่อไป

6) การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา

จากการประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตรทั่วประเทศ จำนวน 38 คนเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2553 ที่โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ พบว่าสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ กำลังดำเนินการจัดทำหลักสูตร ซึ่งมีทั้งการพัฒนาหลักสูตรใหม่ และปรับปรุงหลักสูตรเดิม และโดยทั่วไปยังไม่ได้มุ่งเน้นรายวิชาด้านวัฒนธรรมอาเซียน หรือสอดแทรกความเป็นอาเซียน ในรายวิชาใดแต่จะมุ่งเน้นกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และความเป็นตัวตนคือปรัชญา วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยมากกว่า

7) ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติด้านการปรับหลักสูตร

จากการบรรยายของคณะวิทยากรรวมทั้งการสะท้อนความคิดเห็นของบัณฑิต ด้านความสำคัญของการเรียนรู้วัฒนธรรมอาเซียนเพื่อเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียน คณะผู้เข้าประชุมได้สรุปผลการดำเนินการด้านการเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียน ผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวดังนี้

**(1) เมื่อไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2015
หลักสูตรการศึกษาโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวต้องปรับปรุง ดังนี้**

ก. หลักสูตรต้องมีความเป็นสากล เพราะเมื่อเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงก็จะมีการแข่งขันทางวิชาการและวิชาชีพที่เข้มข้น

ข. คุณลักษณะและทักษะของบัณฑิตต้องทัดเทียมกับทุกประเทศ ทั้งในประชาคมอาเซียน และประชาคมอื่น

(2) บทบาท หน้าที่ของ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวเมื่อไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จากการสัมภาษณ์รายบุคคลและการจัดประชุมกลุ่มเกี่ยวข้อซึ่งประกอบด้วยการบรรยาย การอภิปราย การแบ่งกลุ่มศึกษา การรายงานกลุ่มและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยได้เสนอแนวทางการปรับตัวของมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาในกลุ่มอาเซียน ดังต่อไปนี้

ก. ต้องรู้จักสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา ลาว พม่า บรูไน ไทย และญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

ข. ต้องพัฒนาความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศักยภาพแรงงาน และความสามารถในการแข่งขันในทุก ๆ ด้าน

ค. ต้องศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อเข้าไปแทรกตัวในฐานะประเทศสมาชิกที่ต้องรู้เขา – รู้เรา ศึกษาวิถีทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อให้เกิดการประสานวัฒนธรรม โดยยังคงรากฐานของค่านิยม เอกลักษณ์ของเรา ไว้

ง. ต้องศึกษาวัฒนธรรมทางภาษาในประชาคมอาเซียนเพื่อเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างความเข้าใจอันดีและการสื่อสารระหว่างคนต่างวัฒนธรรมที่ต้องมาทำงานร่วมกัน

จ. การปรับตัวควรมาจากระดับผู้บริหารองค์กร ในการวางนโยบายด้านอาเซียนให้ชัดเจน

8) **แนวคิดในการบูรณาการการเรียนรู้ ในการพัฒนาหลักสูตรการ
ท่องเที่ยว** หลักสูตรการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกถึงการบูรณาการการเรียนรู้ ผู้สอนจึง
ควรปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

(1) ใช้ปรัชญาการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career Education) โดยบูรณา
การวิชาการและวิชาชีพ ในการจัดการศึกษา และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

(2) ใช้หลักสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) โดยการจัด
การศึกษาในแนวกว้าง สานโยงกับวิชาการได้หลายสาขา ผสมกับศาสตร์ทางการท่องเที่ยว
มุ่งเน้นหลายมิติ ทั้งวิชาการแบบดั้งเดิม วิชาการวิชาชีพ หลักทฤษฎีทางวิชาชีพ และการฝึก
ปฏิบัติงาน เพื่อนำไปใช้งานได้จริง แก้ปัญหาได้

(3) มุ่งเน้นทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal skill)
เพื่อให้ทำงานกับคนทุกระดับ โดยเฉพาะในต่างวัฒนธรรม บนพื้นฐานของความเข้าใจผู้อื่น มีภาวะ
ผู้นำ

(4) ปรับให้มีความสามารถทางเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น โดยใช้ IT เป็น
หลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำเสนอข้อมูลและสื่อสารไปยังกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ด้านหลักสูตรในประเทศไทยขณะนี้ อาจมองได้ว่าเป็น
สถานการณ์เชิงบวก ที่เอื้อต่อการปรับหลักสูตร หากทุกสถาบันการศึกษาจะเร่งรัดการดำเนินการ ทั้ง
หลักสูตรใหม่และหลักสูตรปรับปรุงที่จะต้องใช้ตามเงื่อนไขของ สกอ. คือปี พ.ศ. 2555 สำหรับ
หลักสูตรใหม่ก็จะสามารถจัดทำรายละเอียดรายวิชาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประชาคม
อาเซียน ส่วนหลักสูตรปรับปรุงก็จะสามารถปรับเพิ่มรายละเอียดรายวิชาตามข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็น
โอกาสของการทำงานร่วมกันของคณาจารย์ในสายการท่องเที่ยวที่ไม่ยากต่อการติดต่อสื่อสารและ
การรวมตัวในการทำงานร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้สอนและบัณฑิตสาขาการโรงแรมและ
การท่องเที่ยวต่อการเป็นประชาคมอาเซียน

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยเป็นอย่างไร

ในการศึกษาจุดแข็งจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบัณฑิตพบว่าหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยมีลักษณะดังนี้

1) จุดแข็ง

- การรวมตัวกันในหมู่ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและการรู้จักคุ้นเคยกันทำให้ง่ายต่อการทำงานร่วมกัน
- TQF-HEd. ทำให้อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตรมีการตื่นตัวด้านการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์อาเซียน
- TQF-HEd ทำให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ต้องมีมาตรฐานเทียบเคียงกัน
- การเผยแพร่หลักสูตรที่ผ่านการรับทราบของ สกอ. ทำให้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน
- การท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ ASEAN มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นต่อการพัฒนาด้านวิชาการ
- ประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนมีความคล้ายคลึง
- เมื่อโครงการนี้สิ้นสุดลงประเทศไทยน่าจะมีศักยภาพที่จะเป็นผู้ประสานการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ ASEAN

2) จุดอ่อน

- ยังไม่มีหนังสือ หนังสืออ้างอิง หรือเอกสารใด ๆ ที่ตีพิมพ์เรื่องวัฒนธรรมอาเซียน
- ปัญหาสำคัญของบัณฑิตไทย และอีกหลายประเทศ คือ ความสามารถทางภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในระดับการสื่อสารเพื่องานบริการ การเจรจาต่อรอง และการสื่อสารในระดับบริหารจัดการ

- หลักสูตรการศึกษาของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต
- หลักสูตรยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการท่องเที่ยง
- หลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษามุ่งผลิตบุคลากรไปเป็นผู้บริหารระดับต้น-ระดับกลางแต่ผู้ประกอบการต้องการแรงงานในระดับกลาง และในระดับปฏิบัติที่มีทักษะ
- หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของไทยให้ความสำคัญกับ “วัฒนธรรมไทย” ในระดับการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจน้อย
- การจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรม/บริบทอาเซียนยังไม่มีในหลักสูตรใด ๆ ในสถาบันการศึกษา ทำให้ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ
- ยังไม่มีการบรรจุพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้ามความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ของอาเซียนลงไปหลักสูตร

3) โอกาส

- ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี 2558
- วิสัยทัศน์อาเซียน (ASEAN Vision) ในปี 2563
- การพัฒนาความรู้สึกในการอยู่ร่วมในภูมิภาคเดียวกัน และการเป็นคนอาเซียนด้วยกัน (Developing a sense of the region- the essence of the “one Southeast Asia” concept.)
- การเป็นแหล่งเศรษฐกิจสำคัญ (Highly competitive economic region)

4) ภัยคุกคาม

- ปัญหาการเมืองภายในประเทศและปัญหาประเทศเพื่อนบ้าน
- ความเข้าใจ หรือการเป็นคู่แข่ง และการยอมรับฉันท์มิตรที่จะเกิดขึ้น

สรุป

จากการศึกษาจุดแข็งจุดอ่อนรวมทั้งโอกาสและภัยคุกคาม ของหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยว เชื่อมโยงสู่การเป็นประชาคมอาเซียนนั้น น่าจะเป็นช่องทางให้ผู้สอนและผู้บริหาร

หลักสูตรเห็นแนวทางในการปรับจุดแข็งให้แข็งแกร่ง ปรับปรุงจุดอ่อนให้หลักสูตรน่าสนใจและมี ศักยภาพมากขึ้น ให้สอดคล้องกับโอกาส และทำให้ภัยคุกคามไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการ สอนด้านการท่องเที่ยว

คำถามการวิจัยข้อที่ 3 จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษา วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง

ในด้านการสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ผู้วิจัยจะแบ่งการตอบคำถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่หนึ่ง จะเป็น ผลจากการศึกษาเอกสาร และตอนที่ 2 จะเป็นผลจากการจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและการ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลจากการศึกษาเอกสาร

ผลการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนงานการดำเนินการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียน มีดังต่อไปนี้

(1) แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีก หนึ่ง在三เสาหลัก จากการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ. 2550 ได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสา หลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 (ryt9.com, 2552) ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2553 ได้มีการจัดประชุม กลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาระจากการประชุมดังกล่าวได้ ปรากฏในการประชุมคณะรัฐมนตรีของประเทศไทยประจำเดือนตุลาคม 2553 ในส่วนที่เกี่ยวกับ อาเซียนสรุปได้ว่าผลการประชุมคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Council-ASCC) สรุปแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลัก โดยให้เพิ่มสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบ ราชการ: ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการภายใต้แผนงาน การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนและให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำ แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาบรรจุไว้ในแผนงานของ หน่วยราชการนั้น ๆ โดยติดตามและประเมินผลความคืบหน้าในการดำเนินการและเสนอ คณะรัฐมนตรีและแจ้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติทราบเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติพิจารณา นำมาตรการที่เกี่ยวข้องตามแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและ

วัฒนธรรม มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ด้วย

(2) กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ผลักดันข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมคณะมนตรีฯ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลุกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน สำนักงาน ก.พ.ร. เห็นควรเพิ่มสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วย เนื่องจากสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้หน่วยราชการต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยกำหนดไว้ในคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีของทุกส่วนราชการและจังหวัดซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553)

นอกจากนั้นสาระจากการประชุมตัวแทนของด้านการท่องเที่ยวแต่ละประเทศที่กรุงบันดาร์เสรี เบกาวัน เมื่อเดือนมกราคม 2553 ซึ่งผู้แทนของประเทศไทยคือ ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์ เห็นได้ว่าประชาคมอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2553-2558 ประเด็นที่ประเทศสมาชิกเสนอว่าควรมีอยู่ในแผนด้วยคือ การส่งเสริมความเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในอาเซียนทั้งทางรถ เรือ และเครื่องบิน การกำหนดแผนการตลาดและสินค้าการท่องเที่ยวที่ชัดเจน มีการริเริ่มสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ และเป็นเอกลักษณ์ และให้ถือว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามแผน มีความเป็นเอกภาพและมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้มติที่ประชุมคณะทำงานต่าง ๆ เกิดผลสำเร็จ ซึ่งอาจทำได้โดยการเป็นเจ้าภาพจัดประชุมในประเทศตนเองหรือประเทศสมาชิกอื่น หรือให้การสนับสนุนงบประมาณ พร้อมทั้งขอให้สำนักเลขาธิการอาเซียนสนับสนุนให้มีประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวอยู่ในวาระการประชุมสุดยอดอาเซียน และให้สมาคมท่องเที่ยวอาเซียน (ASEANTA) จัดทำ website การท่องเที่ยวอาเซียน และควรวีให้แผนยุทธศาสตร์ฯ กำหนดให้มีการจัดเก็บสถิติการท่องเที่ยวอาเซียนให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น การจัดเก็บอัตราการขายห้องพักรวมทั้งอัตราการจ้างงาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553)

สาระจากการประชุมดังกล่าวน่าเป็นโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากร มีทิศทาง การพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรในอาเซียนร่วมกันได้

2) ผลจากการจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่ได้จัดทำขึ้นหลายระยะสามารถสรุปการสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ด้านหลักสูตร (Program specification)

จากผลการประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์พบว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการท่องเที่ยว นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีในหลายสถาบันมุ่งผลิตบุคลากรไปเป็นผู้บริหารระดับต้น-ระดับกลาง แต่ผู้ประกอบการยังต้องการแรงงานในระดับกลาง และในระดับปฏิบัติที่มีทักษะ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพในฐานะผู้ปฏิบัติในระดับล่าง และแม้แต่วัฒนธรรมไทยเองยังพบว่าจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจน้อย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนพบว่าจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรม/บริบทอาเซียนยังไม่มีในหลักสูตรใด ๆ ในสถาบันการศึกษา ทำให้ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติและพบว่ายังไม่มี การบรรจุพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ของอาเซียนลงไปหลักสูตร

ดังนั้นการจะสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้นั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ผลจากการจัดประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบัณฑิตได้ให้แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดังนี้

ก. สร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นแก่อาจารย์ผู้สอนให้เข้าใจในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของไทย โดยการจัดประชุมเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยและหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน

ข. ต้องพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร (มคอ. 2) ให้เป็นสากลและทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และตอบสนองความต้องการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น

ค. ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ อย่างน้อย 5 ด้าน ตามความมุ่งหวังของอาเซียน โดยใช้ มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF : HEd)

ง. ต้องพัฒนาบัณฑิตให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จัดให้มีการสอนวิชาภาษาเพื่อนบ้าน และยอมรับและเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีทักษะการวิจัย

(2) ด้านรายวิชา (Course specification)

ก. จากข้อกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF : HEd) ที่ได้กำหนดให้อาจารย์ผู้สอนทุกคนจัดทำรายละเอียดรายวิชา (มคอ. 3) ทุกวิชาที่เปิดสอน และให้จัดทำการประเมินรายวิชาเมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละภาคเรียน เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการสอน ที่ประชุมได้ระบุให้ปรับคำอธิบายรายวิชา และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน โดยการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม

ข. ที่ประชุมเสนอให้บรรจุวิชาบริบทอาเซียนหรืออาเซียนศึกษาลงในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป

ค. ในกรณีที่สถาบันการศึกษาใดที่ได้นำเสนอหลักสูตรผ่านสภามหาวิทยาลัยและเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) แล้ว ก็ยังสามารถทำการปรับเล็กน้อยได้ เช่นปรับวัตถุประสงค์รายวิชา หรือปรับคำอธิบายรายวิชาเพื่อสอดคล้องความเป็นอาเซียนในรายวิชาต่าง ๆ

ง. อาจมีสถาบันการศึกษาใดทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเผยแพร่เพื่อสร้างความเข้าใจและทำงานร่วมกันในหมู่อาจารย์ผู้สอนเพื่อศึกษารายละเอียดรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอน และหาวิธีบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนลงในรายวิชา

(3) แนวคิดในการนำการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในการพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยว

ผลจากการประชุมกลุ่มและสัมภาษณ์สรุปว่ายังมีหนังสือ หนังสืออ้างอิง หรือเอกสารใด ๆ ที่ตีพิมพ์เรื่องวัฒนธรรมอาเซียนอย่างจริงจัง ทำให้การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนเป็นไปได้ยากแม้ในหมู่อาจารย์ผู้สอนเอง และปัญหาสำคัญคือการที่แต่ละประเทศมีภาษาของตนเองที่ไม่สามารถสื่อความกันได้อย่างทั่วถึง การสื่อสารจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ประชากรในกลุ่มอาเซียนบางประเทศก็ยังไม่มีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในระดับการสื่อสารอย่างคล่องตัวได้ เช่น ประเทศพม่า ลาว เวียดนามและโดยเฉพาะประเทศไทยที่ถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นปัญหาสำคัญของบัณฑิตไทย

ผลการศึกษาเพื่อสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ จากอาจารย์ผู้สอนและบัณฑิต รวมทั้งผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ให้แนวทางการบูรณาการ การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ดังนี้

ก. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สมควรปรับปรุงการเรียนการสอนโดยให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียนและปรับปรุงบุคลิกภาพในเรื่องต่อไปนี้

- ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละ ชาติ เพื่อการปฏิบัติงานทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับบริการให้ทำงานร่วมกันได้ดีในท่ามกลางความ แตกต่างทางวัฒนธรรม

- ทำความรู้จักพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อ ห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette)

- เน้นประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน และมี ความรู้ภาษาเพื่อนบ้านในระดับที่สื่อสารได้

- ต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิง เปรียบเทียบ

- เข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต

- รู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศ และ SWOT ของอาเซียน

- เข้าใจภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourist Destination)

- การมีบุคลิกภาพภายใน ภายนอกที่ดี และมีจิตบริการ มีความ อดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หรืองานหนัก

ข. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต ควรเรียนรู้ในลักษณะเดียวกันกับหลักสูตร ศิลป-ศาสตรบัณฑิต และควรเพิ่มความรู้อ ความเข้าใจในทักษะการเจรจาต่อรองในต่างวัฒนธรรม การวางแผนเชิงกลยุทธ์ วัฒนธรรมการบริหาร การตลาดจริยธรรมทางธุรกิจในวัฒนธรรมของ ประเทศสมาชิก เป็นต้น

สรุป

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการ จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และได้เสนอให้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งการดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการในส่วน ของ มาตรฐานการอุดมศึกษาได้ประกาศไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) 2545 มาตรา 34 กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดทำมาตรฐานการ อุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสอดคล้อง

กับมาตรฐานการศึกษาของชาติ จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุงที่จะเกิดขึ้นใหม่ภายในระยะเวลาอันใกล้นี้ต้องคำนึงถึงความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม เสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน

คำถามการวิจัยข้อที่ 4 จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดีได้อย่างไร

จากประสบการณ์การทำงานระหว่างประเทศของผู้วิจัยพบว่าความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเกิดขึ้นได้โดยง่ายและยั่งยืน อาจเป็นเพราะสถาบันการศึกษาเป็นองค์กรที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับน้อยกว่ากิจการด้านอื่น ผลจากการจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่ได้จัดทำขึ้นหลายระยะสามารถสรุปแนวทางการ**สร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี**ดังต่อไปนี้

- 1) การจัดทำมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา จะสามารถนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกัน
- 2) ควรจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมโดยประเทศไทยอาจเริ่มเป็นเจ้าภาพและเชิญให้ประเทศต่าง ๆ ได้เข้าร่วมการแสดงทางวัฒนธรรม และจัดแสดงสินค้าของแต่ละประเทศโดยมีผู้เกี่ยวข้องพยายามเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรมไว้ให้ได้มากที่สุด
- 3) ควรมีการแลกเปลี่ยนนักวิจัยทำการศึกษาวิจัยในวัฒนธรรมที่แตกต่างเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี
- 4) ควรปฏิบัติตามนโยบายด้านการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม กล่าวคือการทำงานร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน
- 5) ต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียนต่อไปการดำเนินการของโครงการวิจัยนี้ทำให้คณะวิจัยของโครงการได้พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะกลายเป็นเครือข่ายความร่วมมือในอนาคตต่อไปได้โดยไม่ยาก นอกจากนั้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในหมู่นักวิชาการจะทำให้เกิดการสืบเนื่องขององค์ความรู้ มีการทำวิจัยร่วมและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน

สรุป

การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดีได้สามารถเกิดขึ้นได้จริงและสามารถกระทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือกันในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน และปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นทางการ โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน การต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียนก็เป็นประเด็นสำคัญที่พึงกระทำเช่นกัน

4.2 การอภิปรายผล

ในด้านหลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน ที่พบว่าเปิดสอนอยู่เพียง 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและบริหารธุรกิจบัณฑิต ทั้ง ๆ ที่มีการสอนหลากหลายสาขาวิชา เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ.กำหนดให้ แต่ละหลักสูตรจะต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างน้อย 5 คนที่จบการศึกษาสายตรงหรือที่เกี่ยวข้อง และไม่สามารถไปเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรอื่นได้อีก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดหาผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวหรือเกี่ยวข้องได้ตามจำนวน สกอ.กำหนด จึงต้องเปิดเป็นแขนงวิชาภายใต้ชื่อหลักสูตรเดียวกัน แม้จะมีจุดเน้นที่แตกต่างก็ตาม เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม การจัดการสปา การจัดการการไมซ์และอีเวนต์ เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้หลักสูตรและรายวิชาที่เปิดสอนขาดความหลากหลาย ต่อผู้ประสงค์จะเข้าศึกษา สมควรที่สถาบันการศึกษาจะหาจุดเน้น หาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และเปิดสอนตามจุดเน้นที่มีอย่างแท้จริง เมื่อเปิดเสรีทางการศึกษาผู้เรียนก็จะสามารถเลือกสถานที่เรียนได้ง่ายและตรงตามความต้องการได้มากขึ้น

สำหรับประเด็นปัญหาที่พบว่าการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีเป็น การจัดเพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐและความต้องการของภาคธุรกิจและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงมีลักษณะเป็นการตลาดนำ (Market led) และมุ่งเน้นจำนวนนักท่องเที่ยวมาโดยตลอด จึงทำให้สถาบันการศึกษาต่างเร่งเปิดสอนและเร่งการผลิตบัณฑิตด้านการท่องเที่ยวอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพ ทั้งด้านผู้สอนและคุณภาพบัณฑิต ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณที่เกิน ความต้องการแต่ขาดคุณภาพตามข้อค้นพบของมนัส ชัยสวัสดิ์ (2548) ประเด็นดังกล่าวได้มีการดูแลอย่างเข้มงวดตามมาตรการของ สกอ. ทำให้ปัจจุบันทุกมหาวิทยาลัยต้องมุ่งสู่เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันในการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นการจัดการที่ดีและถูกทิศทาง

ในส่วนจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี มีอยู่เป็นจำนวนมากถึง 123 สถาบันการศึกษา และยังมีการเปิดสอนหลายหลักสูตร หลากแขนงวิชา อีกทั้งยังมีการเปิดศูนย์การศึกษาภายนอกอีกเป็นจำนวนมากนั้น ตามมาตรการของ สกอ. ที่นอกจากจะกำหนดมาตรฐานหลักสูตร (2552) แล้ว ยังมีการกำหนดจำนวนผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำที่ต้องแยกจากกัน กระบวนการดังกล่าวน่าจะทำให้สามารถควบคุมจำนวนสถาบันการศึกษาได้มากขึ้น

สำหรับจุดอ่อนที่พบว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการท่องเที่ยวนั้น การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้รับผิดชอบหลักสูตร (2 พฤศจิกายน 2553) ต่างเห็นพ้องกันว่าสมควรได้รับการแก้ไข ซึ่งอยู่ในวิสัยที่สามารถจัดทำได้อย่างต่อเนื่อง

จุดอ่อนสำคัญที่เป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างยิ่งคือปัญหาด้านการสื่อสารของบัณฑิตไทยที่มีข้อด้อยทั้งการไม่ได้เรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน และความอ่อนแอด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ดังงานวิจัยของกาญจนา ปราบพาลและประกายแก้ว โอบานนท์อมตะ (2543) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) และอุมารินทร์ พุ่มพันธ์วงศ์ (สัมภาษณ์: 2553) เรื่องนี้เป็นเรื่องที่อาจารย์ผู้สอนทั้งหลายให้ความสำคัญ ปัญหาที่ประสบอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ณ ปัจจุบันก็คือ อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ก็มีปัญหาการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเช่นกัน จึงสมควรทำความร่วมมือกับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความสามารถทางภาษาทั้งของผู้สอนและนักศึกษา อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Di Rienzo, Das and Burbridge (2007) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความหลากหลายมีผลกระทบต่อการแข่งขันหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่าในประเทศที่มีกลุ่มชนชาติหลากหลายจะมีผลกระทบเชิงลบต่อการแข่งขันอย่างสำคัญ เพราะมีปัญหาการรวมตัวให้มีความเป็นหนึ่งเดียว แต่พบว่าความแตกต่างทางภาษากลับมีผลกระทบน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hurn (2007) และ Guy and Mattock (1991) ที่กล่าวว่า นักธุรกิจที่มีประสบการณ์ทั้งหลายแนะนำให้ใช้ภาษาอังกฤษ ที่เรียกว่าอังกฤษนานาชาติ (International English) หรือบางคนเรียกว่า อังกฤษที่มีความเสี่ยงต่ำ (low-risk English) คือหลีกเลี่ยงการใช้ ประโยคซับซ้อน (Complex sentences) คำนวน (Idioms) และคำสแลง (Slangs) ต่าง ๆ และให้ข้อคิดไว้ว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจกับประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันนั้นไม่ควรใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการแต่ให้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติการ อาจเนื่องเพราะคู่แข่งก็ไม่ตั้งความหวังที่จะต้องได้ฟังภาษาอังกฤษที่มีไวยากรณ์หรือไวยากรณ์ระดับเจ้าของภาษาอยู่แล้ว แต่ใน

ด้านความขัดแย้งทางวัฒนธรรมนั้นจะสอดคล้องกับการศึกษาของ Hofsted (1980) และ Mitchell (2005) ที่กล่าวว่า หากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรม ความแตกต่างทางพฤติกรรมจะมีผลต่อการเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดความร่วมมือปรองดองได้ยาก ผลการวิจัยพบว่า “ความรู้และประสบการณ์” ต่างกันทำให้ได้ผลลัพธ์การเจรจาต่างกัน

ในด้านการสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น ต้องเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษา ทั้งด้านการปรับเนื้อหาหลักสูตร และปรับรายวิชา ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริงของผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรในการหาแนวทางในการปรับปรุงดังกล่าว มาตรฐานการอุดมศึกษาก็ได้เื้อต่อการปรับปรุงหลักสูตรทุกชั้นตอนอยู่แล้ว

สำหรับการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันนั้น การจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนนักวิจัย การต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียน สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน และปลอดภัยจากข้อขัดแย้ง จึงสมควรจัดทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นอาจเป็นการจัดสรรทุนสนับสนุนโดย สกอ. ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่เป็นเจ้าภาพ ดังตัวอย่างที่จะจัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในเดือนพฤศจิกายน 2554 ภายใต้ชื่องานว่า การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม “อุษาคเนย์สัมพันธ์” เป็นต้น

สรุป

ย่อมเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่า การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างนั้นย่อมมีปัญหาและต้องการเวลาในการจัดการ ย่อมมีผู้เห็นด้วย คล้อยตามและยินดีปฏิบัติในบางส่วน และย่อมมีผู้ไม่เห็นด้วย คัดค้านไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามจากเหตุผล และความเป็นจริงดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ และมีแนวทางในการแก้ไขให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ดี และยั่งยืนได้เช่นกัน

4.3 สรุปภาพรวมของบท

จากการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้ง 4 ข้อนั้น สรุปได้ว่าการเปิดสอนสาขาวิชา ด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีอยู่หลากหลายและมีปัญหาหลายประการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพบัณฑิต การจัดทำมาตรการในการควบคุมให้มุ่งสู่มาตรฐานเดียวกันของ สกอ. เป็นมาตรการที่จะสามารถดำเนินการให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไข หลักสูตรตำรวจการท่องเที่ยวที่เปิดสอนอยู่ในปัจจุบันแม้จะมีจุดแข็ง ก็ยังพบจุดอ่อนอยู่หลายประการทั้งด้านภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน และด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ผลจากการวิจัยก็ได้เสนอแนวปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับการสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าทุกหน่วยงานให้ความสำคัญเร่งด่วนและมีทิศทางพัฒนางานไปในทางเดียวกัน จะเห็นได้จากการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลัก โดยให้ ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติและให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาบรรจุไว้ในแผนงานของหน่วยราชการนั้น ๆ และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ด้วย กระทรวงศึกษาธิการก็ได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ผลักดันข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมคณะมนตรีฯ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลุกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวก็เป็นนโยบายหลักของกระทรวงวัฒนธรรมในการเสริมสร้างอัตลักษณ์อาเซียนเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมด้านการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาตินั้น ควรเป็นความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หารือการดำเนินการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้นไม่ สำหรับการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีนั้น การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีได้จะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยการดำเนินการอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทั้งนี้เพื่อสร้างความไว้วางใจและการเรียนรู้จากกันและกันอย่างแท้จริง กิจกรรมที่ควรจัดได้แก่โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศ โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยการจัดแสดงทางวัฒนธรรม และจัดแสดงสินค้าของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นมรดกวัฒนธรรมร่วม นอกจากนั้นการ

แลกเปลี่ยนนักวิจัยทำการศึกษาวิจัยในวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ หรือการต่อยอดจากโครงการวิจัย
นี้โดยการศึกษาเชิงลึกเพื่อการปรับหลักสูตร และรายวิชาแล้วทำการเผยแพร่แก่สถาบันการศึกษาทั่ว
ประเทศก็ย่อมเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปภาพรวมของงานวิจัยนี้ทั้งหมด โดยจะสรุปเฉพาะส่วนที่สำคัญเริ่มตั้งแต่หลักการและเหตุผล ภูมิหลัง วรรณกรรมสำคัญที่นำมาสู่วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยและการอภิปรายผล โดยจะแยกออกเป็นสามตอน คือ บทสรุป ข้อเสนอแนะ และส่วนสรุปของบทนี้

5.1 บทสรุป

5.1.1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ.2550 ประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 แทนที่จะเป็นปี 2563 ดังที่กำหนดไว้แต่ต้น ทำให้องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้ทันกับเวลาที่เลื่อนขึ้นมาอีก 5 ปี ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2553 ได้มีการจัดประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และได้มีการเสนอให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลัก ให้ทันในปี 2558 นี้เช่นกัน นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อันเกี่ยวกับอาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ผลักดันข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมคณะมนตรีฯ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน

ดังนั้นความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการรวมกลุ่มเฉพาะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 จึงกลายเป็นต้องเร่งพัฒนาทั้งสามเสาหลักไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จเพราะจำเป็นต้องยกระดับความชำนาญให้สูงยิ่งขึ้น การเปิดเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ประเทศไทยจะมีโอกาสในการเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงานมีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงานรวมทั้งนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนเองเลือนไหลอยู่ภายใน ประเทศอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้นการดำเนินชุดโครงการริเริ่มโครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวและธนาคารข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมอาเซียนที่ผ่านมา (2552) ทำให้ได้ทราบจุดยืนภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ รวมถึงประเทศจีนและเกาหลีใต้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอาเซียนในฐานะเป็นเป้าหมายหลักร่วมกันโดยลดการแข่งขันกันเองในภูมิภาคและก้าวไปสู่ความเป็น “One of Destination” ร่วมกัน กอปรกับยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอาเซียนที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียวโดยใช้ความตกลงการยอมรับร่วม (MRAs) แม้ความตกลงการยอมรับร่วมจะส่งผลให้การถ่ายเทแรงงานด้านต่าง ๆ ในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวง่ายขึ้น แต่ความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ จากบทเรียนของสหภาพยุโรป (EU) ที่มีการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจต่ำไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสูงกว่าก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความไม่เข้าใจกันในวันธรรมช้ำชาติ ซึ่งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็อาจประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้

กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนได้สัมผัสประชากรอาเซียนมากและสม่ำเสมอ น่าจะเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมข้ามชาติให้แก่บุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความเข้าใจ สร้างรอยยิ้มอาเซียนให้เกิดร่วมกันได้

ที่ผ่านมาสถานการณ์ด้านหลักสูตรการท่องเที่ยวและธุรกิจภาคบริการของไทยได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคธุรกิจ มีสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องอยู่แห่งละ 1-5 สาขา/สาขาวิชา ใน 107 สถาบันการศึกษา ลักษณะของหลักสูตรมีความเป็นอิสระและหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาหลักสูตรของผู้บริหารแต่ละสถาบัน ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เพื่อให้หลักสูตรต่าง ๆ ภายในประเทศได้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องพัฒนา/ปรับปรุงให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานภายในปีการศึกษา 2555 อย่างไรก็ตามหลักสูตรต่าง ๆ ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้นหากหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้มีโอกาสทบทวนและศึกษาแนวทางการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองความเป็นอาเซียน ย่อมนำผลดีมาสู่บัณฑิตด้านการท่องเที่ยวของไทย และนำผลดีมาสู่ประเทศไทยได้

อย่างไรก็ตามปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตไทยที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น

1. ปัญหาด้านการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน และมีความแตกต่างทางภาษาที่หลากหลายทำให้ยากต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของคนไทยในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนหรือแม้แต่ประเทศจีนได้พากันศึกษาภาษาเพื่อนบ้านกันเป็นจำนวนมาก แต่การเคลื่อนไหวดังกล่าวกลับพบในประเทศไทยน้อยมาก การเรียนรู้ภาษาประจำชาติสมาชิกอาเซียนให้ได้อย่างน้อยคนละ 3-4 ภาษา ที่เป็นภาษาหลัก ๆ ที่จะต้องใช้ในอาเซียนคือ ภาษาไทย เวียดนาม มาเลเซีย ย่อมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้า โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ต้องถูกใช้เป็นภาษากลาง งานวิจัยหลายชิ้นก็ได้ระบุว่าประเทศไทยยังอ่อนด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ อยู่มาก

2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น แม้จะเป็นผลดีต่อแรงงานไทย แต่อาจยังทำให้มีปัญหามากขึ้นเพราะความไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมานั้นการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Cross culture) ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว นั้น การจัดการเรียนการสอนมักจะมุ่งเน้นที่กลุ่มประเทศที่เป็นนักท่องเที่ยวหลักอันมักได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือยุโรปเป็นหลัก การศึกษาด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศสมาชิกจึงเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อความสุขและความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวยังจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันเพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และควรเน้นที่หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นหลักสูตรหลักที่สร้างมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

5.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ประการ กล่าวคือ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ใน

หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี

5.1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลาย และแม้จะกำหนดระเบียบวิธีการไว้แต่ต้นแต่ผู้วิจัยก็ยังใช้วิธีการอื่น ๆ เข้ามาช่วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น เช่นการเข้าร่วมการประชุมที่เกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมอาเซียน และ สมาคมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และการจัดประชุมร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีกับกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมอาเซียนในกลุ่มภาคตะวันตก รวม 4 ครั้ง สำหรับระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้แต่ต้นและได้ดำเนินการจนครบตามที่วางไว้เพื่อหาคำตอบให้แก่คำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ 1)การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และเอกสารการประชุมอาเซียนที่ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา 2)หลักสูตรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้ง Websites ของสถาบันการศึกษา 3)การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร 4) การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ร่วมกับบัณฑิตด้านการท่องเที่ยวและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรเพื่อศึกษาสถานการณ์และปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน 5) การสัมภาษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ 6) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียน เช่น ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการกองอาเซียน ผู้บริหารด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมทั้งผู้บริหารสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง

5.1.4 การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนเอกสารวรรณกรรมและการติดตามผลการประชุมทำให้ได้สาระสำคัญที่นำมาสู่กระบวนการวิจัยอย่างยิ่ง เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ต้องปรับกระบวนการวิจัยเนื่องจากโครงการนี้ริเริ่มต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี 2550 ซึ่งในปีนั้นการประชุมประชาสัมพันธ์เรื่องประชาคมอาเซียนยังไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกทั้งวิสัยทัศน์อาเซียนก็กำหนดไว้เป็นปี 2563 ทำให้ทุกฝ่ายมองเห็นว่ายังมีระยะทางอีกยาวไกล ต่อมาเมื่อมีการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี พ.ศ.2550 ประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 แทนที่จะเป็นปี 2563 ดังที่กำหนดไว้แต่ต้น

ทำให้องค์การต่าง ๆ หันมาเร่งการดำเนินการเรื่องการเตรียมการเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ในฐานะเป็นฐานการผลิตและเป็นตลาดร่วม จึงมุ่งเน้นเฉพาะในส่วนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การดำเนินการวิจัยในระยะแรกของโครงการนี้จึงมุ่งตอบสนองการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต่อมาเมื่อได้มีการจัดประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในเดือนสิงหาคม 2553 และมีการเสนอให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่ง ในสามเสาหลักให้ทันในปี 2558 นี้เช่นกัน ทำให้การวิจัยต้องหันมาตอบสนองความเป็นอาเซียน ในเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพิ่มขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องตอกย้ำความสำคัญในประเด็นของวัฒนธรรมชัดเจนขึ้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบมากขึ้น เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากนั้นจากผลการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารต่าง ๆ ยังทำให้ได้แนวคิด การอยู่ร่วมกับกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย การเตรียมการศึกษาภาษาของเพื่อนบ้านและการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

จะเห็นได้ว่าการก้าวเข้าสู่การ รวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จาก 'กฎบัตรอาเซียน' (ASEAN Charter) จะมีวิธีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยประเทศสมาชิกจะต้อง ปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง ทั้งนี้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะมีการจัดสรรงบประมาณที่ เพียงพอ และลดช่องว่างระหว่างสมาชิกของอาเซียนลง ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ปรากฏชัดเจนทางด้าน เศรษฐกิจ คือการเน้นมุ่งพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Single Market) และเป็นฐานการผลิตอันเดียวกัน (Single Production Base) ซึ่งจะต้องมีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือ ทั่วทั้งภูมิภาคของประชาคมอาเซียนมีเงินทุนไหลเวียนโดยเสรี และมีสถานะการพัฒนาทาง เศรษฐกิจในกลุ่มสมาชิกประชาคมที่เท่าเทียมกันรวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจที่ เจริญเติบโตอย่างมี เสถียรภาพด้านการเงิน การประสานในด้านนโยบายเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มี กฎระเบียบที่ดีด้านการเงิน ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขันทางการค้า และการคุ้มครอง ผู้บริโภคทั้งประชาคม ซึ่งสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องเร่งทำคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เร่ง สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า สร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก เพื่อฉกฉวยโอกาสจากการรวมตัวเป็นประชาคม อาเซียนและที่สำคัญคือการสร้างความเข้าใจร่วมในกลุ่มประชาคมอันจะนำมาซึ่งความปรองดอง ความสมัครสมานสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้นจึงควรเริ่มหาแนวทางศึกษาเพื่อบูรณา การการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกันซึ่งแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เกิดการปฏิบัติการได้ง่ายก็คือ การศึกษาหาแนวทางผ่านทางหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งโอกาสอันดียิ่งของประเทศไทยใน ปัจจุบันก็คือการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศปีคุณภาพการอุดมศึกษาไทย ในปี 2552 และประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศ การเปลี่ยนแปลง

ดังกล่าวนำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ซึ่งนับเป็นเรื่องง่ายสำหรับการปรับหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่จะผนวกความตระหนักรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัดการภาครัฐของประเทศไทยคือสำนักงานข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) ที่ได้จัดประชุมเรื่อง “วิวัฒนาการระบบราชการไทยสู่การเป็นประชาคมอาเซียน” ที่ให้ทุกส่วนราชการปรับตัว เพิ่มทักษะให้แก่บุคลากรในการเตรียมความพร้อมสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน รวมทั้งการขยายศูนย์อาเซียนทั่วประเทศ เพิ่มขึ้น

5.1.5 ผลการวิจัย

จากคำถามการวิจัย 4 ข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร

การเปิดสอนสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีอยู่หลากหลายในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเปิดสอนอยู่ 2 หลักสูตรคือหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและบริหารธุรกิจบัณฑิต ส่วนสาขาที่เปิดสอนมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามจุดเน้นของแต่ละสถาบันการศึกษา ปัญหาที่พบคือสถาบันการศึกษาบางแห่งขาดการจัดการด้านคุณภาพ ทั้งด้านผู้สอนและคุณภาพบัณฑิต การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณและคุณภาพบัณฑิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และมีปัญหาต่อการยอมรับของภาคธุรกิจและความเชื่อถือของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี ในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก แม้จะมีเพียง 107 สถาบันการศึกษา แต่สถาบันการศึกษาต่างเปิดสอน 1-2 หลักสูตร และมีแขนงวิชาตั้งแต่ 1 -5 แขนงวิชา และบางมหาวิทยาลัย มีการเปิดศูนย์การศึกษาภายนอกตั้งแต่ 1-11 แห่ง

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ สกอ. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา และได้มีการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมขึ้น และได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 กำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกันและต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในมาตรฐานสากล เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศ

เข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับว่ามีมาตรฐานเทียบเคียง ได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เรียกเอกสารหลักสูตรนี้ว่ามาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา 2 (มคอ. 2) และให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำเอกสาร มคอ.2 ตามขั้นตอนต่าง ๆ ส่งให้แก่ สกอ. เพื่อการรับทราบและเพื่อการรับรองหลักสูตรของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต่อไป

สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงดำเนินการจัดทำหลักสูตร ซึ่งมีทั้งการพัฒนาหลักสูตรใหม่ และปรับปรุงหลักสูตรเดิม แต่พบว่าสถาบันการศึกษายังไม่ได้มุ่งเน้นรายวิชาด้านวัฒนธรรมอาเซียน หรือสอดแทรกความเป็นอาเซียนในรายวิชาใดแต่จะมุ่งเน้นกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และความเป็นตัวตนคือปรัชญา วิสัยทัศน์ของสถาบันการศึกษา

2) จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างไร

ด้านจุดแข็งของหลักสูตรพบว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทยมีจุดแข็งอยู่หลายประการ เช่น TQF-HEd. ทำให้อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตรมีการตื่นตัวด้านการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์อาเซียนและทำให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ต้องมีมาตรฐานเทียบเคียงกัน มีการเผยแพร่หลักสูตรที่ผ่านการรับทราบของ สกอ. ทำให้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน

ด้านจุดอ่อนพบว่าหลักสูตรยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการท่องเที่ยว นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีในหลายสถาบันมุ่งผลิตบุคลากรไปเป็นผู้บริหารระดับต้น-ระดับกลางแต่ผู้ประกอบการยังต้องการแรงงานในระดับกลาง และในระดับปฏิบัติที่มีทักษะ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมของไทยเองในระดับน้อย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนพบว่าการจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรม/บริบทอาเซียนยังไม่มีในหลักสูตรใด ๆ ในสถาบันการศึกษา ทำให้ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติและพบว่ายังไม่มีมีการบรรจุพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ของอาเซียนลงไปหลักสูตร

3) จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง

จากแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และให้เพิ่มสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ: ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนและให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาบรรจุไว้ในแผนงานของหน่วยราชการนั้น ๆ โดยติดตามและประเมินผลความคืบหน้าในการดำเนินการและเสนอคณะรัฐมนตรีและแจ้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติทราบเป็นระยะ ๆ ที่สำคัญคือภารกิจที่คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณานำมาตรการที่เกี่ยวข้องตามแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ย่อมแสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมของอาเซียนได้ชัดเจน และการที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบัณฑิตได้ให้แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ใน**หลักสูตร**ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยการ สร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นแก่อาจารย์ผู้สอนให้เข้าใจในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของไทย และพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร (มคอ. 2) ให้เป็นสากลและทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และตอบสนองความต้องการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้นผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีผลการเรียนรู้ อย่างน้อย 5 ด้าน ตามความมุ่งหวังของอาเซียน โดยใช้ มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF : HED) และต้องพัฒนาบัณฑิตให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จัดให้มีการสอนวิชาภาษาเพื่อนบ้าน และยอมรับและเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีทักษะการวิจัย ในด้านรายวิชา ก็ต้องได้รับการปรับปรุงเช่นกัน กล่าวคือปรับคำอธิบายรายวิชา และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน โดยการ จัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม บรรจุวิชาบริบทอาเซียนหรืออาเซียนศึกษาลงในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป

สำหรับแนวคิดในการนำการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในการพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวพบว่ายังไม่มีหนังสือ หนังสืออ้างอิง หรือเอกสารใด ๆ ที่ตีพิมพ์เรื่องวัฒนธรรมอาเซียนอย่างจริงจัง ทำให้การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนเป็นไปได้ยากแม้ในหมู่อาจารย์

ผู้สอนเอง และปัญหาสำคัญคือการที่แต่ละประเทศมีภาษาของตนเองที่ไม่สามารถสื่อความกันได้ อย่างทั่วถึง การสื่อสารจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ประชากรในกลุ่มอาเซียนบางประเทศ ก็ยังไม่มีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในระดับการสื่อสารอย่างคล่องตัวได้ เช่น ประเทศพม่า ลาว เวียดนามและโดยเฉพาะประเทศไทยที่ถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นปัญหาสำคัญของบัณฑิตไทย

แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติคือ การปรับปรุงการเรียน การสอนโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียน โดยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ เพื่อการปฏิบัติงานทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับบริการ ให้ทำงานร่วมกันได้ดีในท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำความรู้จักพฤติกรรมทาง สังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ตลอดจนเน้น ประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน และมีความรู้ภาษาเพื่อนบ้านในระดับที่สื่อสารได้ และต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ รวมทั้งเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มี อิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต รู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศและ SWOT ของอาเซียน มีความเข้าใจ ภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourist Destination) และที่สำคัญ คือการมีบุคลิกภาพภายใน ภายนอกที่ดี และมีจิตบริการ มีความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หรืองานหนัก

4) จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อ การสร้างความเข้าใจอันดีได้อย่างไร

การสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อมีความไว้วางใจ และรู้จักกันและกันแล้วเป็นอย่างดี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา จะสามารถนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกัน การจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแสดงทางวัฒนธรรม และจัดแสดงสินค้าของแต่ละ ประเทศเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับการเสนอ การแลกเปลี่ยนนักวิจัยทำการศึกษาวิจัยใน วัฒนธรรมที่แตกต่างจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก รวมทั้งการต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนา ความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียนต่อไปการดำเนินการของโครงการวิจัยนี้ทำให้คณะวิจัยของ โครงการได้พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะ กลายเป็นเครือข่ายความร่วมมือในอนาคตต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในกลุ่มประชาคมอาเซียนโดยเน้นลงที่หลักสูตรการท่องเที่ยวและหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

(1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการสร้างความเข้าใจอาเซียนอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อการนำสู่การปฏิบัติขององค์กรต่าง ๆ ในสังกัด ทั้งนี้ให้กำหนดมาตรการและการติดตามผลงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของสถาบันการศึกษาในการตอบรับนโยบาย

(2) กระทรวงศึกษาธิการ ควรได้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดกับกระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านอาเซียน และวัฒนธรรมอาเซียน เร่งสร้างกลไกเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน

(3) กระทรวงศึกษาธิการ ควรสร้างกลไกทางการศึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างองค์ความรู้อาเซียน พัฒนาคนให้มีทักษะมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

(4) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรได้กำหนดหลักการเพื่อการเป็นหลักสูตรมาตรฐานอาเซียน ทั้งด้านมาตรฐานวิชาการ มาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐานอาเซียน

(5) ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และเตรียมการเพื่อต้อนรับการเป็นอาเซียนอย่างสันติสุข ไม่มีการต่อต้าน หรือทำร้ายร่างกาย อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจ

(6) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายในการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอน โดยเน้นผู้มีความสามารถทางภาษาเป็นสำคัญ

(7) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ในเบื้องต้นอาจเริ่มในวิชาที่สำคัญก่อน

(8) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายในการพัฒนาภาษาอังกฤษให้อาจารย์ผู้สอน โดยจัดให้มีการอบรมพิเศษอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรการในการติดตามอย่างชัดเจน

2) ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

สถาบันการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านหลักสูตรและรายวิชา

สถาบันการศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรและรายละเอียดรายวิชาโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียนอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ จัดทำรายวิชาภาษาเพื่อนบ้าน ทำความรู้จักพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) เน้นประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน จัดให้มีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ สร้างความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งให้ผู้เรียนรู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศและ SWOT ของอาเซียน ตลอดจนสร้างเข้าใจภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourist Destination) โดยบูรณาการสิ่งเหล่านี้ลงในรายวิชาหรือเปิดรายวิชาขึ้นใหม่

(2) ด้านการสร้างองค์ความรู้อาเซียน

ก. สถาบันการศึกษาควรเร่งจัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้อาเซียนโดยอาจจัดทำโครงการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน อ. ก. ทำการแลกเปลี่ยนนักวิจัย หรือให้ทุนการวิจัย โดยมีข้อกำหนดผลลัพธ์การวิจัยที่ชัดเจน

ข. สถาบันการศึกษาอาจจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งอาจจัดได้ทั้งระยะสั้นเพื่อเริ่มสร้างความคุ้นเคย หรือระยะ 1 ปี โดยคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรระดับมาตรฐาน

ค. สถาบันการศึกษาอาจจัดโครงการแสดงทางวัฒนธรรมโดยเชิญให้ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนเข้าร่วมในการแสดงและจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม และเชิญให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ง. สถาบันการศึกษาควรเน้นการสร้างความเข้าใจและความตระหนักในมรดกวัฒนธรรมร่วม ซึ่งจะทำให้เกิดความรัก และรำลึกความเป็นอดีตร่วมกัน ตัวอย่างเช่นประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะมีมรดกร่วมในอนุภูมิภาค ในด้านศิลปการแสดง (จามเกียร์ตี) ศิลปะหัตถกรรมพื้นเมือง (ผ้าทอ) ด้านประเพณี (สงกรานต์ ลอยกระทง) ด้านพิธีกรรม (การสืบชะตาแม่น้ำโขง ไทย-ลาว) เป็นต้น ดังนั้นการแสดงทางวัฒนธรรมน่าจะเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจอันดี

จ. สถาบันการศึกษาควรจัดกระบวนการให้อาจารย์ผู้สอนมีแรงจูงใจ (Motivation) มีการให้รางวัล (Incentives) แก่ผู้มีผลงานดีเด่นในทุกด้าน รวมทั้งด้านอาเซียน เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์ผู้สอนผลิตผลงาน

(3) ด้านอาจารย์ผู้สอน

ก. อาจารย์ผู้สอนต้องไม่เพียงจะพัฒนาตนเองด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน แต่ต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งด้านการสอน และเนื้อหาวิชา

ข. อาจารย์ผู้สอนต้องตระหนักว่าการแข่งขันเพื่อให้บัณฑิตได้งานทำและได้งานดี เป็นการแข่งขันที่เข้มข้น ไม่เพียงคู่แข่งจากสถาบันการศึกษาภายในประเทศเท่านั้น แต่คู่แข่งจากนอกประเทศจะมาแรงขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า แต่มีน้ำอมน้ำทน ความสูงงาน และไม่เรียกร้องค่าตอบแทนสูงเกินไป

ค. อาจารย์ผู้สอนต้องไม่ตระหนักเกินกว่าเหตุ แต่ควรเตรียมการให้นักศึกษาได้เข้าใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตอันใกล้ และควรเตรียมตัวเพื่อการอยู่ร่วมในกลุ่มชนที่มีความหลากหลายและมีวัฒนธรรมที่หลากหลายอย่างไร ป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

สรุป

ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเกิดจากผลการวิจัย ที่ผู้วิจัยใครขอเสนอเพื่อให้องค์กรและผู้เกี่ยวข้องได้เตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เพื่อการสร้างความเข้าใจและสร้างรอยยิ้มอาเซียนร่วมกัน

5.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

- 1) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้อาเซียน
- 2) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในเชิงลึก
- 3) ทำการวิจัยวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ โดยเฉพาะระหว่างประเทศที่มีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น ไทย-ลาว กัมพูชา-ไทย พม่า-ไทย
- 4) ทำการวิจัยด้านประวัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์สัมพันธ์มาเป็นระยะเวลายาวนาน
- 5) ทำงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและแนวคิด
- 6) ทำงานวิจัยเรื่องแนวการขจัดปัญหาการขัดแย้งในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย
- 7) ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการ
- 8) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษา (เพื่อนบ้าน)เชิงปฏิบัติการ

5.3 สรุปภาพรวม

การทำวิจัยเรื่อง อาเซียน: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวนในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศไทยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการการรวมตัวกันในภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศ การรวมตัวกันย่อมมีพลังต่อรองในระดับสูง ปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ย่อมช่วยกันขจัดปัญหาต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการรวมตัวกันของอาเซียนที่จะทำให้กลายเป็นการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ มีประชากรมากถึงเกือบ 600 ล้านคน ย่อมเป็นพลังต่อรองที่สำคัญ ในขณะที่จีนและอินเดียทวีบทบาทในภูมิภาคมากขึ้นตามลำดับ การผนึกกำลังของอาเซียนซึ่งมีประเทศสมาชิก 10 ประเทศให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาท้าทายได้ดียิ่งขึ้น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และช่วยให้เสียงของอาเซียนมีน้ำหนัก เพราะการที่สมาชิกทั้ง 10 ประเทศมีท่าทีเป็นหนึ่งเดียวในเวทีระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศและกลุ่มความร่วมมืออื่นๆ ให้ความเชื่อถือในอาเซียนมากขึ้นและทำให้อาเซียนมีอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศมากขึ้นด้วย

การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ภายในปี 2558 ย่อมเป็นการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและเงินลงทุนที่เสรีมากขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันสูง มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประชาคมโลก ขนาดของตลาดอาเซียนที่ใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจซื้อสูงขึ้นตามมา เช่นเดียวกับความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นที่เพิ่มขึ้น การรวมตัวกันของอาเซียนทำให้มีโครงการเชื่อมโยงเส้นทางหลวงอาเซียน มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟจากสิงคโปร์ ผ่านไปยังมาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนามและสิ้นสุดที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน นอกจากนี้ การปรับมาตรฐาน

ของเส้นทางคมนาคมทางบกและทางรถไฟให้มีมาตรฐานเดียวกันก็จะส่งเสริมความร่วมมือของอาเซียนด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นด้วย

ในด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน

อย่างไรก็ตามการรวมตัวกันเป็นอาเซียน หากมองเชิงบวกก็จะเห็นผลลัพธ์และแนวทางการดำเนินการที่สดใส การเตรียมความพร้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมนั้นต้องใช้เวลาและต้องการความเข้าใจอย่างแท้จริง

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังที่ผู้รู้หลายท่านได้จารึกไว้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา การสื่อสารด้วยภาษาที่ไม่คุ้นเคยและไม่รู้จริงก็สามารถนำข้อข้อขัดแย้งได้เช่นกัน การที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ได้มองการณ์ไกลนำเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นเล็ก ๆ แต่เมื่อทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วกลับพบว่ามีความจำเป็นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขสืบเนื่องไปอีกไม่น้อย จึงสมควรเป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบในการศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้ย่อมสร้างประโยชน์ และเป็นการเตรียมการเพื่อรับมือกับอาเซียนอย่างไม่ประมาท

ผู้รับผิดชอบหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวควรได้นำงานนี้ไปศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม โดยเน้นการมีมาตรฐานทั้งที่เป็นอาเซียนและเป็นสากล แต่จำเป็นที่จะต้องอิงท้องถิ่น เพราะสถาบันการศึกษาจะต้องอยู่กับท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเมื่อผนวกวัฒนธรรมอาเซียนลงไปหลักสูตรแล้ว ผู้สอนต้องไม่ลืมว่าจะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้วัฒนธรรมอาเซียนแต่ต้องเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยอย่างถ่องแท้และปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในฐานะคนไทยที่สมบูรณ์ เพราะความเป็นคนไทยที่มีรู้ และปฏิบัติวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งมวลและน่าจะเป็นจุดขายที่สำคัญของการท่องเที่ยวอาเซียน

บรรณานุกรม

- กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ **กฎบัตรอาเซียน**. 2552. <http://www.mfa.go.th> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2553.
- กรมอาเซียน. **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับอาเซียน**. <http://www.mfa.go.th> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2553.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. **ประชุมรัฐมนตรีท่องเที่ยวแห่งอาเซียน. (ASEAN Tourism Forum 2010) ณ กรุงบันดาร์เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม** <http://secretary.mots.go.th> สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2553.
- การลงนามหรือรับรองเอกสารสำคัญในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12**. 2552. <http://www.ryt9.com> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2553.
- กาญจนา ปราบพาลและประกายแก้ว โอบานนท์อมตะ. 2544. **รายงานการพัฒนาแบบทดสอบ CU_TEP** ที่ pioneer.chula.ac.th/pkanchan/doc/CU_TEP2002.DOC สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2554
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2550. **3 กลไกการพัฒนาภาษาอังกฤษของไทย**. ที่ <http://www.Kriangsak.com/content> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2553.
- คม ชัด ลึก, นสพ. รายวัน. **อภิสิทธิ์ชี้อาเซียนจะเป็นช่องทางทำธุรกิจในปี 2015**. ฉบับวันที่ 19 มิถุนายน 2553.
- ไฉมยง ไต่ทอง. 2548. **ประมวลสถานการณ์การเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย** เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. 2552. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคืออะไรและสำคัญอย่างไร** <http://www.thaingo.org/writer/view> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553.
- ปฎุ นันทวงศ์ และ ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ. **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา, 2543.
- ประชาชาติธุรกิจ, นสพ. **บัวแก้วแนะวธ. เดินหน้าเดินหน้าวัฒนธรรมอาเซียน**. 2-3 ธันวาคม 2553
- ประวัติอาเซียน ประวัติการก่อตั้ง ประเทศสมาชิก วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง ผลการปฏิบัติงาน**. 2552. guru.google.co.th สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2553.
- พรศิลป์ พัชรินทร์ตนะกุล **เปิดเสรีการค้าอาเซียน ก้าวแรกและก้าวต่อไปของประเทศไทย**. 2553. ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2553.
- มนัส ชัยสวัสดิ์. 2005. **Travel and Tourism Education in Thailand**.

<http://www.haworthpress.com/web/JTTT> สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2553

มนัส ชัยสวัสดิ์. 2553. **ทิศทางการพัฒนาการศึกษาสาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย**. วารสารนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กรกฎาคม 2553)

มุมมองเศรษฐกิจกับเศรษฐศาสตร์แม่โจ้. **การเปิดเสรีภาคการท่องเที่ยว: โอกาส-ความท้าทาย ของธุรกิจท่องเที่ยวไทย** <http://www.econ.mju.ac.th/econroom> สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2553.

ศุณย์วิชัยกสิกร. 2553. **รูปแบบการให้บริการ**. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. 16 สิงหาคม 2553.

สถาบันวิจัยนครหลวงไทย (SCRI). 2553. **การประเมินผลกระทบจากกรณีเปิดเขตการค้าเสรี ต่อกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ** <http://www.efinance.com> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2553.

สมาคมประชาชาติแห่งอาเซียน. <http://www.Wikipedia.org> สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2553.

สุธี วรประดิษฐ์. **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**

http://trat.nfe.go.th/trat/topic5_old.php?page=2 สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2554

สุพัตรา สุภาพ (2528) **ภูมิปัญญาไทย** http://www.thaiwisdom.org/p_culture/api/api_1.htm สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2554

สำนักงานข้าราชการพลเรือน. 2553. **วิวัฒนาการระบบราชการสู่ประชาคมอาเซียน**. หนังสือพิมพ์มติชน 23 ธันวาคม 2553

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ ส่วนความร่วมมืออาเซียน. 2550. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015. ผิดพลาด! การอ้างอิงการเชื่อมโยงหลายมิติไม่ถูกต้อง** เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2549. **มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง** กรุงเทพฯ: หจก.ภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา**. <http://www.mua.go.th> สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2553.

ภาษาอังกฤษ

ASEAN Blueprint. Retrieved 10 November 2010. from Wikipedia.org.

Batey, Ian. 2002. **ASIAN Branding**. Singapore: Prentice Hall.

- Cohen, Mitchell,. 2005. **Culture, Training and Negotiations: A Cross-cultural Study in Multi-cultural Montreal**. Canada: Concordia University.
- Cohen,R. 1999. **Negotiating Across Culture: International Communication in the Independent World**. Washington: US Institute of Peace Press.
- Damen, L. (1987). **Culture Learning: The Fifth Dimension on the Language Classroom**. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Di Rienzo, Gassandra E. Das, Jayoti. and Burbridge, John. 2007. **Does Diversity Impact Competitiveness? A Cross Country Analysis**. *Competitiveness Review Indiana* Iss 3, Vol. 17 Pg. 135.
- Guy, V. and Mattock, J. 1991. **The New International Manager-An Action Guide to Cross-cultural Business** , Kogan Page, London.
- Hofstede, Geert. 1980. **Cultural Consequences: International Differences in Work Related Values**. London: Sage Publications.
- Hofstede, Geert. 1984. **National cultures and corporate cultures**. In L.A. Samovar & R.E. Porter (Eds.), *Communication between Cultures*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Hofstede, Geert. 2007. **Asian Management in the 21th Century**. *Asia Pacific J Manage* 24:411-420. Retrieved 17/11/2553 from <http://proquest.umi.com/pqdweb?>
- Hurn, Brian J. 2007. **The Influence of Culture on International Business Negotiations**. *Industrial and Commercial Training*. Guilsborough Vol. 39 Iss. 7.
- I love India. Com. **Importance of Culture**. Retrived 14 January 2011 from <http://lifestyle.iloveindia.com/lounge/importance-of-culture-11919.html>
- Kluckhohn, C., & Kelly, W.H. 1945. **The concept of culture**. In R. Linton (Ed.). *The Science of Man in the World Culture*. New York.
- Oak, Malinee. **Importance of Culture**. Retrieved 14 January 2011 from <http://www.buzzle.com/articles/importance-of-culture.html> on
- Oliva , Peter F. **Developing The Curriculum** 3 rd ed. New York : Harper Collins Publishers, 1992.

UNESCO. 2002. [Universal Declaration on Cultural Diversity](#) Retrieved 14 March 2011
from <http://th.wikipedia.org/wiki/>

สัมภาษณ์

1. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและเป็นผู้ประกอบการอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียน

กาญจนา อินทร์แย้ม Tour Operator บริษัทมิรามาร์ทัวร์ กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2545.

กานต์สิริ รุ่งเพียรธนกุล มัคคุเทศก์อิสระ สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2547

นิรุฒ เหลืองอร่าม มัคคุเทศก์อิสระ ปฏิบัติการในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2546.

บำรุง นกแก้ว มัคคุเทศก์อิสระ สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2547

พรชัย คุ้มมี มัคคุเทศก์อิสระ ประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2539.

ภานุพงษ์ มีคติธรรม มัคคุเทศก์ บริษัทเมอริแลนด์ จำกัด สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2546

อุมารินทร์ พุ่มพันธุ์วงศ์ Executive Sales Manager, The Furama Exclusive Group สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2545.

Yu Jia มัคคุเทศก์ชาวจีน อดีตนักศึกษาโครงการแลกเปลี่ยน ไทย-จีน สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต 2548

2. อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

กาญจนา บุญส่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นนุช แสงธนานันท์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

นิพล เชื้อเมืองพาล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

แสงแข บุญศิริ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

มลทิชา แจ่มจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ราณี อธิชัยกุล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ลัดดา ชูใจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

สมพร ประกอบชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี
 นภาพร จันทร์ฉาย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3. ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม

การันต์ สุทธารมย์ ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป โรงแรมรอยัลโดมอนด์ เพชรบุรี
 เทิดเกียรติ เครือวณิชธรรม ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป โรงแรมเมธาวลัย เพชรบุรี
 พิภพ วะชังเงิน เจ้าของและผู้จัดการกอล์ฟรีสอร์ต ปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์
 มนุ ธารพิพิธชัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และผู้จัดการทั่วไป
 โรงแรมมาเจสติคบีช รีสอร์ท ประจวบคีรีขันธ์
 รุ่งโรจน์ สีเหลืองสวัสดิ์ นายกสมาคมการโรงแรมหัวหิน-ชะอำ และผู้จัดการทั่วไป
 โรงแรมหัวหินแกรนด์ ประจวบคีรีขันธ์
 เสี่ยงยม เอกโชติ อุปนายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย

4. ผู้ทรงคุณวุฒิ

สมชาย เสี่ยงหลาย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
 ผ่านพบ ปลั่งประยูร ผู้อำนวยการกองอาเซียน 3 กระทรวงต่างประเทศ

ประชุมกลุ่ม (Group Discussion)

1. อาจารย์ผู้สอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตจากทั่วประเทศ 38 คน วันที่ 2 พฤศจิกายน 2553 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ (รายชื่อ ภาคผนวก ข.)
2. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม ผู้บริหารในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจำนวน 50 คน วันที่ 7 ธันวาคม 2553 ณ โรงแรมสยามซิตี กรุงเทพฯ (จัดโดย สกว.)

ภาคผนวก (Appendix)

ภาคผนวก ก : บทความสำหรับการเผยแพร่

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศไทย

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education: the Case of Thailand

โฉมยง โต๊ะทอง

Chomyong Toatong

สมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย

The Association of Thai Tourism Academic

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตร 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลาย ได้แก่การจัดประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักสูตรที่มีอยู่ และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้ากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวหลายระดับ มีการเปิดสอนระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือ 123 สถาบันและยังไม่มีสถาบันการศึกษาใดได้มุ่งเน้นรายวิชาด้านวัฒนธรรมอาเซียน 2) หลักสูตรของประเทศไทยมีจุดแข็ง และจุดอ่อนอยู่หลายประการ 3) การบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร อาจกระทำโดยปรับรายละเอียดและคำอธิบายรายวิชาและ 4) การจัดโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา ทำวิจัยร่วม หรือผลิตเอกสารตำราความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยจะเป็นการสร้างความร่วมมือที่ดี

คำหลัก: ประชาคมอาเซียน รายละเอียดหลักสูตร หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the overall situation of tourism curricula in Thailand 2) study weaknesses and strengths of the curricula 3) find guidelines for the integration of cross culture in the curricula and 4) find guidelines for the cooperation among the institutions in ASEAN community. Various kinds of qualitative research were applied included group discussions among tourism practitioners, instructors and stake holders. In addition, interviews were done with instructors, practitioners, and graduates who work in the related field. Analysis and synthesis of the existing curricula was also done. The tri-angular model was used to prove the findings. The results

showed that 1) Thailand offers various levels in tourism studies. Most curricula are offering at the bachelor degree level in which 123 institutions are opening. ASEAN culture has not yet offered or even applies in any course specification; 2) many strengths are shown whereas some weaknesses are also found; 3) the integration of cross culture can be done by adjusting/developing the course specification and course description; 4) the exchange of culture, faculty members and students as well as co researchers or co text writers can be good tools for good cooperation.

Keywords: ASEAN community Course Specification Tourism curricula Cross-Cultural Study Integration

คำนำ

สืบเนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียนจะมีผลเป็นทางการในอีกประมาณ 3 ปีเศษข้างหน้า โดยอาเซียนมีกลไกข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตนักวิชาชีพ หรือ MRA (ASEAN Mutual Recognition Arrangement) เป็นคุณสมบัติขั้นต้นของแรงงานฝีมือในสาขาต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตวิชาชีพอาเซียนสามารถเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกได้สะดวกมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติพื้นฐาน แต่ยังคงต้องดำเนินการขั้นตอนการเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามข้อกำหนดของประเทศนั้น ๆ ซึ่งสถาบันวิจัยแห่งประเทศไทยโดยสุวรรณา ตูลยวคินพงศ์ (2554) ได้ให้ข้อมูลว่าประเทศไทยได้ลงนามข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติบัณฑิตนักวิชาชีพแล้ว 7 สาขา คือ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี วิศวกร สถาปนิก ช่างสำรวจ ส่วนวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน สมาชิก 9 ประเทศในอาเซียนมีการลงนามข้อตกลงยอมรับร่วมฯ เมื่อปี 2552 โดยไทยเป็นประเทศเดียวที่ยังไม่ได้ลงนาม เนื่องจากติดเงื่อนไขต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญของประเทศ แต่ในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียนไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปิดเสรีอาเซียนได้ และปัจจุบันได้จัดทำมาตรฐานสมรรถนะ (competency standard) และหลักสูตรอบรมเพื่อรองรับสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวใน 32 ตำแหน่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้อตกลง MRA ดังกล่าวครอบคลุมผู้ปฏิบัติงานทำในภาคท่องเที่ยวและโรงแรมของไทยกว่า 2.7 ล้านคน ที่จะได้รับประโยชน์จากการยกระดับฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐาน ผ่านการรับรองและมีทางเลือกในการทำงานจากตลาดแรงงานที่ใหญ่ขึ้น

การศึกษาของสุวรรณา ตูลยวคินพงศ์ (2554) ยังพบข้อมูลที่น่าสนใจสำหรับสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งว่าในภาพรวมแรงงานด้านท่องเที่ยวของไทยใน 32 ตำแหน่งงานยังมีความขาดแคลนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ แรงงานใหม่ที่จบการศึกษาสาขาโรงแรมและการท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัดในการทำงานที่รู้แต่ทฤษฎี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง รวมถึงความอ่อนทักษะด้านภาษาในการสื่อสารกับผู้รับบริการซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ และยังได้พบว่าการผลิตกำลังแรงงานในด้านนี้เฉพาะระดับปริญญาตรีแต่ละปีมีมากกว่าหนึ่งหมื่นคนซึ่งเพียงพอแต่ยังขาดคุณภาพเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการแท้จริง

ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จเพราะจำเป็นต้องยกระดับความชำนาญให้สูงยิ่งขึ้น การเปิดเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ประเทศไทยจะมีโอกาสในการเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงาน มีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงานรวมทั้งนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนเองเลื่อนไหลอยู่ภายในประเทศอย่างต่อเนื่องมากขึ้น

กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนได้สัมผัสประชากรอาเซียนมากและสม่ำเสมอ น่าจะเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมข้ามชาติให้แก่บุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความเข้าใจ สร้างรอยยิ้มอาเซียนให้เกิดร่วมกันได้

ที่ผ่านมาสถานการณ์ด้านหลักสูตรการท่องเที่ยวและธุรกิจภาคบริการของไทยได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคธุรกิจ มีสถาบันการศึกษาที่การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องอยู่แห่งละ 1-5 สาขา/สาขาวิชา ใน 123 สถาบันการศึกษา ลักษณะของหลักสูตรมีความเป็นอิสระและหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาหลักสูตรของผู้บริหารแต่ละสถาบัน ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เพื่อให้หลักสูตรต่าง ๆ ภายในประเทศได้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องพัฒนา/ปรับปรุงให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานภายในปีการศึกษา 2555 อย่างไรก็ตามหลักสูตรต่าง ๆ ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมรับการเป็นประชาคมอาเซียน ดังนั้นหากหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้มีโอกาสทบทวนและศึกษาแนวทางการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองความเป็นอาเซียน ย่อมนำผลดีมาสู่บัณฑิตด้านการท่องเที่ยวของไทย และนำผลดีมาสู่ประเทศไทยได้

อย่างไรก็ตามปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตไทยที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น

1. ปัญหาด้านการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การมีประชารวมกันประมาณ 600 ล้านคน และมีความแตกต่างทางภาษาที่หลากหลายทำให้ยากต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของคนไทยในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ศึกษาภาษาเพื่อนบ้านกันเป็นจำนวนมาก การเรียนรู้ภาษาประจำชาติสมาชิกอาเซียน ที่เป็นภาษาหลัก ๆ ที่จะต้องใช้ในอาเซียนคือ ภาษาไทย เวียดนาม มาเลเซีย ย่อมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้า โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ต้องถูกใช้เป็นภาษากลาง งานวิจัยหลายชิ้นก็ได้ระบุว่าประเทศไทยยังอ่อนด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ อยู่มาก

2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น แม้จะเป็นผลดีต่อแรงงานไทย แต่อาจยังทำให้มีปัญหามากขึ้นเพราะความไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมานั้นการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Cross culture) ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยววันนั้น การจัดการเรียนการสอนมักจะมีมุ่งเน้นที่กลุ่มประเทศที่เป็นนักท่องเที่ยวหลักอันมักได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือยุโรปเป็นหลัก การศึกษาด้านวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศสมาชิกจึงเป็นความจำเป็น

การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันเพื่อ

ร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และควรเน้นที่หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นหลักสูตรหลักที่สร้างมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ประการ คือ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้าง ความเข้าใจอันดี

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

โครงการนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลาย เช่นการเข้าร่วมการประชุมที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมอาเซียน และ สมาคมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และการจัดประชุมร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีกับกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมอาเซียนในกลุ่มภาคตะวันตก รวม 4 ครั้ง ผนวกกับระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้แต่ต้นและได้ดำเนินการจนครบตามที่วางไว้เพื่อหาคำตอบให้แก่คำถามวิจัยทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน และเอกสารการประชุมอาเซียนที่ต้องศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา 2) หลักสูตรมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้ง Websites ของสถาบันการศึกษา 3) การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำเอกสารหลักสูตร 4) การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ร่วมกับบัณฑิตด้านการท่องเที่ยวและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรเพื่อศึกษาสถานการณ์และปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน 5) การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ 6) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียน เช่นปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการกองอาเซียน ผู้บริหารด้านการท่องเที่ยวของประเทศ รวมทั้งผู้บริหารสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องและ 7) การตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการศึกษา

จากคำถามการวิจัย 4 ข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร

การเปิดสอนสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีอยู่หลากหลาย ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเปิดสอนอยู่ 2 หลักสูตรคือหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและบริหารธุรกิจบัณฑิต ส่วนสาขาที่เปิดสอนมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามจุดเน้นของแต่ละสถาบันการศึกษา ปัญหาที่พบคือสถาบันการศึกษาบางแห่งขาดการจัดการด้านคุณภาพ ทั้งด้านผู้สอนและคุณภาพบัณฑิต การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณที่มีมาก แต่

คุณภาพบัณฑิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และมีปัญหาต่อการยอมรับของภาคธุรกิจและความเชื่อถือของสถาบันการศึกษา

อื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี ในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก แม้จะมีเพียง 123 สถาบันการศึกษา

แต่ละสถาบันการศึกษาต่างเปิดสอน 1-2 หลักสูตร และมีแขนงวิชาตั้งแต่ 1 -5 แขนงวิชา และบางมหาวิทยาลัย มีการเปิดศูนย์การศึกษาภายนอกตั้งแต่ 1-11 แห่ง

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ประกาศใช้พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ สกอ. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา และได้มีการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมขึ้น และได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 กำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกันและต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในมาตรฐานสากล เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับว่ามีมาตรฐานเทียบเคียงได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เรียกเอกสารหลักสูตรนี้ว่ามาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา 2 (มคอ. 2) และให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายใต้อำนาจกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำเอกสาร มคอ.2 ตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วส่งให้แก่ สกอ. เพื่อการรับทราบและเพื่อการรับรองหลักสูตรของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต่อไป

สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงดำเนินการจัดทำหลักสูตร ซึ่งมีทั้งการพัฒนาหลักสูตรใหม่และปรับปรุงหลักสูตรเดิม แต่พบว่าสถาบันการศึกษายังไม่ได้มุ่งเน้นรายวิชาด้านวัฒนธรรมอาเซียน หรือสอดแทรกความเป็นอาเซียนในรายวิชาใดแต่จะมุ่งเน้นกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และความเป็นตัวตนคือปรัชญา วิสัยทัศน์ของสถาบันการศึกษา

2) จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างไร

ด้านจุดแข็งของหลักสูตรพบว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทยมีจุดแข็งอยู่หลายประการ เช่น การมีหลักสูตรที่ทันสมัยและหลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ การมี TQF-HEd. ทำให้อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตรมีการตื่นตัวด้านการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์อาเซียนและทำให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ต้องมีมาตรฐานเทียบเคียงกัน มีการเผยแพร่หลักสูตรที่ผ่านการรับทราบของ สกอ. ทำให้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน

ด้านจุดอ่อนพบว่าหลักสูตรยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการท่องเที่ยว นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีในหลายสถาบันมุ่งผลิบุคคลากรไปเป็นผู้บริหารระดับต้น-ระดับกลางแต่ผู้ประกอบการยังต้องการแรงงานในระดับกลาง และในระดับปฏิบัติที่มีทักษะ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวให้

ความสำคัญในระดับการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมของไทยเองในระดับน้อย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนพบว่าการจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรม/บริบทอาเซียนยังไม่มีในหลักสูตรใด ๆ ในสถาบันการศึกษา ทำให้ขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติและพบว่ายังไม่มี การบรรจุพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ของอาเซียน ลงไปในหลักสูตร

3) จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้อย่างไรบ้าง

จากแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และให้เพิ่มสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ: ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนและให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาบรรจุไว้ในแผนงานของหน่วยราชการนั้น ๆ โดยติดตามและประเมินผลความคืบหน้าในการดำเนินการและเสนอคณะรัฐมนตรีและแจ้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติทราบเป็นระยะ ๆ ที่สำคัญคือการศึกษาที่คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณานำมาตรการที่เกี่ยวข้องตามแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ย่อมแสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมของอาเซียนได้ชัดเจน และการที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและบัณฑิต (2 พฤศจิกายน 2553) ได้ให้แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยการ สร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นแก่อาจารย์ผู้สอนให้เข้าใจในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย และพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร (มคอ. 2) ให้เป็นสากลและทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และตอบสนองความต้องการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน ตามความมุ่งหวังของอาเซียน โดยใช้ มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF : HED) และต้องพัฒนาบัณฑิตให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จัดให้มีการสอนวิชาภาษาเพื่อนบ้าน และยอมรับและเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีทักษะการวิจัย ในด้านรายวิชา ก็ต้องได้รับการปรับปรุงเช่นกัน กล่าวคือปรับคำอธิบายรายวิชา และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน โดยการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม บรรจุวิชาบริบทอาเซียนหรืออาเซียนศึกษาลงในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป

สำหรับแนวคิดในการนำการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในการพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวพบว่ายังไม่มีหนังสือ หนังสืออ้างอิง หรือเอกสารใด ๆ ที่ตีพิมพ์เรื่องวัฒนธรรมอาเซียนอย่างจริงจัง ทำให้การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนเป็นไปได้ยากแม้ในหมู่อาจารย์ผู้สอนเอง และปัญหาสำคัญคือการที่แต่ละ

ประเทศมีภาษาของตนเองที่ไม่สามารถสื่อความกันได้อย่างทั่วถึง การสื่อสารจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ประชากรในกลุ่มอาเซียนบางประเทศก็ยังไม่มีความสามารถใช้อังกฤษในระดับการสื่อสารอย่างคล่องตัวได้ เช่น ประเทศพม่า ลาว เวียดนามและโดยเฉพาะประเทศไทยที่ถือได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นปัญหาสำคัญของบัณฑิตไทย

แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติคือ การปรับปรุงการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียน โดยให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ เพื่อการปฏิบัติงานทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับบริการให้ทำงานร่วมกันได้ดีในท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำความเข้าใจกฎพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) ตลอดจนเน้นประสิทธิภาพการใช้อังกฤษในการทำงาน และมีความรู้ภาษาเพื่อนบ้านในระดับที่สื่อสารได้ และต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ รวมทั้งเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต รู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศและ SWOT ของอาเซียน มีความเข้าใจภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourist Destination) และที่สำคัญคือการมีบุคลิกภาพภายใน ภายนอกที่ดี และมีจิตบริการ มีความอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หรืองานหนัก สำหรับในส่วนที่จะทำให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติได้นั้น ควรได้มีโอกาสสื่อสารผลการวิจัยนี้ต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

4) จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดีได้อย่างไร

การสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อมีความไว้วางใจและรู้จักกันและกันแล้วเป็นอย่างดี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศและก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกัน การจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแสดงทางวัฒนธรรม และจัดแสดงสินค้าของแต่ละประเทศเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับการเสนอ การแลกเปลี่ยนนักวิจัยทำการศึกษาวิจัยในวัฒนธรรมที่แตกต่างจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก รวมทั้งการต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียนต่อไปการดำเนินการของโครงการวิจัยนี้ทำให้คณะวิจัยของโครงการได้พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะกลายเป็นเครือข่ายความร่วมมือในอนาคตต่อไป

การอภิปรายผล

ในด้านหลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน ที่พบว่าเปิดสอนอยู่เพียง 2 หลักสูตรคือหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและบริหารธุรกิจบัณฑิต ทั้ง ๆ ที่มีการสอนหลากหลายสาขาวิชา เนื่องจากเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. กำหนดให้ แต่ละหลักสูตรจะต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างน้อย 5 คนที่จบการศึกษาสายตรงหรือที่เกี่ยวข้อง และไม่สามารถไปเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรอื่นได้อีก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดหาผู้สำเร็จการศึกษาตรงสายหรือเกี่ยวข้องได้ตามจำนวน สกอ.กำหนด .จึงต้องเปิดเป็นแขนงวิชาภายใต้ชื่อ

หลักสูตรเดียวกัน แม้จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม การจัดการสปา การจัดการการไมซ์และอีเวนต์ เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้หลักสูตรและรายวิชาที่เปิดสอนขาดความหลากหลายต่อผู้ประสงค์จะเข้าศึกษา สมควรที่สถาบันการศึกษาจะหาจุดเน้น หาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และเปิดสอนตามจุดเน้นที่มีอย่างแท้จริง เมื่อเปิดเสรีทางการศึกษาผู้เรียนก็จะสามารถเลือกสถานที่เรียนได้ง่ายและตรงตามความต้องการได้มากขึ้น

สำหรับประเด็นปัญหาที่พบว่าการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมามักเป็นการจัดเพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐและความต้องการของภาคธุรกิจและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงมีลักษณะเป็นการตลาดนำ (Market led) และมุ่งเน้นจำนวนนักท่องเที่ยวมาโดยตลอด จึงทำให้สถาบันการศึกษาต่างเร่งเปิดสอนและเร่งการผลิตบัณฑิตด้านการท่องเที่ยวอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพ ทั้งด้านผู้สอนและคุณภาพบัณฑิต ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องปริมาณที่เกินความต้องการแต่ขาดคุณภาพตามข้อค้นพบของมนัส ชัยสวัสดิ์ (2548) และสุวรรณา ตุลยวดีนพวงศ์ (2554) ประเด็นดังกล่าวได้มีการดูแลอย่างเข้มงวดตามมาตราการของ สกอ. ทำให้ปัจจุบันทุกมหาวิทยาลัยต้องมุ่งสู่เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันในการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นการจัดการที่ดีและถูกทิศทาง

ในส่วนจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี มีอยู่เป็นจำนวนมากถึง 123 สถาบันการศึกษา และยังมีที่เปิดสอนหลายหลักสูตร หลากแขนงวิชา อีกทั้งยังมีการเปิดศูนย์การศึกษาภายนอกอีกเป็นจำนวนมากนั้น ตามมาตราการของ สกอ. ที่นอกจากจะกำหนดมาตรฐานหลักสูตร (2552) แล้ว ยังมีการกำหนดจำนวนผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำที่ต้องแยกจากกัน กระบวนการดังกล่าวจะทำให้สามารถควบคุมจำนวนสถาบันการศึกษาและคุณภาพได้มากขึ้น

สำหรับจุดอ่อนที่พบว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมอาเซียน ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ และความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและยังไม่ได้บรรจุวิชาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในหลักสูตรการท่องเที่ยวนั้น การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้รับผิดชอบหลักสูตร (2 พฤศจิกายน 2553) ต่างเห็นพ้องกันว่าสมควรได้รับการแก้ไข ซึ่งอยู่ในวิสัยที่สามารถจัดทำได้โดยการปรับคำอธิบายรายวิชาอย่างต่อเนื่อง

จุดอ่อนสำคัญที่เป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างยั้งคือปัญหาด้านการสื่อสารของบัณฑิตไทย ที่มีข้อด้อยทั้งการไม่ได้เรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน และความอ่อนแอด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ดังงานวิจัยของกาญจนา ปราบพาลและประกายแก้ว โอบานนท์อมตะ (2543) เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) และอุมารินทร์ พุ่มพันธ์วงศ์ (สัมภาษณ์: 2553) เรื่องนี้เป็นเรื่องที่อาจารย์ผู้สอนทั้งหลายให้ความสำคัญ ปัญหาที่ประสบอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ณ ปัจจุบันก็คือ อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ก็มีปัญหาการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเช่นกัน จึงสมควรทำความร่วมมือกับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความสามารถทางภาษาทั้งของผู้สอนและนักศึกษา อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Di Rienzo, Das and Burbidge (2007) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความหลากหลายมีผลกระทบต่อการแข่งขันหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่าในประเทศที่มีกลุ่มชนชาติหลากหลายจะมีผลกระทบต่อการแข่งขันอย่างสำคัญ เพราะมีปัญหาการรวมตัวให้มีความเป็นหนึ่งเดียว แต่พบว่าความแตกต่างทางภาษากลับมีผลกระทบต่อแข่งขันน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hum (2007) และ Guy and Mattock (1991) ที่กล่าวว่า นักธุรกิจที่มีประสบการณ์ทั้งหลายแนะนำให้ใช้ภาษาอังกฤษ ที่เรียกว่าอังกฤษนานาชาติ

(International English) หรือบางคนเรียกว่า อังกฤษที่มีความเสี่ยงต่ำ (low-risk English) คือหลีกเลี่ยงการใช้ประโยคซับซ้อน (Complex sentences) สำนวน (Idioms) และคำสแลง (Slangs) ต่าง ๆ และให้ข้อคิดไว้ว่าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจกับประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันนั้นไม่ควรใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ แต่ให้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติการ อาจเนื่องเพราะคู่แข่งจากก็ไม่ตั้งความหวังที่จะต้องได้ฟังภาษาอังกฤษที่มีไวยากรณ์หรือไวยากรณ์ระดับเจ้าของภาษาอยู่แล้ว แต่ในด้านความขัดแย้งทางวัฒนธรรมนั้นจะสอดคล้องกับการศึกษาของ Hofstede (1980) และ Cohen (2005) ที่กล่าวว่า หากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรม ความแตกต่างทางพฤติกรรมจะมีผลต่อการเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดความร่วมมือปรองดองได้ยาก ผลการวิจัยพบว่า “ความรู้และประสบการณ์” ต่างกันทำให้ได้ผลลัพธ์การเจรจาต่างกัน

ในด้านการสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น ต้องเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษา ทั้งด้านการปรับเนื้อหาหลักสูตร และปรับรายวิชา ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริงของผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรในการหาแนวทางในการปรับปรุงดังกล่าว มาตรฐานการอุดมศึกษาก็ได้เอื้อต่อการปรับปรุงหลักสูตรทุกชั้นตอนอยู่แล้ว

สำหรับการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันนั้น การจัดทำมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนนักวิจัย การต่อยอดโครงการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และองค์ความรู้อาเซียน สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน และปลอดภัยจากข้อขัดแย้ง จึงสมควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นอาจเป็นการจัดสรรทุนสนับสนุนโดย สกอ. ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่เป็นเจ้าภาพ ดังตัวอย่างที่จัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในวันที่ 2-6 ธันวาคม 2554 ภายใต้ชื่องานว่า “มหกรรมวัฒนธรรมอาเซียนสัมพันธ์เฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา” เป็นต้น

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้ง 4 ข้อนั้น สรุปได้ว่าการเปิดสอนสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีอยู่หลากหลายและมีปัญหาหลายประการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพบัณฑิต การจัดทำมาตรการในการควบคุมให้มุ่งสู่มาตรฐานเดียวกันของ สกอ. เป็นมาตรการที่จะสามารถดำเนินการให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไข หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนอยู่ในปัจจุบันแม้จะมีจุดแข็ง ก็ยังพบจุดอ่อนอยู่หลายประการทั้งด้านภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้านและด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ผลจากการวิจัยได้เสนอแนวปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับการสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าทุกหน่วยงานให้ความสำคัญเร่งด่วนและมีทิศทางพัฒนางานไปในทางเดียวกัน จะเห็นได้จากการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลัก โดยให้ ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานปฏิบัติและให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มาบรรจุไว้ในแผนงานของหน่วยราชการนั้น ๆ และบรรจุไว้ในแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ด้วย กระทรวงศึกษาธิการก็ได้รับมอบหมายให้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อาเซียน โดยศึกษาประเทศสมาชิกและภาษาของสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนด้านวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้หน่วยราชการที่เป็นหน่วยงานหลักของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ผลักดันข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมคณะมนตรีฯ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวก็เป็นนโยบายหลักของกระทรวงวัฒนธรรมในการเสริมสร้างอัตลักษณ์อาเซียนเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมด้านการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาตินั้นควรเป็นความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หากการดำเนินการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้นไม่ นับได้ว่าเป็นการบูรณาการอย่างแท้จริง สำหรับการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจอันดีนั้นการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจอันดีจะเกิดขึ้นได้อาจต้องอาศัยการดำเนินการอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทั้งนี้เพื่อสร้างความไว้วางใจและการเรียนรู้จากกันและกันอย่างแท้จริง กิจกรรมที่ควรจัดได้แก่โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศ โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยการจัดแสดงทางวัฒนธรรม และจัดแสดงสินค้าของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นมรดกวัฒนธรรมร่วม นอกจากนั้นการแลกเปลี่ยนนักวิจัยทำการศึกษาวิจัยในวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ หรือการต่อยอดจากโครงการวิจัยนี้โดยการศึกษาเชิงลึกเพื่อการปรับหลักสูตรและรายวิชาแล้วทำการเผยแพร่แก่สถาบันการศึกษาทั่วประเทศก็ย่อมเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากกรวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการบูรณาการการเรียนรู้อาเซียนวัฒนธรรมในกลุ่มประชาคมอาเซียนโดยเน้นลงที่หลักสูตรการท่องเที่ยวและหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการสร้างความเข้าใจอาเซียนอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อนำสู่การปฏิบัติขององค์การต่าง ๆ ในสังกัด ทั้งนี้ให้กำหนดมาตรการและการติดตามผลงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของสถาบันการศึกษาในการตอบรับนโยบาย
- 2) กระทรวงศึกษาธิการ ควรได้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดกับกระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านอาเซียน และวัฒนธรรมอาเซียน เร่งสร้างกลไกเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกัน
- 3) กระทรวงศึกษาธิการ ควรสร้างกลไกทางการศึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างองค์ความรู้อาเซียน พัฒนาคนให้มีทักษะมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- 4) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรได้กำหนดหลักการเพื่อการเป็นหลักสูตรมาตรฐานอาเซียน ทั้งด้านมาตรฐานวิชาการ มาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐานอาเซียน

5) ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และเตรียมการเพื่อต้อนรับการเป็นอาเซียนอย่างสันติสุข ไม่มีการต่อต้าน หรือทำร้ายร่างกาย อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจ

6) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายในการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอน โดยเน้นผู้มีความสามารถทางภาษาเป็นสำคัญ

7) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ในเบื้องต้นอาจเริ่มในวิชาที่สำคัญก่อน

8) สถาบันการศึกษาควรมีนโยบายในการพัฒนาภาษาอังกฤษให้อาจารย์ผู้สอน โดยจัดให้มีการอบรมพิเศษอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรการในการติดตามอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

สถาบันการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านหลักสูตรและรายวิชา

สถาบันการศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรและรายละเอียดรายวิชาโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมอาเซียนอย่างถ่องแท้ถึงบริบททางวัฒนธรรมสังคมของแต่ละชาติ จัดทำรายวิชาภาษาเพื่อนบ้าน ทำความรู้จักพฤติกรรมทางสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรปฏิบัติได้ ข้อห้าม ความเป็นมารยาทสากล (Etiquette) เน้นประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน จัดให้มีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อาเซียนในเชิงเปรียบเทียบ สร้างความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งให้ผู้เรียนรู้จัก SWOT ของแต่ละประเทศและ SWOT ของอาเซียน ตลอดจนสร้างเข้าใจภาพรวม ของความเป็นอาเซียนในด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourist Destination) โดยบูรณาการสิ่งเหล่านี้ลงในรายวิชาหรือเปิดรายวิชาขึ้นใหม่

2) ด้านการสร้างองค์ความรู้อาเซียน ควรมีการจัดการดังนี้

(1) สถาบันการศึกษาควรเร่งจัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้อาเซียน โดยอาจจัดทำโครงการความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน อาจทำการแลกเปลี่ยนนักวิจัย หรือให้ทุนการวิจัย โดยมีข้อกำหนดผลลัพธ์การวิจัยที่ชัดเจน

(2) สถาบันการศึกษาอาจจัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษากับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งอาจจัดได้ทั้งระยะสั้นเพื่อเริ่มสร้างความคุ้นเคย หรือ ระยะ 1 ปี โดยคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรระดับมาตรฐาน

(3) สถาบันการศึกษาอาจจัดโครงการแสดงทางวัฒนธรรมโดยเชิญให้ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนเข้าร่วมในการแสดงและจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม และเชิญให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

(4) สถาบันการศึกษาควรเน้นการสร้าง ความเข้าใจและความตระหนักในมรดกวัฒนธรรมร่วม ซึ่งจะทำให้เกิดความรัก และรำลึกความเป็นอดีตร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะมีมรดกร่วมในอนุภูมิภาค ในด้านศิลปการแสดง (รามเกียรติ์) ศิลปะหัตถกรรมพื้นเมือง (ผ้าทอ) ด้านประเพณี (สงกรานต์ ลอยกระทง) ด้านพิธีกรรม (การสืบชะตาแม่น้ำโขง ไทย-ลาว) เป็นต้น ดังนั้นการแสดงทางวัฒนธรรมน่าจะเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจอันดี

(5) สถาบันการศึกษาควรจัดกระบวนการให้อาจารย์ผู้สอนมีแรงจูงใจ (Motivation) มีการให้รางวัล (Incentives) แก่ผู้มีผลงานดีเด่นในทุกด้าน รวมทั้งด้านอาเซียน เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์ผู้สอนผลิตผลงาน

3) ด้านอาจารย์ผู้สอน

(1) อาจารย์ผู้สอนต้องไม่เพียงจะพัฒนาตนเองด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน แต่ต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งด้านการสอน และเนื้อหาวิชา

(2) อาจารย์ผู้สอนต้องตระหนักว่าการแข่งขันเพื่อให้บัณฑิตได้งานทำและได้งานดี เป็นการแข่งขันที่เข้มข้น ปัจจุบันไม่ได้มีเพียงคู่แข่งจากสถาบันการศึกษาภายในประเทศเท่านั้น แต่คู่แข่งจากนอกประเทศจะมาแรงขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า แต่มีน้ำออดน้ำทน ความสู้งาน และไม่เรียกร้องค่าตอบแทนสูงเกินไป

(3) อาจารย์ผู้สอนต้องไม่ตระหนกเกินกว่าเหตุ แต่ควรเตรียมการให้นักศึกษาได้เข้าใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตอันใกล้ และควรเตรียมตัวเพื่อการอยู่ร่วมในกลุ่มชนที่มีความหลากหลายและมีวัฒนธรรมที่หลากหลายอย่างไร ป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

บรรณานุกรม

- กาญจนา ปราบพาลและประกายแก้ว โอบานนท์อมตะ. 2544. **รายงานการพัฒนาแบบทดสอบ CU_TEP** ที่ pioneer.chula.ac.th/pkanchan/doc/CU_TEP2002.DOC เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2554
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2553. **ASEAN Charter** ที่ www.dtn.go.th เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2554
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2550. **3 กลไกการพัฒนาภาษาอังกฤษของไทย**. ที่ <http://www.Kriangsak.com/content> เข้าถึงเมื่อ 31 กรกฎาคม 2553.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2554. **"ประชาคมอาเซียน : มิติใหม่แห่งอาเซียน"** ที่ http://www.kpi.ac.th/portal/news/news_detail.php?id=65 เข้าถึงเมื่อ 30 สิงหาคม 2554
- สุวรรณ ตูลยวสินพงษ์. 2554. **TDRl และ Road Map วิชาชีพท่องเที่ยว ไทยเตรียมพร้อมสู่เสรีแรงงานอาเซียน** ที่ prachathai.net online เข้าถึงเมื่อ 18 July 54)
- Cohen, Mitchell. 2005. **Culture, Training and Negotiations: A Cross-cultural Study in Multi-cultural Montreal**. Canada: Concordia University.
- Di Rienzo, Gassandra E. Das, Jayoti. and Burbridge, John. 2007. **Does Diversity Impact Competitiveness? A Cross Country Analysis**. Competitiveness Review Indiana Iss 3, Vol. 17 Pg. 135.
- Guy, V. and Mattock, J. 1991. **The New International Manager-An Action Guide to Cross-cultural Business**, Kogan Page, London.
- Hofstede, Geert. 1980. **Cultural Consequences: International Differences in Work Related Values**. London: Sage Publications.

Hofstede, Geert. 2007. *Asian Management in the 21th Century*. Asia Pacific J Manage 24:411-420 at <http://proquest.umi.com/pqdweb?> On 17/11/2553.

Hurn, Brian J. 2007. *The Influence of Culture on International Business Negotiations*. Industrial and Commercial Training. Guilsborough Vol. 39 Iss. 7.

สัมภาษณ์

1. ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม จำนวน 6 คน (สัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม ถึง 15 พฤศจิกายน 2553)

2. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและเป็นผู้ประกอบการอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน 7 คน (สัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 12 สิงหาคม ถึง 15 พฤศจิกายน 2553)

3. อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จำนวน 11 คน (สัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม ถึง 15 พฤศจิกายน 2553)

การประชุมกลุ่ม (Group Discussion)

จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนสาขาการท่องเที่ยวจากทั่วประเทศจำนวน 38 คนที่ โรงแรมเอเชีย เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2553

ภาคผนวก ข : ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์
และกิจกรรมที่ดำเนินการ และผลผลิตที่ได้รับ

ผลลัพธ์ของโครงการ (Outputs)		ในกรณีไม่ถึง 100% ให้ระบุ สาเหตุ
กิจกรรมในข้อเสนอโครงการ	ผลสำเร็จ (%)	
1. ได้สถานการณ์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการท่องเที่ยวในสถานศึกษาในประเทศไทย	100 %	-
2. ได้จุดแข็ง และจุดอ่อนของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ในสถานศึกษาในประเทศไทย	100 %	-
3. ได้แนวทางการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว	100 %	-
4. ได้แนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาใน กลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี	100 %	
5. ได้เผยแพร่ความรู้ด้านอาเซียน และการเตรียมความ พร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในการประชุมต่าง ๆ ได้แก่ - 28 พ.ค. 2554 เป็นวิทยากรในการเตรียมความพร้อม อาเซียนในภาคตะวันตก แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี - 19 และ 20 พ.ค.54 ได้ให้ความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเตรียมความพร้อมอาเซียนในการเป็นวิทยากรการ พัฒนาหลักสูตรแก่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และ ภูเก็ต		-

ภาคผนวก ค : รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

เรื่องแนวโน้มการบูรณาการการเรียนการสอนวัฒนธรรมอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว

2 พฤษภาคม 2553

ห้องประชุมวัน โรงแรมซีซี กรุงเทพฯ

-
1. รศ. ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผศ. ดร. ชุกกลีน อุนวิจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
3. ดร. เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย
4. ดร. โฉมยง ไต้ะทอง	สมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย
5. ผศ. ดร. ชลลดา มงคลวานิช	มหาวิทยาลัยสยาม
6. ดร. พิมพ์มาดา วิชาศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
7 อาจารย์วีวรรณ อันวังค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
8. อาจารย์นาถรุช ปาลกวงค์ฯ	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
9. อาจารย์สยาม ยิ้มอ้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
10. อาจารย์ชลนิชา เลิศนรเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
11. อาจารย์เยาวภรณ์ เลิศกุลทานนท์	มหาวิทยาลัยสยาม
12. อาจารย์มธุรส ปราบไพรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
13. ดร. ณีฎุฉิณี ทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

14. อาจารย์ชนวัฒน์ โกวิทวิชักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
15. อาจารย์วินิจ ปิ่นปรีชาชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
16. อาจารย์สัจจา ไกรสรรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
17. อาจารย์เกศินี ตรีพงศ์พันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
18. อาจารย์ทัศนีย์ นาคเสนีย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
19. อาจารย์ชนวรรณ สิทธิไถย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
20. อาจารย์นาถสุดา วงศ์สุวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
21. อาจารย์ปรีดาวิ ศิริวัฒน์ มหาวิทยาลัยนครพนม
22. ผศ. ไอยเรศ ลิบลับ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
23. อาจารย์รัฐทิติยา หิรัณยหาด มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
24. อาจารย์เสกศิริ ปักยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
25. อาจารย์กันยารัตน์ โกมลโถก มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
26. ผศ. นาดยา เกตุสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
27. อาจารย์นภัสนันท์ ทองรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
28. อาจารย์วีรพล น้อยคล้าย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
29. อาจารย์หุมนพล พิษพันธ์ไพศาล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
30. อาจารย์จรรรธิกา พังงา มหาวิทยาลัยเกษตร

31. อาจารย์มุขสุดา พูลสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยเกษตร
32. อาจารย์วงเดือน สิมะโชคดี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
33. อาจารย์ไฉนุช ประยูรชาติ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
34. อาจารย์ปวันรัตน์ สันติธรรมสุทธิ์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
35. อาจารย์ทักษิณาต สมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชนครินทร์
36. อาจารย์ครรชิต มารโกชน์ มหาวิทยาลัยราชนครินทร์
37. ผศ. ฉันทิช วรรณเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
38. นางสาวอุมารินทร์ พุ่มพุ่มวงศ์ The Furama Exclusive group
-

ภาคผนวก ง : ภาพกิจกรรม

การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ด้านหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน จาก
มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ และบัณฑิตด้านการท่องเที่ยว จำนวน 38 คน

วันที่ 2 พฤษภาคม 2553

ภาคผนวก จ : มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ฉ : ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม
พ.ศ. ๒๕๕๓

หน้า ๑๐

เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๗๗ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

พ.ศ. ๒๕๕๓

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมและเพื่อประโยชน์ในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งให้มีมาตรฐานเทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติและระดับสากลและสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกอบกับข้อ ๕ ของประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษาในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ให้ใช้ประกาศนี้เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปสำหรับสถาบันอุดมศึกษาใดที่เปิดสอนหลักสูตรนี้อยู่แล้ว จะต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามประกาศนี้ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๕

ข้อ ๓ ให้มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. ๒๕๕๓เป็นไปตามเอกสารแนบท้ายประกาศ

ข้อ ๔ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามประกาศนี้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ
นอกเหนือจากประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะพิจารณา
และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

ชินวรณ์ บุญยเกียรติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ช: มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ.๒๕๕๓
(เอกสาร มคอ.1 การท่องเที่ยว)

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ.๒๕๕๓

เอกสารแนบท้าย
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ.๒๕๕๓

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาวิชาการท่องเที่ยว และการโรงแรม

๑. ชื่อสาขาวิชา	สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม
๒. ชื่อปริญญาและสาขาวิชา	ภาษาไทย ศิลปศาสตรบัณฑิต (การท่องเที่ยว) ศศ.บ. (การท่องเที่ยว) ศิลปศาสตรบัณฑิต (การโรงแรม) ศศ.บ. (การโรงแรม) ศิลปศาสตรบัณฑิต (การท่องเที่ยวและการโรงแรม) ศศ.บ. (การท่องเที่ยวและการโรงแรม)
ภาษาอังกฤษ	Bachelor of Arts (Tourism) B.A. (Tourism) Bachelor of Arts (Hotel) B.A. (Hotel) Bachelor of Arts (Tourism and Hotel) B.A. (Tourism and Hotel)
หมายเหตุ	มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมฉบับนี้ครอบคลุมเฉพาะปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ส่วนปริญญาบัณฑิตอื่นๆ ที่มีการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมต้องเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญา

ตรีตามชื่อปริญญาของตน และใช้เนื้อหาสาระสำคัญของ
สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมเป็นหลักในการพัฒนา
หมวดวิชาเฉพาะ

๓. ลักษณะของสาขา/สาขาวิชา

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมเป็นสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีลักษณะสำคัญ คือการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นหลักสูตริวิชาชีพที่ทันสมัย เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สาขาวิชานี้จึงมีศาสตร์ที่ครอบคลุมการวางแผนและการพัฒนา การบริหาร การบริการการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ การตลาด การวิจัย ภาษาต่างประเทศ กฎหมาย และการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การศึกษาสาขาวิชานี้ ผู้เรียนสามารถขยายองค์ความรู้ให้สูงขึ้นจนถึงระดับปริญญาเอกได้ บัณฑิตในสาขาวิชานี้สามารถประกอบอาชีพในการให้บริการ การปฏิบัติงานและการบริหารในหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจบริการอื่นๆ

๔. คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

บัณฑิตสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมพึงมีคุณลักษณะที่ตรงกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตบริการและความรับผิดชอบต่อสังคมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
๒. มีความรอบรู้ทางวิชาการ และทักษะทางวิชาชีพในศาสตร์ทางการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีความสามารถในการปฏิบัติงาน การให้บริการ และบริหารจัดการเทียบเท่ากับมาตรฐานสมรรถนะทางวิชาชีพในภูมิภาคอื่นของโลก
๓. มีทักษะการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ เหตุผลและวิจารณ์อย่างเหมาะสมเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ
๔. มีบุคลิกภาพดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในทุกระดับได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้และทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
๕. มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศได้อย่างน้อย ๑ ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ รวมทั้งสามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม
๖. มีความรู้และความสามารถในการใช้เทคนิคพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผน การจัดการ และการพัฒนา

๕. มาตรฐานผลการเรียนรู้

บัณฑิตในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย ๕ ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

๕.๑ คุณธรรม จริยธรรม

๕.๑.๑ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๕.๑.๒ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพและแสดงออกซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

๕.๑.๓ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นสมาชิกที่ดีและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนา มีภาวะผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น

๕.๑.๔ มีวินัยในการทำงาน และปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กรและสังคม

๕.๒ ความรู้

๕.๒.๑ มีความรู้ในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการโรงแรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เป็นระบบ เป็นสากล และทันสมัยต่อสถานการณ์โลก

๕.๒.๒ มีความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕.๒.๓ มีความรู้ในกระบวนการ และเทคนิคการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาและต่อยอดองค์ความรู้ในงานอาชีพ

๕.๓ ทักษะทางปัญญา

๕.๓.๑ มีความสามารถประมวลและศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและความขัดแย้ง รวมทั้งหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ทั้งเชิงกว้างและเชิงลึก

๕.๓.๒ มีความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ไปใช้ประโยชน์ในการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม และการปฏิบัติงานจริงตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

๕.๓.๓ มีความสามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภาคธุรกิจ และจากศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานให้เกิดประสิทธิผล

๕.๔ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

๕.๔.๑ มีความสามารถในการปฏิบัติและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่และบทบาทของตนในกลุ่มงานได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ร่วมงานและแก้ไขปัญหาในกลุ่ม

๕.๔.๒ มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และพัฒนานาวิชาชีพให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและตรงตามมาตรฐานสากล

๕.๕ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๕.๑ มีความสามารถในการใช้ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสรุปประเด็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๕.๒ มีความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างชาติได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์และวัฒนธรรม

๕.๕.๓ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร รู้จักเลือกรูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับเรื่อง และผู้ฟังที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๕.๔ มีความสามารถในการใช้เทคนิคพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และสถิติในการประมวลการแปลความหมาย และการวิเคราะห์ข้อมูล

๖. องค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

๗. โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือกเสรี และหมวดวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตแต่ละหมวด และหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ ในส่วนของหมวดวิชาเฉพาะ เนื่องจากสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมมีลักษณะบูรณาการความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ เน้นทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ จึงต้องกำหนดเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้

๑) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมายถึง วิชาที่เป็นความรู้พื้นฐานในวิชาชีพที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม และเพิ่มศักยภาพในการศึกษาวิชาเฉพาะ

๒) วิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และองค์ความรู้เฉพาะด้านของสาขาวิชาที่กำหนดให้ต้องเรียน และเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ แบ่งออกเป็น

- วิชาเฉพาะบังคับ หมายถึง วิชาที่ผู้เรียนในหลักสูตรนี้จำเป็นต้องเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้กำหนด

- วิชาเฉพาะเลือก หมายถึง วิชาที่เพิ่มเติมจากวิชาเฉพาะบังคับ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามลักษณะงานอาชีพที่ตนสนใจ หรือเพิ่มทักษะการปฏิบัติงานในระดับสากล

ก) วิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามที่ตนเองถนัด หรือสนใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาใดๆ ก็ได้ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา

ข) วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบนับชั่วโมง ต่อเนื่องกัน

โครงสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (การท่องเที่ยว) (รวม ๑๒๖ หน่วยกิต)

๗.๑ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
๗.๒ หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า ๘๔ หน่วยกิต
๗.๒.๑ วิชาพื้นฐานวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต
๗.๒.๒ วิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า ๖๐ หน่วยกิต
- วิชาเฉพาะบังคับ	
(กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว)	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
- วิชาเฉพาะเลือก	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
(กลุ่มวิชาความสนใจเฉพาะ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต
(กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศเพื่องานอาชีพ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต
๗.๓ หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต
๗.๔ หมวดวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต
๗.๔.๑ ฝึกปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา หรือ	
๗.๔.๒ ฝึกงานแบบนับชั่วโมง ๔๐๐ ชั่วโมงต่อเนื่องกัน	

ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาสามารถปรับจำนวนหน่วยกิตในโครงสร้างหลักสูตรได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (การโรงแรม) (รวม ๑๒๖ หน่วยกิต)

๗.๑	หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
๗.๒	หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า ๘๔ หน่วยกิต
๗.๒.๑	วิชาพื้นฐานวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต
๗.๒.๑	วิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า ๖๐ หน่วยกิต
	- วิชาเฉพาะบังคับ	
	(กลุ่มวิชาการโรงแรม)	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
	- วิชาเฉพาะเลือก	ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
	(กลุ่มวิชาความสนใจเฉพาะ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต
	(กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศเพื่องานอาชีพ)	ไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต
๗.๓	หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต
๗.๔	หมวดวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต
๗.๔.๑	ฝึกปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา หรือ	
๗.๔.๒	ฝึกงานแบบนับชั่วโมง ๔๐๐ ชั่วโมงต่อเนื่องกัน	

ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาสามารถปรับจำนวนหน่วยกิตในโครงสร้างหลักสูตรได้ตาม
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

**ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาต้องการพัฒนาหลักสูตรให้มีสาขาวิชาการท่องเที่ยว
และการโรงแรมร่วมกัน** สถาบันอุดมศึกษาควรเฉลี่ยรายวิชาทั้งด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม
ให้มีจำนวนหน่วยกิตใกล้เคียงกัน และให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของ
กระทรวงศึกษาธิการ

๘. เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชา

เนื้อหาสาระสำคัญในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมได้จากการบูรณาการศาสตร์ที่
เกี่ยวข้องและจากกรอบโครงสร้างสมรรถนะสาขาอาชีพด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมแบบสากล
ในระดับอาเซียน และระดับภูมิภาคอื่นของโลก มากำหนดเป็นกลุ่มความรู้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นเนื้อหา
สาระสำคัญของสาขาวิชา และจัดเป็นกลุ่มวิชาตามโครงสร้างหลักสูตร ดังต่อไปนี้

๘.๑ กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่อง
ต่างๆดังต่อไปนี้ ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาอาจเพิ่มหัวข้อ เนื้อหาสาระ รายวิชา และจำนวนหน่วยกิต
ตามวัตถุประสงค์และเอกลักษณ์ของหลักสูตร

- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการโรงแรม (Introduction to Tourism and Hotel)
- ลักษณะและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist Characteristics and Behavior)
- จิตวิทยาการบริการ (Service Psychology)
- การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)
- เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการท่องเที่ยวและการโรงแรม (Information Technology for Tourism and Hotel)
- จรรยาบรรณวิชาชีพและกฎหมายสำหรับการท่องเที่ยวและการโรงแรม (Professional Ethics and Laws for Tourism and Hotel)
- การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communication)

๘.๒ กลุ่มวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า ๖๐ หน่วยกิต ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาอาจเพิ่มหัวข้อ เนื้อหาสาระ รายวิชา และจำนวนหน่วยกิต ตามวัตถุประสงค์และเอกลักษณ์ของหลักสูตร กลุ่มวิชาเฉพาะ จำแนกออกเป็น ๒ กลุ่มย่อย ดังนี้

๘.๒.๑ กลุ่มวิชาเฉพาะบังคับ ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต ได้แก่

(๑) กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว (Tourism) ประกอบด้วย

- (๑.๑) กลุ่มวิชาการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Planning, Management and Development) ครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้
- การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Planning and Development)
 - การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Development)
 - การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)
 - การท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism)
 - การจัดการโครงการการท่องเที่ยว (Tourism Project Management)
 - การสำรวจและวิจัยสำหรับการท่องเที่ยว (Survey and Research for Tourism)
 - โลจิสติกส์สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Logistics for Tourism Industry)
 - การสัมมนาการท่องเที่ยว (Seminar on Tourism)

(๑.๒) กลุ่มวิชาการดำเนินงานและจัดการธุรกิจนำเที่ยว (Tour Business Operation and Management) ครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การวางแผนและการจัดนำเที่ยว (Tour Planning and Organizing)
- การดำเนินงานนำเที่ยว (Tour Operations)
- งานมัคคุเทศก์ (Tour Guiding)
- การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing)
- การบัญชีและการเงินสำหรับธุรกิจนำเที่ยว (Accounting and Finance for Tour Business)
- การจัดการธุรกิจนำเที่ยว (Tour Business Management)
- การจัดการตัวแทนการเดินทางท่องเที่ยว (Travel Agency Management)
- การออกบัตรโดยสาร (Ticketing)

(๒) กลุ่มวิชาการโรงแรม (Hotel) ประกอบด้วย

(๒.๑) กลุ่มวิชาการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาการโรงแรม (Hotel Planning, Management and Development) ครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การตลาดโรงแรมและการขาย (Hotel Marketing and Sales)
- การบัญชีและการเงินสำหรับธุรกิจโรงแรม (Accounting and Finance for Hotel Business)
- การวางแผนและพัฒนาธุรกิจโรงแรม (Hotel Business Planning and Development)
- การสำรวจและวิจัยสำหรับการโรงแรม (Survey and Research for hotel)
- การสัมมนาการโรงแรม (Seminar on Hotel)

(๒.๒) กลุ่มวิชาการดำเนินงานและจัดการห้องพัก (Hotel Room Operation and Management) ครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การดำเนินงานและการจัดการงานบริการส่วนหน้า (Front Office Operation and Management)
- การดำเนินงานและการจัดการงานแม่บ้าน (Housekeeping Operation and Management)

(๒.๓) กลุ่มวิชาการดำเนินงานและจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage Operation and Management) ครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การดำเนินงานและบริการอาหารและเครื่องดื่ม (Food and

Beverage Service and Operation)

- การดำเนินงานและบริการจัดเลี้ยง (Catering Operation and Service)
- การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage Management)
- การจัดการภัตตาคาร (Restaurant Management)
- การดำเนินงานและการจัดการครัว (Kitchen Operation and Management)

๘.๒.๒ กลุ่มวิชาเฉพาะเลือก ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต ได้แก่

(๑) กลุ่มวิชาความสนใจเฉพาะที่ผู้เรียนต้องการจะเลือกเรียน ครอบคลุมหัวข้อที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปพัฒนาเป็นรายวิชาขึ้นเองได้ เช่น

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism Management)
- การจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล (Marine Tourism Management)
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Management)
- การจัดการธุรกิจการบิน (Airline Business Management)
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism Management)
- การจัดการสปา (Spa Management)
- การจัดการการประชุม นิทรรศการ และการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (MICE Management)
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism Management)
- การจัดการอาหารนานาชาติ/ท้องถิ่น (International/Local Cuisine Management)
- การออกแบบอาหาร (Food Styling)
- การจัดการสโมสรและบาร์ (Club and Bar Management)

(๒) กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศเพื่องานอาชีพ หมายถึง วิชาภาษาต่างประเทศที่มีเนื้อหาสาระของความรู้ และทักษะที่ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานแบบมืออาชีพในธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า ๑ ภาษา

๘.๓ วิชาเลือกเสรี เป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ก็ได้ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต

๘.๔ วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการฝึกปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา ไม่น้อยกว่า ๑๖ สัปดาห์หรือ ๑ ภาคการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต สำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบนับชั่วโมง ต้องมีระยะเวลาในการฝึกจำนวนไม่ต่ำกว่า ๔๐๐ ชั่วโมง ต่อเนื่องกัน และควรพัฒนาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นแบบสหกิจศึกษาสำหรับนักศึกษาที่รับเข้าในรุ่นต่อไป

๙. กลยุทธ์การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดในมาตรฐานผลการเรียนรู้ในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

๙.๑ กลยุทธ์การสอน ประกอบด้วย

๙.๑.๑ กลยุทธ์การสอนในระดับหลักสูตร คือ การจัดลำดับการเรียนรายวิชาให้มีเนื้อหาสอดคล้องต่อเนื่องกัน ให้เกิดการพัฒนาความรู้ และทักษะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง ๕ ด้าน ให้สูงขึ้นตามระดับชั้นปี และให้มีการกระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรสู่รายวิชาต่างๆอย่างครบถ้วน

๙.๑.๒ กลยุทธ์การสอนในระดับรายวิชา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่

(๑) การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered) มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนในการตั้งคำถาม คิดวิเคราะห์เพื่อการค้นหาคำตอบที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ และจำเป็นในการศึกษาความรู้ที่ทันสมัยด้วยตนเองเป็นหลัก มีการใช้สื่อและเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมในการเรียนการสอน ผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วิธีการสอนจึงมีความหลากหลาย เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การมอบหมายงาน การอภิปราย การเรียนจากกรณีศึกษา/สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

(๒) การสอนแบบมุ่งเน้นสมรรถนะ (competency based) มุ่งเน้นวิธีการปฏิบัติพร้อม ๆ กับการฝึกมององค์ความรู้ จนผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพจากการเรียนรู้และมีทักษะการปฏิบัติงานได้จริง รูปแบบและวิธีการสอนมีหลากหลาย เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการการฝึกงานภาคสนาม การเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐาน ทักษะศึกษา การปฏิบัติงานแบบสหกิจศึกษา เป็นต้น

๙.๒ กลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๙.๒.๑ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ใช้วิธีการประเมินหลากหลายวิธี โดยคำนึงถึง

พัฒนาการของผู้เรียน และผลการเรียนรู้ที่ต้องการวัด เช่น การสอบ การนำเสนอผลงาน การทดสอบ ทักษะการปฏิบัติงาน การอภิปรายในชั้นเรียน การสังเกตพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นการประเมินโดยตนเองโดยผู้สอน และโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๙.๒.๒ เกณฑ์การวัดและประเมินผลความรู้ อาศัยเกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จ การศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การวัดผล และเกณฑ์ขั้นต่ำของแต่ละรายวิชา โดยมีทั้งแบบ อิงเกณฑ์ และแบบอิงกลุ่มตามพัฒนาการของผู้เรียนสำหรับการให้ช่วงระดับคะแนนให้เป็นไปตาม นโยบายการวัดผลของสถาบันอุดมศึกษา

๑๐. การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้

สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบและกลไกในการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของ นักศึกษาเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของการประเมินผลว่า ผู้จบการศึกษาทุกคนมีผลการเรียนรู้ อย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชา กลวิธีการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของ นักศึกษาในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม อาจจะทำได้ดังนี้

๑. นักศึกษาประเมินการเรียนการสอนในระดับรายวิชา โดยใช้แบบประเมินผลการเรียนรู้ ด้านต่างๆที่ต้องการทวนสอบ

๒. คณะกรรมการสอบไล่ประเมินข้อสอบเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหารายวิชา และการให้ คะแนนในแต่ละรายวิชา

๓. สถาบันอุดมศึกษาจัดสอบประมวลผลการเรียนรู้โดยรวมก่อนจบการศึกษา (Exit Examination) โดยใช้ข้อสอบกลางที่เห็นชอบโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาของกลุ่ม เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา

๔. บัณฑิตใหม่ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนี้ประเมินหลักสูตร

๕. ผู้ประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน และผู้ใช้บัณฑิตประเมินทักษะการ ปฏิบัติงาน โดยใช้แบบประเมินกลางที่เห็นชอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาของกลุ่มเครือข่าย สถาบันอุดมศึกษาเมื่อดำเนินการทวนสอบแล้ว ให้สาขาวิชาจัดทำรายงานผลการทวนสอบ มาตรฐานผลการเรียนรู้เพื่อเป็นหลักฐานการบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้

๑๑. คุณสมบัติผู้เข้าศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรู้

ผู้เข้าศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมระดับปริญญาตรี ต้องจบการศึกษาชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า และมีคุณสมบัติอื่นๆ ตามประกาศของสถาบันอุดมศึกษา และผ่านการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ/หรือของ

สถาบันการเทียบโอนผลการเรียนรู้ในสาขาวิชาระหว่างสถาบันสามารถกระทำได้เมื่อสถาบันอุดมศึกษาได้รับการเผยแพร่หลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว และให้เป็นไปตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ พ.ศ. ๒๕๔๕ ส่วนการเทียบโอนโดยใช้ประสบการณ์ของผู้ที่จะเข้าศึกษา ผู้ขอเทียบโอนต้องผ่านการทดสอบผลการเรียนรู้ที่ต้องการเทียบโอนจากสถาบันอุดมศึกษาที่จะรับเทียบโอนโดยให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาด้วย

๑๒. คณาจารย์และบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน

หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมต้องมีคณาจารย์และบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอนตามเกณฑ์ ดังนี้

๑. จำนวนและคุณวุฒิอาจารย์ประจำหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีพ.ศ. ๒๕๔๘ ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ มีจำนวน ๕ คน และในจำนวนนี้ต้องมีคุณวุฒิการศึกษาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์อย่างน้อย ๒ คน ในกรณีที่คณาวุฒิการศึกษาสัมพันธ์กับสาขาวิชา ควร มีประสบการณ์การทำงานในสาขาวิชาที่พตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๒ ปี

๒. คุณสมบัติของอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมที่แสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจในระบบการทำงานของอุตสาหกรรมนี้

๓. สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา ใช้เกณฑ์มาตรฐานของนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (Full Time Equivalent Student: FTES) ระดับปริญญาตรีต่อจำนวนอาจารย์ประจำของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สาขาบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์ บัญชี เศรษฐศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวคือ ๑: ๒๕

๔. บุคลากรสนับสนุนควรมีทักษะทางวิชาชีพการท่องเที่ยวและการโรงแรม มีความรู้ความเข้าใจโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในห้องฝึกปฏิบัติ และสามารถดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเบื้องต้นได้สถาบันอุดมศึกษาควรจัดสรรจำนวนบุคลากรให้เพียงพอตามความจำเป็น และให้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

๑๓. ทรัพยากรการเรียนการสอน และการจัดการ

สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องให้การสนับสนุนและจัดการทรัพยากร เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนบรรลุผลตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ดังนี้

๑. มีการจัดสรรทรัพยากรการเรียนการสอนสำหรับภาคทฤษฎีที่เหมาะสมและเพียงพอกับ ผู้เรียน เช่น ตำรา ห้องสมุด และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น
๒. มีการจัดหาและจัดการห้องปฏิบัติการสำหรับภาคปฏิบัติด้านการท่องเที่ยว และ/หรือ การโรงแรม
๓. มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งโปรแกรมสำเร็จรูปที่ทันสมัยสำหรับการ ดำเนินงาน และการจัดการในธุรกิจการท่องเที่ยว การโรงแรม และห้องปฏิบัติการภาษาต่างประเทศ เพื่องานอาชีพ
๔. มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้นักศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติใน รายวิชาที่เกี่ยวข้อง

๑๔. แนวทางการพัฒนาคณาจารย์

สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคณาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาการ และทักษะวิชาชีพที่ทันสมัย ดังนี้

๑๔.๑ การปฐมนิเทศสำหรับอาจารย์ที่รับเข้าใหม่

๑. การจัดประชุมหรือการอบรมอาจารย์ เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัด การศึกษา เป้าหมายของหลักสูตร และผลการเรียนรู้ที่มุ่งหวัง
๒. การจัดหาคู่มือการปฏิบัติงานอาจารย์ให้เข้าใจระเบียบของสถาบัน การจัดทำ หลักสูตร ประมวลการสอน และการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
๓. การเข้าร่วมสังเกตการณ์และฝึกปฏิบัติการสอน โดยใช้ระบบพี่เลี้ยง เพื่อศึกษา กลยุทธ์การสอน และการวัดและประเมินผล

๑๔.๒ การพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางวิชาการและวิชาชีพแก่อาจารย์

๑. การเพิ่มคุณวุฒิให้ถึงระดับปริญญาเอกตรงตามสาขาวิชา หรือสาขาวิชาที่มี ความสัมพันธ์กับสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยมีการวิจัยวิทยานิพนธ์ด้านการ ท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรม
๒. การผลิตผลงานวิจัย สาขาวิชาควรกำหนดเป้าหมายชิ้นงานวิจัยในแต่ละปี และ ควรพัฒนาระบบสนับสนุนให้อาจารย์ประจำทำการวิจัย

๓. การดำรงตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชาควรมีระบบการพัฒนาคณาจารย์ให้เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกระทรวงศึกษาธิการ

๔. การกำหนดภาระหน้าที่ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ทั้งการสอนการวิจัย และการให้บริการทางวิชาการ โดยจัดระบบการเทียบเคียงทดแทนระหว่างงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีระบบการพัฒนาลู่ใจให้ให้อาจารย์สนใจการให้บริการทางวิชาการตามความถนัด

๕. การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ เพื่อการเพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาและการวิจัย

๖. การฝึกอบรมโดยให้อาจารย์เข้าไปดูงาน หรือปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ (on the job training) ในประเทศ และ/หรือ ต่างประเทศ

๑๕. การประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชานี้ต้องสามารถประกันคุณภาพหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยมีตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงาน ดังนี้

ตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงาน

- (๑) อาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผน ติดตาม และทบทวนการดำเนินงานหลักสูตร
- (๒) มีรายละเอียดของหลักสูตรตามแบบ มคอ.๒ ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ หรือมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา (ถ้ามี)
- (๓) มีรายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ. ๓ และ มคอ.๔ อย่างน้อยก่อนการเปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษาให้ครบทุกรายวิชา
- (๔) จัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา และรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ.๕ และ มคอ.๖ ภายใน ๓๐ วัน หลังสิ้นสุดภาคการศึกษาที่เปิดสอนให้ครบทุกรายวิชา
- (๕) จัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรตามแบบ มคอ.๗ ภายใน ๖๐ วัน หลังสิ้นสุดปีการศึกษา
- (๖) มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในมคอ.๓ และ มคอ.๔ (ถ้ามี) อย่างน้อยร้อยละ ๒๕ ของรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละปีการศึกษา

- (๗) มีการพัฒนา/ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอน หรือ การประเมินผลการเรียนรู้ จากผลการประเมินการดำเนินงานที่รายงานใน มคอ.๗ ปีที่แล้ว
- (๘) อาจารย์ใหม่ (ถ้ามี) ทุกคน ได้รับการปฐมนิเทศหรือคำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน
- (๙) อาจารย์ประจำทุกคนได้รับการพัฒนาทางวิชาการ และ/หรือวิชาชีพอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- (๑๐) จำนวนบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน (ถ้ามี) ได้รับการพัฒนาวิชาการ และ/หรือวิชาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ต่อปี
- (๑๑) ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาปีสุดท้าย/บัณฑิตใหม่ที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕ จากคะแนนเต็ม ๕.๐
- (๑๒) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตใหม่ เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕ จากคะแนนเต็ม ๕.๐

สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดตัวบ่งชี้เพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับพันธกิจและวัตถุประสงค์ของสถาบันหรือกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่สูงขึ้น เพื่อการยกระดับมาตรฐานของตนเอง โดยกำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษาที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ต้องมีผลการดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายตัวบ่งชี้ทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ต่อเนื่อง ๒ ปีการศึกษาเพื่อติดตามการดำเนินการตาม TQF ต่อไป ทั้งนี้เกณฑ์การประเมินผ่าน คือ มีการดำเนินงานตามข้อ ๑-๕ และอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานที่ระบุไว้ในแต่ละปี

๑๖. การนำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมสู่การปฏิบัติ

สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะเปิดสอน/ปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ควรดำเนินการดังนี้

๑๖.๑ พิจารณาความพร้อมและศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรในหัวข้อต่างๆที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

๑๖.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งประกอบด้วยกรรมการอย่างน้อย ๕ คน โดยมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย ๒ คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก อย่างน้อย ๒ คน เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยมีหัวข้อของหลักสูตรอย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ. ๒ รายละเอียดของหลักสูตร

๑๖.๓ การพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ตามข้อ ๑๖.๒ นั้น ใน หัวข้อมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นอกจากมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน คุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมแล้ว สถาบันอุดมศึกษาอาจ เพิ่มเติมมาตรฐานผลการเรียนรู้ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องการให้บัณฑิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชา การท่องเที่ยวและการโรงแรมของตนมีคุณลักษณะเด่น หรือพิเศษกว่าบัณฑิตในระดับคุณวุฒิและ สาขาวิชาเดียวกันของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญา ปณิธาน และบริบทของ สถาบันอุดมศึกษา และเป็นที่น่าสนใจของบุคคลที่จะเลือกเรียนหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา หรือผู้ที่ สนใจจะรับบัณฑิตเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยให้แสดงแผนที่การกระจายความรับผิดชอบ ต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum Mapping) เพื่อให้เห็นว่าแต่ละ รายวิชาในหลักสูตรมีความรับผิดชอบหลักหรือความรับผิดชอบรองต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้าน ไດ

๑๖.๔ จัดทำรายละเอียดของรายวิชา รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ. ๓ (รายละเอียดของรายวิชา) และ แบบ มคอ. ๔ (รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม) ตามลำดับ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่า แต่ละ รายวิชาจะทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในเรื่องใด สถาบันอุดมศึกษาควรมอบหมายให้ภาควิชา หรือสาขาวิชาจัดทำรายละเอียดของรายวิชาทุกรายวิชา รวมทั้งรายละเอียดของประสบการณ์ ภาคสนาม (ถ้ามี) ให้เสร็จเรียบร้อยก่อนการเปิดสอน

๑๖.๕ สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน โดยสภาสถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดระบบและ กลไกของการจัดทำและอนุมัติรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียด ของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ให้ชัดเจน

๑๖.๖ สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งสภาสถาบันอุดมศึกษา อนุมัติให้เปิดสอนแล้วให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่สภา สถาบันอุดมศึกษาอนุมัติ

๑๖.๗ เมื่อสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติตามข้อ ๑๖.๕ แล้ว ให้มอบหมายอาจารย์ผู้สอนแต่ ละรายวิชาดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามกลยุทธ์การสอนและการประเมินผลที่กำหนดไว้ใน รายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ให้บรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของสาขาวิชา

๑๖.๘ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน การประเมินผล และการทวนสอบผลการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา และประสบการณ์ภาคสนามในแต่ละภาคการศึกษาแล้ว ให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา ซึ่งรวมถึงการประเมินผล และการทวนสอบผลการเรียนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ พร้อมปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ. ๕ (รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา) และแบบ มคอ. ๖ (รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม) ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรประมวล/วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินการ และจัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรในภาพรวมประจำปีการศึกษาเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ. ๗ (รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร) เพื่อใช้ในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการสอน กลยุทธ์การประเมินผล และแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และหากจำเป็นจะต้องปรับปรุงหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนก็สามารถทำได้

๑๖.๙ เมื่อครบรอบหลักสูตร ให้จัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร โดยมีหัวข้อและรายละเอียดอย่างน้อยตามแบบ มคอ. ๗ (รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร) เช่นเดียวกับการรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรในแต่ละปีการศึกษา และวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรในภาพรวมว่า บัณฑิตบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ รวมทั้งให้นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร และ/หรือการดำเนินการของหลักสูตรต่อไป

๑๗. การเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register: TQR)

เพื่อประโยชน์ต่อการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา การรับรองคุณวุฒิเพื่อกำหนดอัตราเงินเดือนในการเข้ารับราชการของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) การรับรองคุณวุฒิเพื่อการศึกษาต่อ หรือทำงานในต่างประเทศ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการ สังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะสามารถตรวจสอบหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้โดยสะดวก ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register: TQR) เมื่อสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดสอนไปแล้วอย่างน้อยครึ่งระยะเวลาของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

๑๗.๑ เป็นหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษาก่อนเปิดสอน และได้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รับทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่สภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตรนั้น

๑๗.๒ ผลการประเมินคุณภาพภายในตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไปต่อเนื่องกัน ๒ ปี นับตั้งแต่เปิดสอนหลักสูตรที่ได้พัฒนาปรับปรุงตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่ได้กำหนดตัวบ่งชี้ และ/หรือเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมผลการประเมินคุณภาพจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมกำหนด จึงจะได้รับการเผยแพร่

๑๗.๓ หลักสูตรใดที่ไม่ได้รับการเผยแพร่ ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการปรับปรุงตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะกำหนดจากผลการประเมินต่อไป

๑๗.๔ กรณีหลักสูตรใดได้รับการเผยแพร่แล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำกับดูแลให้มีการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ โดยผลการประเมินคุณภาพภายในต้องมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไป หรือเป็นไปตามที่มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมกำหนดทุกปีหลังจากได้รับการเผยแพร่ หากต่อมาปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาใดไม่เป็นไปตามที่กำหนด ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาถอนการเผยแพร่หลักสูตรนั้น จนกว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นจะได้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ภาคผนวก ซ: ประวัติผู้วิจัย

ประวัติ

ชื่อ ดร.โฉมยง ไต่ะทอง

ที่อยู่ 25/260 หมู่ 6 ตำบลต้นมะม่วง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์สำนักงาน: 032493268 ต่อ 1663 โทรศัพท์มือถือ: 081- 8083355

โทรสาร: 032493268

E – mail: chom_to@yahoo.com

หน่วยงานที่สังกัด อาจารย์พิเศษประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ประวัติการศึกษา

การศึกษา ระดับอุดมศึกษา	วุฒิการศึกษา/วิชาเอก	ปีที่สำเร็จ การศึกษา	ชื่อสถานศึกษา
ปริญญาเอก	PsyD (Management)	2545	Alliant International University, California
ปริญญาโท	M.S.M. (Management)	2538	Nova Southeastern University, Florida
ปริญญาตรี	กศ.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ)	2513	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

การศึกษาพิเศษ

- พ.ศ. 2532
 - ประกาศนียบัตรมัคคุเทศก์อาชีพ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2533
 - Cert. in New Trends in Language Testing จาก RELC ประเทศสิงคโปร์

- พ.ศ. 2547 ■ Cert. in Supervising Research จาก University of Sydney,
Australia

ประสบการณ์การทำงาน

- พ.ศ. 2551- ปัจจุบัน ■ กรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2548 - 2550 ■ กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2549 - 2552 ■ ประธานหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน ■ อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาโท และปริญญาเอกสาขาวิชาการ
บริหารธุรกิจสาขาการท่องเที่ยว สาขาการจัดการเทคโนโลยีและสาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนา
- พ.ศ. 2529 - 2551 ■ อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2548 - 2549 ■ ผู้ประสานงานโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้
และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในท้องถิ่น เครือข่าย
มหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 โครงการ
- พ.ศ. 2546 – 2548 ■ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบุรี
- พ.ศ. 2546 - 2549 ■ ผู้ประสานงานกลางโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน
เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 148 โครงการ
- พ.ศ. 2538 – 2543 ■ ประธานโปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2535 - 2537 ■ ผู้จัดการโรงแรมเพชรน้ำหนึ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

- พ.ศ. 2532 - 2536 ■ หัวหน้าภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- หัวหน้างานวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2528 - 2532 ■ หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เกียรติคุณ

1. รองชนะเลิศผลงานวิจัยสาขาศิลปศาสตร์ งานราชภัฏวิจัยเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษามหาชริราชภรณ์ จัดโดยสภาสถาบันราชภัฏ 2545 เสนอผลงาน ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์
2. ตัวแทนประเทศไทย นำเสนอแนวคิดเรื่อง An Educational Approach towards ASEAN one Destination ในการประชุมเรื่อง ASEAN Tourism Roadmap เสนอผลงาน ณ United Nations Conference Centre 2548
3. โล่เกียรติยศผู้พัฒนางานวิจัยให้แก่เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ งานประชุมประจำปีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ 2549
4. ตัวแทนประเทศไทย นำเสนอผลการสังเคราะห์จากการวิจัยเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงเรื่อง Lessons Learned from Academic Cooperation in the GMS Countries ในการประชุมนานาชาติเรื่อง The Greater Mekong Discovery: Borderless Issues for Regional Strengthening and Sustainable Development จัดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 2550
5. ข้าราชการดีเด่น กระทรวงศึกษาธิการ ปี 2551

ผลงานวิจัย

1. An Organizational Diagnosis: The Case Study of Dusit Resort and Polo Club นำเสนอแก่ผู้บริหารโรงแรมดุสิตรีสอร์ทและโปโลคลับ 2538

2. An Outcome – based Research of the Sustainable Tourism Project: the Case Study of Phetchaburi Province 2545

3. หัวหน้าคณะวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี 2543 นำเสนอ ณ โรงแรมทอแสง อุบลราชธานี จัดโดย SEAMEO SPAFA

4. วิจัยและพัฒนาโครงการ An International Workshop on GMS Collaborative Tourism Research Training นำเสนอในการประชุม Strengthening Partnership with the Neighboring Countries ณ โรงแรมริมกก จังหวัดเชียงราย 2548

5. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปี 2547 นำเสนอผลการวิจัย ณ ที่ประชุมอธิการบดี สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

6. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปี 2549

7. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2549 นำเสนอผลการวิจัย ณ ที่ประชุมอาจารย์ผู้สอนสาขาการท่องเที่ยว จัดโดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

8. วิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรี ปี 2552 โดยการสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

9. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปี 2552 นำเสนอในงานราชภัฏวิจัยครั้งที่ 1 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

10. การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Learning Each Other through ASEAN Tourism Education): กรณีศึกษาประเทศไทยและพม่า นำเสนอ ณ มหาวิทยาลัยนินด้า และที่ประชุมอธิการบดี 28 และ 29 กรกฎาคม 2554

เอกสาร ตำราและบทความ

1. เอกสารตำราเรื่องการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการ
2. เอกสารตำราเรื่องศิลปะการต้อนรับและการบริการ
3. หนังสือ Pocket book เรื่อง When in Thailand
4. บทความเชิงวิชาการด้านการท่องเที่ยว ด้านการจัดการ และด้านการวิจัย ประมาณ

40 บทความ

ความชำนาญพิเศษ

- วิทยากรพิเศษ เรื่องจิตวิทยาการบริการและการพัฒนาบุคลากรให้แก่ภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ศาลจังหวัดภาคกลาง เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล โรงแรม โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า
- วิทยากรพิเศษ เรื่องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่องานอาชีพให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น ตำรวจ ศาล พยาบาล เจ้าหน้าที่สรรพากร
- วิทยากรการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิกระทรวงศึกษาธิการให้แก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- วิทยากรพิเศษ เรื่องศิลปะการต้อนรับและการบริการให้แก่สถานประกอบการต่าง ๆ
- วิทยากรพิเศษ เรื่องการพัฒนาโครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวให้แก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- พัฒนานักวิจัยด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 5 ประเทศ
- พัฒนาโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในท้องถิ่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 โครงการ
- พัฒนาโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนในท้องถิ่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 148 โครงการ พ.ศ. 2546 – 2549

- พัฒนานักจัดการงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ให้แก่เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 คน จาก 28 มหาวิทยาลัย
- วิทยากรพิเศษ เรื่อง “Cross Cultural Management” ให้แก่ผู้บริหารของโรงแรมชั้นนำของประเทศไทย
- วิทยากรพิเศษ เรื่องการท่องเที่ยวไทยและแนวโน้มการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในการประชุมกลุ่มนักวิชาการและผู้บริหารการท่องเที่ยว
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงานการวิจัยแต่ละระยะของหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันคลังสมอง และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่นมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยสยาม
- ที่ปรึกษาปริญญาโทของนักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยอื่นๆ นอกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นต้น
- เป็นผู้อ่านและประเมินบทความวารสารวิจัยและวารสารวิชาการของ วารสารวิชาการสมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของ สกว. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม วารสารวิชาการกลุ่มมหาวิทยาลัยภาคตะวันตก